

UNESCO Werelderfgoed en plaatsidentiteit

*Invloed van UNESCO Werelderfgoedstatus op plaatsidentiteit van het
Waddengebied*

Bachelorproject: Waardering erfgoed

door Jitse de Boer

Studentnummer: 2006502

Begeleider: Gijs van Campenhout

Groep 5: Waardering erfgoed

Sociale Geografie & Planologie

Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Rijksuniversiteit Groningen

Juni 2013

Samenvatting

In 2009 is de Waddenzee toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Een plaats op de Werelderfgoedlijst kan grote gevolgen hebben voor een gebied, zoals een toename in het aantal toeristen, en beter management en behoud van het erfgoed (Jimura, 201; Smith, 2002). Daarnaast kan het ook het dagelijks leven van inwoners van een gebied beïnvloeden (Jimura, 2011). Wat echter nog niet vaak is onderzocht, is de vraag wat deze nieuwe status voor invloed heeft op de betekenis die de lokale bewoners geven aan een gebied (Smith, 2002), en of de plaatsidentiteit van het gebied erdoor is veranderd. Dit is interessant om te onderzoeken omdat een monumentenstatus vaak als doel heeft het gebied te houden zoals het is. De volgende hoofdvraag staat dan ook centraal in dit onderzoek:

In hoeverre wordt de plaatsidentiteit van een plek beïnvloed door het verkrijgen van een monumentenstatus?

Door middel van een case-study op het Waddeneiland Ameland is deze vraag geprobeerd te beantwoorden. Met vijf inwoners zijn diepte-interviews gehouden om de data te verzamelen. Daarna kon door middel van analyse gesteld worden dat er nauwelijks gevolgen van de UNESCO Werelderfgoedstatus merkbaar zijn op het eiland en daardoor is de waardering en betekenis van het eiland niet veranderd voor de inwoners. Geconcludeerd wordt dat de plaatsidentiteit van een plek nauwelijks wordt beïnvloed door een verkregen monumentenstatus.

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. Aanleiding	4
1.2. Probleemstelling	4
1.3. Opbouw van het onderzoek	5
2. Theoretisch kader	6
2.1. Theorieën en concepten	6
2.2. Conceptueel model	11
3. Methodologie	12
3.1. Methoden	12
3.2. Ethische aspecten	14
3.3. Case	14
4. Resultaten	16
4.1. Plaatsidentiteit	16
4.2. Gevolgen van Werelderfgoedstatus	19
4.3. Verandering in waardering en betekenis Waddengebied	21
5. Conclusie	23
5.1. Aanbevelingen	24
6. Literatuurlijst	26
7. Bijlagen	29
7.1. Interview guide	29
7.2. Transcript 1	32
7.3. Transcript 2	43
7.4. Transcript 3	55
7.5. Transcript 4	63
7.6. Transcript 5	74

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In 2009 is de Waddenzee toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO (Wortelboer & Bischof, 2012). Een Werelderfgoedstatus kan een aantal gevolgen hebben voor een gebied. Zo wordt het gebied bijvoorbeeld bekender bij het grote publiek. Het label Werelderfgoed kan er voor zorgen dat het erfgoed wordt gezien als een ‘must-see’ en het werkt daardoor als een magneet op het aantrekken van toeristen (Pendlebury et al., 2009). Een toename van toerisme kan weer zorgen voor extra inkomsten voor de lokale bewoners, maar ook voor overlast en comodificatie van het gebied. Een voorbeeld hiervan is San Gimignano in Italië (Cleere, 2006, in Pendlebury et al., 2009). Dit middeleeuwse stadje staat sinds 1990 op de Werelderfgoedlijst en trekt drie miljoen toeristen per jaar. Dit is goed voor de lokale economie, echter zorgen de toeristen voor ernstige milieuproblemen.

Het verkrijgen van een Werelderfgoedstatus kan ook invloed hebben op hoe de lokale bewoners denken over het erfgoed in hun gebied. In een onderzoek in Québec City, Canada, waarin aan de bewoners werd gevraagd wat het voor hen betekent om in een Werelderfgoedstad te wonen, was ‘trots’ met 44% het meest gegeven antwoord. (Evans, 2002). Uit een onderzoek uit 2011 onder bewoners van het dorp Shirakawa-mura in Japan, waarvan een deel in 1995 de Werelderfgoedstatus heeft gekregen, bleek dat 64% van de inwoners denkt dat ze trotser zijn op het erfgoed dan toen het nog niet op de Werelderfgoedlijst stond. Slechts 0,7% van de inwoners geeft aan dat ze minder trots op hun erfgoed zijn dan voorheen (Jimura, 2011). Echter, 47,3% van de respondenten geeft aan dat het gemeenschapsgevoel in het dorp is verminderd door de toekenning van de Werelderfgoedstatus in hun dorp (Jimura, 2011).

Wat echter nog niet vaak is onderzocht met betrekking tot de Werelderfgoedstatus, is de vraag wat deze nieuwe status voor invloed heeft op de betekenis die de lokale bewoners geven aan een gebied (Smith, 2002), en of de plaatsidentiteit van het gebied erdoor is veranderd. Plaatsidentiteiten zijn dynamisch en kunnen beïnvloed worden door veranderende omstandigheden in het gebied (Carter et al., 2007; Simon, 2005). UNESCO heeft met de Werelderfgoedlijst als doel het behouden van ‘het beste’ erfgoed in de wereld (Van der Aa, 2005). Het is interessant om te onderzoeken of dit met elkaar botst: de UNESCO wil met het

toekennen van de Werelderfgoedstatus gebieden preservareren, terwijl door veranderende omstandigheden in een gebied, zoals een verkregen Werelderfgoedstatus, plaatsidentiteiten van een gebieden beïnvloed kunnen worden. Door dit onderzoek kan wellicht aangetoond worden of UNESCO haar doel bereikt.

1.2. Probleemstelling

Het doel van het onderzoek is om er achter te komen of de plaatsidentiteit van het plek wordt beïnvloed door een verkregen monumentenstatus. Dit wordt onderzocht door middel van een case-study op Ameland, een Waddeneiland dat in een Werelderfgoedgebied ligt.

Om het doel te bereiken is de volgende hoofdvraag opgesteld:

In hoeverre wordt de plaatsidentiteit van een plek beïnvloed door het verkrijgen van een monumentenstatus?

De volgende subvragen zullen helpen om de hoofdvraag beantwoord te krijgen:

- *Waaruit bestaat de plaatsidentiteit van het Waddengebied voor de inwoners van Ameland?*
- *Wat zijn de gevolgen van de UNESCO Werelderfgoedstatus voor het Waddengebied en haar inwoners?*
- *Wat zijn de gevolgen van de UNESCO Werelderfgoedstatus voor de waardering en betekenis van het Waddengebied?*

1.3. Opbouw van het onderzoek

Eerst zullen in het theoretisch kader de belangrijkste theorieën en concepten uit de wetenschappelijk literatuur die te maken hebben met dit onderzoek besproken worden. De begrippen plaatsidentiteit en erfgoed zullen worden uitgelegd en ook voorbeelden van gevolgen voor bestaand Werelderfgoed zullen worden besproken. Vervolgens zal in de methodologie uitgelegd worden hoe dit onderzoek in zijn werk is gegaan en zullen enkele ethische aspecten aan de orde worden gesteld. Daarna volgen de resultaten van de dataverzameling en analyse. De data zal onderling vergeleken worden en ook aan zullen de resultaten gerelateerd worden aan de theorie. Vervolgens volgt de conclusie. Als laatste zijn nog de literatuurlijst en een aantal bijlagen toegevoegd.

2. Theoretisch Kader

2.1. Theorieën en concepten

In dit hoofdstuk worden de relevante theorieën en concepten uit de literatuur met betrekking tot mijn onderzoek uitgelegd. Daarna wordt aan de hand van de theorie een conceptueel model opgesteld.

Plaatsidentiteit

Volgens Kneafsey (2000) wordt een plaatsidentiteit gevormd door de betekenissen die verschillende groepen mensen aan plaatsen geven. Elke groep beleeft een plaats op een verschillende manier (bijvoorbeeld als bewoner, toerist of werknemer). Alle belevenissen en subjectieve gevoelens die geassocieerd worden met de plaats worden daarbij meegenomen. Ook volgens Carter et al. (2007) dragen persoonlijke emoties en verschillende belevenissen en ervaringen bij aan de betekenis die aan een plaats gegeven wordt en dus aan de vorming van een plaatsidentiteit. Een plaats is een proces, en de betekenis ervan veranderd voortdurend (Kneafsey, 2000). Plaatsen zijn ook sociale constructies, omdat de mens er een betekenis aan geeft.

Belangrijk om te weten is dat plaatsidentiteiten dynamisch zijn (Kneafsey, 2000).

Plaatsidentiteiten veranderen wanneer nieuwe betekenissen opkomen en de bestaande begrensde identiteit verstoren, stellen ook Carter et al. (2007). Het is hierdoor niet mogelijk om tot een 'ultieme' plaatsidentiteit te komen omdat dit proces continu bezig is. Betekenissen zijn niet statisch in tijd of ruimte (Carter et al., 2007). Massey (1994) noemt als voorbeeld Kilburn in Londen, een wijk met verschillende etniciteiten en verschillende identiteiten die voortdurend in beweging zijn.

Ook Simon (2005) onderstreept het belang van dynamiek. Ze gebruikt hiervoor de constructivistische denkwijze. In deze denkwijze wordt een identiteit gezien als iets dynamisch. Veranderende omstandigheden en sociale constructies zijn belangrijk hierbij. Mensen kennen verschillende identiteiten toe aan plaatsen en plaatsen zijn daardoor voortdurend in ontwikkeling omdat ook de waarde die iemand toekent aan een plaats kan veranderen. Er is geen sprake van 'de' identiteit maar van verschillende identiteiten (Simon, 2005).

In dit onderzoek wordt plaatsidentiteit gezien als dat wat gevormd wordt door de

verschillende betekenissen die gegeven worden aan een bepaalde plaats. Ook wordt uitgegaan van de constructivistische denkwijze van Simon (2005). Plaatsidentiteit wordt dus gezien als dynamisch.

Erfgoed

Erfgoed kan gedefinieerd worden als ‘‘something transferred from one generation to another’’ (Nuryanti, 1996, p. 249). Ook het Nederlandse Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed definieert het op deze manier: ‘‘Erfgoed is het geheel van verhalen, plekken, gebouwen en objecten die binnen een groep van generatie op generatie wordt overgedragen’’ (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, 2009, p.15).

Volgens Nuryanti (1996) heeft erfgoed een gemeenschappelijke waarde en wordt het gedeeld door iedereen in een bepaalde samenleving. Erfgoed wordt daarom gezien als een deel van de culturele traditie van een samenleving en is daarom belangrijk voor de identiteit van mensen. Ashworth (2007) is het echter niet eens met het idee dat erfgoed gemeenschappelijk gedeeld wordt. Volgens hem draait erfgoed maar om één ding: macht. Het is een weergave van machtsstructuren als ook een instrument om macht mee uit te oefenen. Wat nu gezien wordt als erfgoed is in de loop der jaren bepaald door de mensen die in al die tijd macht hebben kunnen uitoefenen (Ashworth, 2007). Ook Harvey (2003) onderstreept het belang van macht. Volgens hem moet erfgoed gezien worden als ‘‘a process, related to human action and agency, and as an instrument of cultural power in whatever period of time one chooses to examine’’ (Harvey, 2003, p. 475). Erfgoed kan dus gebruikt worden om plaatsidentiteiten te beïnvloeden.

Erfgoed en plaatsidentiteit zijn in zekere zin verbonden met elkaar. Volgens Pollock en Sharpe (2007) is het vertellen van verhalen uit het verleden belangrijk in de vorming van identiteit. De visuele kant daarvan, oftewel erfgoed, kan daar toe bijdragen. Het identificeren met kenmerkende plaatsen is bijvoorbeeld cruciaal voor de ontwikkeling van een nationale identiteit (Osbourne, 2001, in Pollock & Sharpe, 2007). En volgens Del Pozo & Gonzalez (2012) drukt erfgoed een stempel op een plaats, bindt daarmee mensen die er een gemeenschappelijke waarde aan geven en zorgt daardoor ook voor een gemeenschappelijke plaatsidentiteit. Tegelijkertijd kan erfgoed ook bepaalde groepen mensen afstoten, die daardoor een andere plaatsidentiteit hebben. Erfgoed kan dus een belangrijke factor zijn in het ontstaan van een plaatsidentiteit in gebieden die met erfgoed te maken hebben.

Gevolgen UNESCO Werelderfgoedstatus

Het verkrijgen van de UNESCO Werelderfgoedstatus kan een aantal grote gevolgen hebben. Een voorbeeld hiervan is het toenemende toerisme naar het erfgoed (Van der Aa, 2005). Jimura (2011) schrijft over de invloed van het verkrijgen van een Werelderfgoedstatus op de lokale samenleving in Shirakawa-mura, Japan, waarbij hij inzoomt op Ogimachi, een klein gebied binnen het Werelderfgoed. Het aantal overzeese dagjestoeristen sinds het verkrijgen van de Werelderfgoedstatus in 1995 is flink gestegen, van 50.000 in 2005 naar 123.000 in 2008 (Jimura, 2011). Opvallend is dat de extra toeristen vooral toeristen zijn die in groepen reizen en dat het aantal toeristen dat geïnteresseerd is in de culturele betekenis van Shirakawa-mura niet of nauwelijks is gestegen. De meeste extra toeristen komen alleen maar naar het dorp toe omdat het Werelderfgoedlabel er aan vast hangt, en niet omdat ze ook echt geïnteresseerd zijn in het erfgoed. Dat wordt ook benadrukt door Petr (2009). Volgens haar zorgt een beroemder gebied wel voor meer bezoekers, maar zorgt het vooral voor site-seeing (het komen naar het erfgoed) en niet voor site-visiting (het consumeren van culturele producten, zoals entreegelden betalen en het meedoen aan rondleidingen). Tot deze conclusie kwam Petr (2009) na een onderzoek over Frans archeologisch erfgoed waarbij een bekend erfgoedgebied werd vergeleken met onbekend erfgoed. Wat verder opvalt is dat de extra toeristen vooral cultureel Werelderfgoed bezoeken (Van der Aa, 2005).

Het toenemende toerisme bij UNESCO Werelderfgoed kan deels verklaard worden door Shackley (1998b, in Jimura, 2011). Een plaats op de Werelderfgoedlijst vergroot namelijk de zichtbaarheid van het erfgoed en zijn locatie waardoor het bekend wordt bij een groter publiek. Een voorbeeld hiervan is te zien bij kastelen in Wales (Van der Aa, 2005). In de maand augustus ontvangen kastelen die op de Werelderfgoedlijst staan gemiddeld zes keer zoveel bezoekers als kastelen die niet als Werelderfgoed zijn aangewezen. Verder krijgt het erfgoed een symbolische waarde: het kan door de Werelderfgoedstatus zorgen voor meer aanzien op nationaal en internationaal niveau.

Verder kan het toenemend toerisme zorgen voor meer banen en extra inkomen voor de lokale bewoners en voor betere infrastructuur in het gebied (Andriotis & Vaughan, 2003).

Het toenemende toerisme kan echter ook negatieve gevolgen hebben. Te veel bezoekers kunnen er voor zorgen dat erfgoed fysiek beschadigd raakt, vooral erfgoed dat kwetsbaar is en niet goed wordt onderhouden (Smith, 2002). Ook gevaren als degradatie en commercialisering van het erfgoed liggen op de loer (Jimura, 2011). Bovendien resulteert de

Werelderfgoedstatus, ondanks dat de beheerders van het gebied zich meer bewust worden van het beschermen van het erfgoed, nauwelijks tot extra maatregelen om de druk van het extra toerisme tegen te gaan (Van der Aa, 2005). Zo bezat al het in 2005 op de Werelderfgoedlijst aanwezig Nederlands erfgoed geen management plan, terwijl dit wel aangeraden wordt door UNESCO.

Het management en behoud van erfgoed kan ook beïnvloed worden door de UNESCO Werelderfgoed status. Alleen om genomineerd te worden voor de lijst is namelijk al een sterk plan van aanpak voor het managen en het behoud van het erfgoed nodig (Smith, 2002). En ook als het eenmaal op de lijst staat, is het verbeteren van het management en behoud continu nodig. Van der Aa (2005) stelt echter dat er geen garantie is dat gebieden met een Werelderfgoedstatus beter beschermd worden dan gebieden zonder. Het hangt af van de bereidheid van een land om dit te doen en van het geld dat hiervoor beschikbaar wordt gesteld. In het geval van Shirakawa-mura blijkt de mate van bescherming te zijn gedaald na de komst van de Werelderfgoedstatus (Jimura, 2011).

Werelderfgoed Waddenzee

De Waddenzee is een intergetijdengebied in het zuidwesten van de Noordzee, liggend tussen de Waddeneilanden en de Noordzee aan de ene kant, en de kusten van Nederland, Duitsland en Denemarken aan de andere kant (Wortelboer & Bischof, 2012). Het Werelderfgoed de Waddenzee (kaart 1) werd aangenomen in 2009, en bestaat uit Duitse en Nederlandse gebieden die samen een oppervlakte hebben van bijna 10.000 vierkante kilometer (Wortelboer & Bischof, 2012). De Waddenzee is tot Werelderfgoed benoemt vanwege de mogelijkheden die het biedt tot bescherming tegen een stijgende zeespiegel, de biodiversiteit van het gebied en vanwege zijn status als één van de “last remaining natural large-scale intertidal ecosystems, where natural processes continue to function largely undisturbed” (Wortelboer & Bischof 2012, p. 190).

UNESCO Werelderfgoed Waddenzee

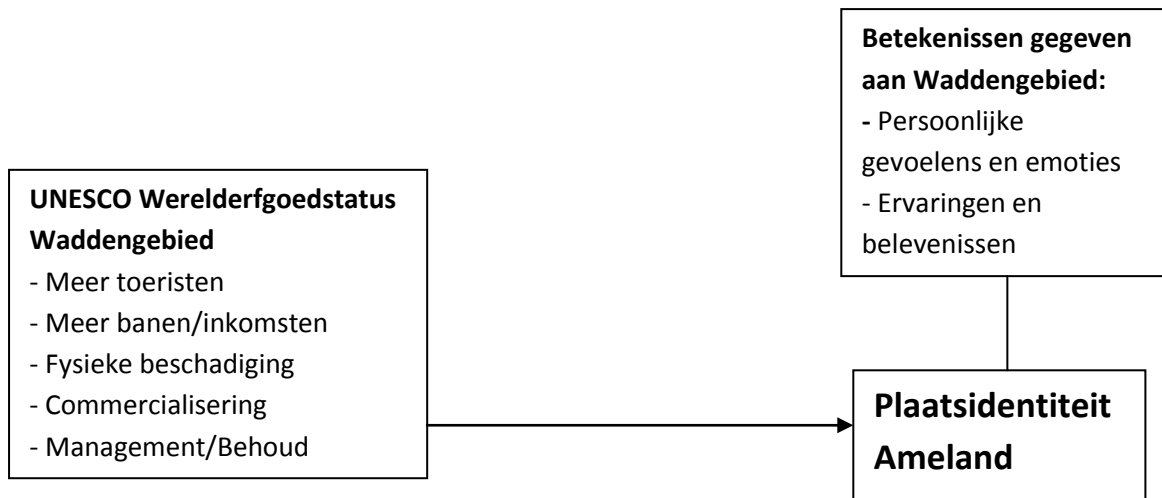
Legenda

- UNESCO Werelderfgoed
- Ameland

0 15 30 60 90 120
Kilometers

Kaart 1: UNESCO Werelderfgoed Waddenzee (bron: auteur)

2.2. Conceptueel Model

Figuur 1: Conceptueel model

Plaatsidentiteit wordt gevormd door de betekenissen die mensen geven aan een bepaalde plaats (Kneafsey, 2000). Die betekenissen kunnen gebaseerd zijn op persoonlijke gevoelens en emoties en verschillende ervaringen en belevenissen die geassocieerd worden met een plaats (Carter et al., 2007; Kneafsey, 2000). In dit onderzoek komt de invloed van de UNESCO status daar nog bij. Er zal onderzocht worden of de UNESCO Werelderfgoedstatus invloed heeft op de betekenissen en dus op de plaatsidentiteit (zie figuur 1). Het 'grotere geheel' UNESCO Werelderfgoedstatus is in het bovenstaande conceptueel model opgedeeld in de verschillende gevolgen die de status voor een gebied kan hebben.

3. Methodologie

3.1. Methoden

Een begrip als plaatsidentiteit is iets dat voor iedereen anders is. Iedereen beleeft een plaats op een andere manier en ook heeft de UNESCO Werelderfgoed status waarschijnlijk voor iedereen andere gevolgen. Om dit goed te kunnen onderzoeken is kwalitatieve dataverzameling nodig, zoals het houden van diepte-interviews. Interviews zijn een goed middel om rijke, diepgaande kwalitatieve data te verkrijgen (O’Leary, 2010). Niet alleen wordt er verbale data verkregen, ook non-verbale data zoals gezichtsuitdrukkingen en lichaamstaal kunnen meegenomen worden in het onderzoek. Bovendien heeft interviewen als sterk punt dat, behalve data verkregen door antwoorden op van te voren bedachte vragen, er ook data verkregen kan worden door in te springen op interessante onderwerpen die de respondent zelf aansnijdt. Met andere woorden: het houden van interviews kan werken als een flexibele vorm van dataverzameling. Volgens Dunn (2010) is interviewen een uitstekende methode om informatie te krijgen over meningen en belevenissen van mensen. Verschillende meningen of juist overeenstemming over een bepaald onderwerp binnen een bepaalde groep kunnen boven water komen. Hierdoor sluit deze methode goed aan bij dit onderzoek, omdat ook hierbij geprobeerd wordt verschillen of overeenkomsten tussen mensen in een groep te ontdekken, in dit geval over eventuele beïnvloede plaatsidentiteit voor mensen door een monumentenstatus.

Dataverzameling

Er zijn 5 interviews gehouden onder bewoners die al langer dan 10 jaar op Ameland wonen. Deze interviews waren semigestructureerd. Een aantal vragen en onderwerpen stond voorbereid op papier zodat elk interview een zelfde soort opbouw kreeg, maar ook was er ruimte om waar nodig door te vragen of in te springen op onderwerpen die de respondent aanhaalde. De interviews bestonden uit een aantal inleidende vragen, een groep vragen over plaatsidentiteit, een aantal vragen over de gevolgen van de UNESCO Werelderfgoedstatus en een aantal samenvattende vragen (zie bijlage 1).

Om respondenten te vinden zijn allereerst e-mails gestuurd naar een aantal verenigingen en organisaties op Ameland zodat snel een groep mensen bereikt kon worden. Op deze manier zijn de eerste twee respondenten vastgelegd. Via een familielid is de onderzoeker op de derde

respondent gekomen, en deze respondent heeft een aantal telefoonnummers gegeven waardoor de laatste twee respondenten benaderd konden worden. Voor de interviews is in totaal vier keer naar Ameland afgereisd. De interviews vonden grotendeels bij de respondent thuis plaats, eentje vond plaats op de werkplaats van een respondent. De interviews zijn afgenomen in april en mei 2013.

Naam + afkorting	Leeftijd	Woonplaats	Aantal jaren woonachtig op Ameland
Dirk Brouwer (DB)	64	Buren	Vanaf geboorte (tussendoor 8 jaar weggeweest)
Jan Kooiker (JK)	59	Buren	Vanaf geboorte
Sytske van der Meulen (SvdM)	49	Hollum	23 jaar
Harmen Wijnberg (HW)	56	Hollum	Vanaf geboorte (tussendoor 10 jaar weggeweest)
Dirk Visser (DV)	63	Hollum	Vanaf geboorte (tussendoor aantal jaren weggeweest)

Figuur 2: Respondenten

In de bovenstaande tabel (figuur 2) is een lijst te zien van de respondenten die deel hebben genomen aan het onderzoek, met hierin hun naam plus de afkorting waarmee ze in de tekst zullen worden aangegeven, hun leeftijd, hun woonplaats en het aantal jaren dat ze woonachtig zijn op Ameland.

Data-analyse

De interviews zijn opgenomen en getranscribeerd (zie bijlage 2 t/m 6). Daarna zijn de transcripties met behulp van het programma Atlas.ti gecodeerd. De codes zijn gemaakt aan de hand van de gestelde interviewvragen. Zo waren de verschillende onderwerpen die van belang zijn makkelijk terug te vinden tijdens de analyse. Door op de verschillende codes te klikken in Atlas.ti was het daarna eenvoudig om de vijf transcripties te vergelijken en er overeenkomsten en verschillen in te ontdekken.

Over de kwaliteit van de verzamelde gegevens zijn een aantal dingen te zeggen. Er is geprobeerd om een zo representatief mogelijke groep respondenten te vinden. Qua leeftijd is

dit niet zo duidelijk te zien (zie figuur 2), maar daarbij moet wel gezegd worden dat de respondenten al een tijd (langer dan 10 jaar) op Ameland moesten wonen om in aanmerking te komen voor een interview. Als er gekeken wordt naar de woonplaatsen van de respondenten, is te zien dat de respondenten uit totaal slechts twee dorpen komen, terwijl er vier dorpen zijn op Ameland. Belangrijker dan respondenten te hebben uit alle dorpen is echter het verschil tussen west en oost op het eiland. De respondenten gaven aan dat er qua historie en mentaliteit een traditioneel onderscheid bestaat tussen het westen en het oosten van Ameland. Op deze manier is de data representatief, omdat er twee respondenten uit het oosten komen en twee uit het westen.

3.2. Ethische aspecten

Ethische vraagstukken kunnen bij een begrip als plaatsidentiteit aan de orde komen. Diepere betekenissen die mensen aan plaatsen toekennen zullen misschien niet zomaar verteld worden door de respondenten. De onderzoeker was als het ware een ‘outsider’ in hun gebied (Dowling, 2011). Daarom was het belangrijk om de respondent op zijn of haar gemak te stellen door in de eigen omgeving het interview te houden. Ook gaf de onderzoeker voor de start van het stellen van de vragen een duidelijke uitleg over de bedoeling van het interview. Of het daardoor komt is niet zeker vast te stellen, maar tijdens de interviews zijn er hierbij geen problemen ontstaan.

Een ander belangrijk ethisch aspect is het garanderen van vertrouwelijkheid (O’Leary, 2010). Dit houdt in het vertrouwelijk houden van de data en, indien de respondent dat wenst, het garanderen van anonimiteit. Deze zaken werden door mij voor de start van het interview ter sprake gebracht. De respondenten vonden het allen echter geen probleem, en anonimiteit was voor hen dan ook niet nodig. Vandaar dat in dit onderzoek de echte en volledige namen van de respondenten zijn gebruikt.

3.3. Case

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door middel van een case-study op het eiland Ameland. Een van de redenen hiervoor is van praktische aard. Door het doen van een case-study hoeft niet het hele Waddengebied bezocht te worden, wat ook vrijwel onmogelijk is in zo’n korte tijd. Daarom is er gekozen voor één eiland, zodat het uitvoeren van het onderzoek haalbaar is. Ameland is voor de onderzoeker om praktische redenen het best te bereizen. Bovendien is

Ameland een eiland dat centraal ligt in het Nederlandse Waddengebied en daarom verwacht de onderzoeker dat het een representatief beeld kan geven voor het Waddengebied.

De onderzoeksvraag wordt onderzocht onder bewoners van het eiland Ameland die al meer dan 10 jaar op het eiland wonen. Daar is voor gekozen omdat de respondenten een goed beeld moeten kunnen hebben hoe het leven in het gebied was voordat de Werelderfgoedstatus er kwam in 2009 (Wortelboer & Bischof, 2012). Zo kunnen eventuele veranderingen beter naar voren komen.

4. Resultaten

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd: eerst zal de plaatsidentiteit van Ameland aan de orde komen. Vervolgens zullen de gevolgen van de UNESCO Werelderfgoedstatus op Ameland worden behandeld. De vraag of de Werelderfgoedstatus ook invloed heeft op de betekenis en waardering van het Waddengebied, zal als laatste aan bod komen.

4.1. Plaatsidentiteit

Als eerste zijn er in het interview vragen gesteld met betrekking tot plaatsidentiteit, zodat de plaatsidentiteit van het Waddengebied in beeld kon komen. Wat als eerste opvalt bij de vraag wat de respondenten met het Waddengebied associëren, is het noemen van de woorden ‘vrijheid’ en ‘natuur’. De vrijheid om, vooral vroeger, overal op Ameland naar toe te kunnen gaan, in combinatie met de veiligheid op het eiland, wordt erg gewaardeerd door bijvoorbeeld DB:

“Paradijs. Om hier te leven en te werken is het hier een paradijs. Het is het mooiste stukje Nederland. Vrijheid, bescherming, inbraken kennen we niet, autodiefstallen kennen we niet. Rare criminaliteit kennen we niet. Je loopt naar buiten en je staat midden in de natuur. (...) De vrijheid, de natuur, en de geborgenheid. Je voelt je hier gewoon geborgen. Het is helemaal niet gevaarlijk hier, de deuren staan altijd open. De portemonnee kun je altijd op tafel laten liggen hoor, er is niemand die er aan komt.” (DB)

Het Waddengebied betekent veel voor de respondenten. Het speelt een grote rol in hun leven, wat natuurlijk mede komt doordat ze er al zo lang wonen. Ook de al eerder genoemde vrijheid en bescherming heeft hiermee te maken. De meeste respondenten kunnen zich niet voorstellen om ergens anders dan op Ameland te wonen, zoals bijvoorbeeld DV:

“Eigenlijk is het mijn leven. Ik zou me mijn leven niet voor kunnen stellen in de stad. Het leven voor mij is helemaal op het Waddengebied gericht. De ruimte, de rust, het weidse uitzicht, m'n hobby's wat betreft het vissen. Eigenlijk mijn totale beleving van het leven wat ik op aarde heb, dat is helemaal geënt op het Waddengebied. (...) Ik moet de zee, het strand en de wadden, zoals ik dat dan zie hé, die moet ik in de buurt hebben. Anders word ik doodongelukkig.” (DV)

Bovenstaande twee quotes laten zien dat de betekenis die de respondenten aan het Waddengebied geven bestaan uit onder andere de gevoelens die de respondenten bij de plaats hebben (voor DB voelt het als een paradijs) en de verschillende belevenissen en ervaringen die met het gebied geassocieerd worden (zoals de hobby's van DV) (Carter et al., 2007; Kneafsey, 2000).

Ook esthetisch wordt het Waddengebied zeer gewaardeerd. Dit komt vooral omdat het volgens de respondenten zo uniek is. SvdM noemt hierbij de luchten als voorbeeld, en voor JK en HW zijn vooral het proces van eb en vloed heel belangrijk:

“Ja nou ja, het Waddengebied is natuurlijk uniek, maar eh, je kan het moeilijk met andere plekken in de Wereld vergelijken en daarom is het misschien ook wel uniek. En ja, het betekent niet dat het het mooiste plekje is wat er is natuurlijk, maar het is gewoon een heel uniek gebied. Ik bedoel maar, alleen al de ervaringen dat je dus met eb op het wad kan lopen en dat 6 uur later het water weer een meter boven je hoofd staat.” (JK)

De respondenten voelen zich allen verbonden met het Waddengebied. Een aantal keren wordt aangegeven dat dit te maken heeft met het feit dat ze hun hele leven al op het eiland wonen. De verbondenheid resulteert bij DB en SvdM in een zeker verantwoordelijkheidsgevoel voor het eiland. DB zit daarom in de politiek voor het dorp Buren en is ook voorzitter van het dorpsbelang. SvdM benadrukt dat de eilanders zuinig moeten zijn op hun woongebied, want:

“Ja, ik denk dat je dat zo wel kunt zeggen, ja. Ik voel me er verbonden mee, maar ik voel me er ook wel verantwoordelijk voor. Om er zuinig op te zijn, en er zuinig mee om te gaan.” (SvdM)

Dit is een goed voorbeeld van het feit dat persoonlijke emoties een rol spelen bij de betekenis die iemand aan een plaats geeft (Carter et al., 2007).

De respondenten geven aan dat ze een aantal belangrijke herinneringen hebben die bijdragen aan de betekenis die ze geven aan het Waddengebied. Deze herinneringen grijpen vrijwel allemaal terug naar hun jeugd. Dingen die genoemd worden zijn onder andere het vissen, jatten en stropen op het strand en de zomervakanties op het eiland. Het ontdekken van het

eiland met de ouders wordt een aantal keren aangehaald, wat laat zien dat op Ameland het erfgoed wordt overgedragen van de ene naar de andere generatie (Nuryanti, 1996). Hierdoor ontstaat er een gemeenschappelijke plaatsidentiteit omdat dezelfde betekenis overgedragen wordt van de ene persoon naar de andere (Del Pozo & Gonzalez, 2012). De vrijheid die men in de jeugd had wordt benadrukt door onder andere DV:

“ Ja, dan gaat het natuurlijk eigenlijk terug op m'n jeugd. Met m'n vader en met de buren met een boot de Waddenzee op, en ons eigen, onze maaltijd aan vis zelf verzamelen, aan mosselen, en helemaal in de vijftiger jaren, toen het hier echt geen vetpot was natuurlijk op Ameland, het was een stuk van ons leven, en onze voedselvoorziening.(...)

En die herinneringen, dragen die bij aan de betekenis van het Waddengebied voor u?

Ja, ja, zonder meer. Ik zei zonet ook: omdat je altijd terugkruipt naar wat je als jeugd meegemaakt hebt, of dat goed was, dat heeft het Waddengebied er mee te maken.” (DV)

Zoals DV aangeeft dragen herinneringen sterk bij aan de betekenis die gegeven wordt aan het Waddengebied. Dit is opnieuw een goed voorbeeld van het feit dat verschillende belevenissen en ervaringen met het gebied bijdragen aan de plaatsidentiteit van een gebied (Carter et al., 2007; Kneafsey, 2000).

Inmiddels is naar voren gekomen dat het Waddengebied voor de respondenten niet gewoon maar de plaats is waar ze wonen. Nee, het betekent ontzettend veel voor ze. De belangrijkste aspecten waarom het Waddengebied zo gewaardeerd wordt zijn de rust, de natuur en de veiligheid. Het Waddengebied beslaat een groot deel van hun leven, en een aantal respondenten kan zich dan ook niet voorstellen om ooit ergens anders te gaan wonen:

“ Ja. Ja, beslist. Ik zou niet anders weten. Ik zou niet anders willen, ik zou niet anders kunnen. Als ik in een rolstoel terecht zou komen zou ik niet meer het wad op kunnen, nou dan zou ik wat verzinnen om er een motortje op te maken of een scooter ofzo, dan kun je wel op het wad komen (lacht).” (HW)

Er kan nu gesteld worden dat de plaatsidentiteit van het Waddengebied vooral gevormd wordt door de betekenis van het leefgebied zelf, het gebied dat momenteel de status van Werelderfgoed heeft. De natuur, de vrijheid, de bescherming, kortom: de kenmerken van het

gebied dat aangewezen is als Werelderfgoed vormen de plaatsidentiteit. Volgens Osbourne (2001, in Pollock & Sharpe, 2007) is het identificeren met kenmerkende plaatsen cruciaal voor het vormen van, in het geval van zijn onderzoek, nationale identiteit. Erfgoed drukt een stempel op een plaats, bindt daarmee mensen die er een gemeenschappelijke waarde aan geven en zorgt daardoor ook voor een gemeenschappelijke plaatsidentiteit (Del Pozo & Gonzalez, 2012). Dit is allemaal terug te zien in het geval van het Waddengebied.

4.2. Gevolgen Werelderfgoedstatus

De Werelderfgoedstatus kan verschillende gevolgen kan hebben voor een gebied, zoals onder andere het ontvangen van meer toeristen (Jimura, 2011) en daardoor het zorgen voor extra inkomsten voor de bevolking en een verbeterde infrastructuur (Andriotis & Vaughan, 2003), en beschadiging en commercialisering van het erfgoed (Jimura, 2011). Uit de interviews blijkt echter dat dit voor het Waddengebied nauwelijks het geval is.

Een aantal Amelanders vreesde wel voor de eventuele gevolgen die de Werelderfgoedstatus mee zou brengen. DB, HW en DV waren bang dat de Werelderfgoedstatus zou zorgen voor extra regels en beperkingen die opgelegd zou worden aan de eilandbewoners. Die angst heeft vooral te maken met de komst eerdere verenigingen en organisaties zoals de Waddenvereniging en Natura 2000 die als doel hadden om het Waddengebied te beschermen, maar die wel extra regels en beperkingen oplegden. Een bekende uitspraak op Ameland in die tijd was dan ook: ‘Vrije vogels, gekooide mensen.’

‘ Alleen, wat ik net al zei, ik ben er een beetje bang voor dat er op een gegeven moment toch wijzigingen, beperkingen voor de eilanders van gaan komen. Dat je bijvoorbeeld geen mossels meer mag zoeken of geen oesters meer mag zoeken, dat je opbepaalde plekken niet meer mag komen, want ja, het is zo 'n uniek gebied. Het heeft immers Werelderfgoedstatus, het is zo 'n uniek gebied. (...) Daar ben ik een beetje bang voor. ’ (HW)

De meningen die nu heersen over de komst van de Werelderfgoedstatus zijn verschillend. JK en SvdM zijn er positief over, omdat het Waddengebied zo op de kaart wordt gezet en misschien kan zorgen voor extra bescherming. DB en HW vinden de status prima, zolang het geen beperkingen inhoudt voor de eilanders. DV had juist wat meer verwacht van de Werelderfgoedstatus en had gehoopt dat het Waddengebied qua natuur weer in dezelfde staat

zou terugkeren als enkele tientallen jaren geleden:

“ Wat mij tegenviel, dat is wat ik net ook al zei, dat alles maar weer door gaat zoals het ook al ging. Ik had van de Werelderfgoedstatus wat meer verwacht. Dus wat beter beschermen en een gericht aanpak zodat het er eigenlijk hoort uit te zien. Dus meer terug zoals het Waddengebied hoort te zijn. ” (DV)

Op de vraag wat de respondenten merken van de Werelderfgoedstatus op het eiland, werd zeer eenduidig antwoord gegeven: vrijwel niks. Het feit dat de Werelderfgoedstatus er is veranderd niks in het dagelijks leven van de respondenten en de meeste Amelanders zijn zich er daarom ook nauwelijks van bewust, zoals DV bijvoorbeeld aangeeft:

“Maar dat je nou vraagt aan een Amelander of die zich er nou echt van bewust is dat ie in een stukje Werelderfgoed leeft... Nee, nee. Dat nou niet zozeer, we leven gewoon door.” (DV)

Het feit dat de respondenten niks merken van de Werelderfgoedstatus, komt vooral omdat er nauwelijks gevolgen zijn. Toeristen die speciaal naar het Waddengebied zijn gekomen vanwege de Werelderfgoedstatus zijn nog niet waargenomen volgens HW:

“ Nou... Ik heb hier nog niemand ontmoet die zegt: ‘Ik kom hier omdat de Werelderfgoedstatus er is.’ Niemand.” (HW)

Ook JK, medewerker bij de VVV, had geen cijfers over eventueel extra toerisme. Dit komt niet overeen met de onderzoeken van bijvoorbeeld Jimura (2011), Petr (2009) en Van der Aa (2005), die zeggen dat de Werelderfgoedstatus wel voor extra toeristen zorgt, al is dit volgens Van der Aa (2005) vooral het geval bij cultureel erfgoed, terwijl het Waddengebied landschappelijk erfgoed is. Ook van de eventuele gevolgen die worden veroorzaakt door extra toerisme, zoals extra inkomsten voor de bevolking en een verbeterde infrastructuur (Andriotis & Vaughan, 2003) en beschadiging en commercialisering van het erfgoed (Jimura, 2011), is geen sprake. Verder zijn er ook geen verbeteringen van het management en behoud van het gebied, zoals naar Smith (2002), waargenomen.

Zaken die wel veranderd zijn door de Werelderfgoedstatus zijn spaarzaam. Een aantal

respondenten stoort zich aan bepaalde organisaties die misbruik maken van de status. HW noemt het voorbeeld van de Waddenvereniging die de Werelderfgoedstatus gebruikt om te proberen de boringen van de NAM in de Waddenzee te verbieden, terwijl dat eigenlijk niks met de Werelderfgoedstatus te maken heeft. Ook DB is hier niet blij mee:

“ Toen kwam de NAM, die boort hier gas onder het eiland weg, (...) En toen stond er direct al een bord op de dijk, van: ‘Niet boren in Werelderfgoed’. Zie? Daar had je het direct al. Ze gebruiken... De Werelderfgoedorganisatie UNESCO deed dat zelf niet. Nee, een andere groepering, een milieugroepering, die die naam daar misbruikt, van Werelderfgoed, om tegen die gasboring te demonstreren.” (DB)

De respondenten voorspellen dat er ook in de toekomst weinig gevolgen te zien zullen zijn. In de eerste plaats omdat de Werelderfgoedstatus er al vier jaar is en er nog niks is veranderd, en in de tweede plaats omdat de Werelderfgoedstatus eigenlijk helemaal geen regels voorschrijft en er geen beleidsplan achter zit.

Kortom, volgens de respondenten zijn er nauwelijks gevolgen te merken van de Werelderfgoedstatus in het Waddengebied. De volgende paragraaf beantwoordt de vraag of de plaatsidentiteit van het Waddengebied ondanks de weinige gevolgen toch nog beïnvloed is of niet.

4.3. Verandering in waardering en betekenis Waddengebied

Er zijn een aantal gevallen bekend in de literatuur waar de komst van de Werelderfgoedstatus gezorgd heeft voor een verandering in waardering van het gebied. Zo bleken inwoners van het dorp Shirakawa-mura in Japan veel trotser op hun erfgoed te zijn nadat het was erkend als Werelderfgoed (Jimura, 2011). En ook in Québec City, Canada, was er sprake van een groter gevoel van trots (Evans, 2002). In het Waddengebied blijkt de verkrijging van de Werelderfgoedstatus echter nauwelijks van invloed te zijn op de gevoelens en identiteiten van de bewoners.

Alleen SvdM zegt trots te zijn op de Werelderfgoedstatus. Bij de rest van de respondenten leeft dit gevoel niet echt. Ze zijn wel trots op het Waddengebied, maar dat waren ze al voordat de Werelderfgoedstatus er kwam, en die status heeft daar niks aan veranderd. Dit was wel het

geval in de onderzoeken van Jimura (2011) en Evans (2002). DV denkt dat mensen die buiten het Waddengebied wonen misschien wel een grotere waardering voor het Waddengebied hebben gekregen:

“ Misschien dat... Niet bij de eilanders, dacht ik. Misschien wel wat meer voor mensen uit de stad, of... Ik heb niet de indruk dat de waardering bij de eilanders zelf is veranderd. Nee. Wij wisten het wel. We wisten en we weten dat we toch in een uniek stukje van Nederland wonen. ” (DV)

Hoewel de respondenten geen groter gevoel van trots ervaren, vindt een aantal mensen het wel mooi dat het Waddengebied door de status nu min of meer wordt gewaardeerd en erkend door de rest van de wereld. DB noemt het een verdienste voor hoe de inwoners altijd met het eiland zijn om gegaan. Ook JK is blij met de waardering van de buitenwereld:

“ Het is een stukje waardering ja, en het laat buiten Nederland en ook in Nederland zelf, buiten het eiland, ook zien dat je een uniek stukje natuurgebied hier hebt. Waar een ander misschien in eerste instantie niet aan gedacht heeft, van: ‘Goh, dat is er ook.’ ” (JK)

Alle respondenten vinden het ook terecht dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen, vooral omdat het Waddengebied een uniek stukje natuur is. Dit vanwege de aanwezigheid van het unieke getijdensysteem en het feit dat de natuur nog grotendeels vrij spel heeft.

De respondenten zijn het met elkaar eens dat het Waddengebied voor hen niet is veranderd door de komst van de Werelderfgoedstatus. Ze zijn door de Werelderfgoedstatus niet anders naar het gebied gaan kijken en hun waardering voor het gebied is ook niet veranderd. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de respondenten geen gevolgen merken die veroorzaakt worden door de Werelderfgoedstatus. Hierdoor is het enige wat is veranderd het feit dat het Waddengebied nu een extra status heeft, maar dat doet de respondenten niet veel, zoals bijvoorbeeld SvdM en JK aangeven:

“ Nee, voor mij persoonlijk niet. Nee, mijn beeld is hetzelfde gebleven, ik ga er hetzelfde mee om. En ik denk ook niet dat dat gaat veranderen. ” (SvdM)

5. Conclusie

In dit bacheloronderzoek is geprobeerd een antwoord te geven op de vraag in hoeverre de plaatsidentiteit van een plek wordt beïnvloed door de komst van een monumentenstatus, met als case de Werelderfgoedstatus van het Waddengebied, ingezoomd op Ameland. In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste conclusies gepresenteerd worden.

Plaatsidentiteiten worden gevormd door de verschillende betekenissen die gegeven worden aan een bepaalde plaats (Kneafsey, 2000). Die betekenissen bestaan uit persoonlijke gevoelens en emoties en verschillende ervaringen en belevenissen die geassocieerd worden met een plaats (Carter et al., 2007; Kneafsey, 2000). De respondenten gaven aan dat het Waddengebied veel voor hen betekent en dat het niet uit hun dagelijks leven weg te denken is. Esthetisch wordt het Waddengebied enorm gewaardeerd, vooral omdat het uniek gevonden wordt, en ook voelen de respondenten zich verbonden met het gebied. Belangrijke herinneringen uit hun jeugd dragen bij aan de betekenis van het Waddengebied. Aspecten die het meest gewaardeerd worden aan het Waddengebied zijn de natuur, de vrijheid en de veiligheid.

Uit dit onderzoek blijkt dat de plaatsidentiteit voor een groot deel gevormd wordt door aspecten die te maken hebben met het leefgebied van de respondenten op en rondom Ameland, waarvan een groot deel bestaat uit erfgoed. Gevoelens en emoties en verschillende ervaringen en belevenissen blijken inderdaad belangrijk te zijn bij de vorming van plaatsidentiteit (Carter et al., 2007; Kneafsey, 2000). Dit komt overeen met onderzoeken van Osbourne (2001, in Pollock & Sharpe, 2007) en Del Pozo & Gonzalez (2012) die beide stellen dat erfgoed een belangrijke rol speelt bij het vormen van een plaatsidentiteit, doordat erfgoed een stempel drukt op een plaats en daarmee mensen bindt die er een gemeenschappelijke waarde aan geven. Dit is terug te zien in dit onderzoek, omdat de respondenten aangeven dat het erfgoed een belangrijk onderdeel vormt van het Waddengebied en ze dit ook allemaal op deze manier bekijken.

De respondenten geven aan dat er nauwelijks gevolgen zijn die door de UNESCO Werelderfgoedstatus worden veroorzaakt, in tegenstelling tot wat geschreven staat in de literatuur (Jimura, 2011, Andriotis & Vaughan, 2003 en Smith, 2002). Er zijn geen extra toeristen naar

Ameland gekomen en daardoor zijn eventuele gevolgen die worden veroorzaakt door extra toerisme, zoals extra inkomsten voor de bevolking en een verbeterde infrastructuur en beschadiging en commercialisering van het erfgoed afwezig. In het dagelijks leven merken de respondenten dan ook niks van de Werelderfgoedstatus.

Een verandering in de waardering voor het Waddengebied is niet opgetreden. De respondenten waren al trots op hun eiland en zijn door de Werelderfgoedstatus niet trotser geworden, zoals Jimura (2011) en Evans (2002) schrijven. Wel vindt een aantal het mooi dat het Waddengebied nu wordt gewaardeerd door mensen van buiten het eiland. Ook de betekenis van het Waddengebied is niet veranderd voor de respondenten. Het feit dat plaatsidentiteiten dynamisch zijn en beïnvloed kunnen worden door veranderende omstandigheden (Carter et al., 2007 en Simon, 2005) is niet terug te zien in deze case.

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de toekenning van de UNESCO Werelderfgoedstatus aan het Waddengebied nauwelijks invloed heeft gehad op de plaatsidentiteit van het gebied voor de inwoners van Ameland. Het gebied blijft behouden zoals het was, precies zoals UNESCO met de Werelderfgoedstatus voor ogen heeft. Op basis van deze case kan gesteld worden dat de plaatsidentiteit van een plek nauwelijks wordt beïnvloed door de komst van een monumentenstatus.

5.1. Aanbevelingen

Het lijkt erop dat inwoners van het Waddengebied het gebied niet anders zijn gaan waarderen door de komst van de UNESCO Werelderfgoedstatus. Maar geldt dit ook voor mensen die niet in het Waddengebied wonen? Onderzocht zou kunnen worden of toeristen het gebied nu anders waarderen en of mensen die nog nooit in het Waddengebied zijn geweest er een ander beeld van hebben gekregen.

Verder zou het interessant zijn om door te gaan op dit onderzoek en er achter proberen te komen waarom er in het Waddengebied nauwelijks gevolgen te zien zijn van de UNESCO Werelderfgoedstatus, terwijl dit in de literatuur in een aantal gevallen wel zo is. Dit zou te maken kunnen hebben met het soort erfgoed dat het Waddengebied is. Misschien zijn de gevolgen van een Werelderfgoedstatus bij cultureel erfgoed wel heel anders. Een eenzelfde soort onderzoek als deze waarbij cultureel erfgoed met landschappelijk erfgoed wordt

vergeleken zou nuttig zijn.

Wellicht is het verder interessant om te onderzoeken of de grootte van Werelderfgoedgebieden iets te maken heeft met de gevolgen die de status veroorzaakt. Is het toeval dat in een klein gebied als het dorp Shirakawa-mura in Japan zoveel gevolgen te zien zijn (Jimura, 2011) en in een groot Werelderfgoedgebied als de Waddenzee zo weinig?

6. Literatuurlijst

Aa, B.J.M. van der (2005). *Preserving the heritage of humanity? Obtaining world heritage status and the impacts of listing*. Proefschrift. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Andriotis, K. & Vaughan, R.D. (2003). Urban Residents' attitudes toward tourism development: the case of Crete. *Journal of Travel Research*, 42(2), 172-185.

Ashworth, G. J. (2007). Pluralising the past: heritage policies in plural societies. In G.J. Ashworth, B.J. Graham, and J.E. Tunbridge (Red.), *Pluralising pasts: Heritage, identity and place in multicultural societies* (pp. 1-13). Londen: Pluto

Carter, J., Dyer, P.K. & Sharma, B. (2007). Dis-placed voices: sense of place and place-identity on the Sunshine Coast. *Social & Cultural Geography*, 8(5), 755-773.

Del Pozo, P.B. & Gonzalez, P.A. (2012). Industrial heritage and place identity in Spain: from monuments to landscapes. *Geographical Review*, 102(4), 446-464.

Dowling, R. (2011). Power, subjectivity, and ethics in qualitative research. In I. Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (pp. 26-39). Don Mills: Oxford University Press.

Dunn, K. (2011). Interviewing. In I. Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (pp. 101-138). Don Mills: Oxford University Press.

Evans, G. (2002). Living in a world heritage city: stakeholders in the dialectic of the universal and particular. *International Journal of Heritage Studies*, 8(2), 117-135.

Harvey, D.C. (2003). 'National' identities and the politics of ancient heritage: continuity and change at ancient monuments in Britain and Ireland, c.1675-1850. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 28(4), 473-487.

Jimura, T. (2011). The impact of world heritage site designation on local communities – A

- case study of Ogimachi, Shirakawa-mura, Japan. *Tourism Management*, 32(2), 288-296.
- Kneafsey, M. (2000). Tourism, place identities and social relations in the European rural periphery. *European Urban and Regional Studies*, 7(1), 35-50.
- Massey, D. (1994). *Space, place and gender*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Nuryanti, W. (1996). Heritage and Postmodern Tourism. *Annals of Tourism Research*, 23(2), 249-260.
- O'Leary, Z. (2010). *The essential guide to doing your research project*. Thousand Oaks: Sage.
- Pendlebury, J., Short, M. & While, A. (2009). Urban World Heritage Sites and the problem of authenticity. *Cities*, 26(6), 349-358.
- Petr, C. (2009). Fame is not always a positive asset for heritage equity! Some clues from buying intentions of national tourists. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 26(1), 1-18.
- Pollock, V.L. & Sharp, J.P. (2007). Constellations of identity: place-ma(r)king beyond heritage. *Environment and Planning D: Society & Space*, 25(6), 1061-1078.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (2009). *Erfgoedbalans*. Geraadpleegd op 03-03-2013 via <http://erfgoedbalans.cultureelerfgoed.nl/>.
- Simon, C.J.M. (2005). *Ruimte voor identiteit: de productie en reproductie van streekidentiteiten in Nederland*, Enschede: Febodruk.
- Smith, M. (2002). A critical evaluation of the global accolade: the significance of World Heritage Site status for Maritime Greenwich. *International Journal of Heritage Studies*, 8(2), 137-151.
- Wortelboer F.G. & Bischof B.G. (2012). Scenarios as a tool for supporting policy-making for

the Wadden Sea. *Ocean and Coastal Management*, 68, 189-200.

7. Bijlagen

7.1. Interview guide

Hoofdvraag: In hoeverre is de plaatsidentiteit van het Waddengebied beïnvloed door de verkregen status van UNESCO Werelderfgoed?

Introductie

- Mijn naam is Jitse de Boer en ik ben een 3^e jaars student Sociale Geografie & Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Momenteel ben ik bezig met het doen van mijn Bachelorproject en daarbij is het voor mij van belang om een aantal interviews te houden aangaande mijn onderwerp: de invloed van de UNESCO Werelderfgoedstatus op de plaatsidentiteit op Ameland.
- Voor mijn Bachelorproject kon ik een onderwerp kiezen dat valt binnen het overkoepelende thema ‘waardering erfgoed’. Ik heb gekozen voor mijn onderwerp omdat het Waddenzee een gebied is dat mij bekend is, ik ben een aantal keren op Ameland geweest en daarom vind ik het interessant om te kijken hoe de Waddenzee als erfgoed hier wordt gewaardeerd door bewoners van Ameland. Bovendien is het onderwerp vrij recent en daarom denk ik dat ik er een hoop informatie over kan verzamelen.
- Het houden van dit interview heeft als doel het beantwoorden van mijn onderzoeksvraag, te weten: ‘In hoeverre is de plaatsidentiteit van het Waddengebied beïnvloed door de verkregen status van UNESCO Werelderfgoed?’. Dit interview kan mij helpen aan de broodnodige data daarvoor en daardoor ook het halen van mijn bachelor.
- Als ik uw toestemming daarvoor krijg, zal ik dit onderzoek opnemen met een recorder zodat ik het later gemakkelijk kan uitschrijven. Aan de hand van de data van dit interview en een aantal andere interviews hoop ik een aantal conclusies te kunnen trekken en mijn onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden.
- Dit interview is vrijwillig en u kunt er als u wilt op elk moment mee stoppen. Ook kunt u anoniem blijven als u dit wenst. Met de data zal vertrouwelijk om worden gegaan. De data zal enkel gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en zal alleen gezien/beluisterd worden door mezelf en mijn begeleider, die mijn uiteindelijke

resultaat zal beoordelen. Verder heeft u recht op informatie. Dit betekent dat u het uiteindelijke resultaat mag lezen als u dit wilt.

Inleidende vragen

- Kunt u wat over uzelf vertellen?
 - Wat is uw naam?
 - Wat is uw leeftijd?
 - Wat is uw beroep/opleiding?
 - Waar bent u geboren?
- Waar woont u precies?
- Hoe lang woont u al op Ameland?
- Waar denkt u aan als ik het woord ‘Waddengebied’ zeg?
 - Kunt u in 5 steekwoorden aangeven waar u aan denkt als ik ‘Waddengebied’ zeg?
 - Kunt u in 5 steekwoorden aangeven waar u aan denkt als ik ‘erfgoed/werelderfgoed’ zeg?

Kernvragen

Plaatsidentiteit

- Wat betekent het Waddengebied voor u?
 - Wat vindt u van het Waddengebied? (Qua uiterlijk/om te wonen/leven)
 - Wat voor gevoelens roept het Waddengebied bij u op?
 - Wat betekent het Waddengebied voor u in het dagelijks leven?
- Heeft u herinneringen aan het Waddengebied?
 - Kunt u deze omschrijven? Waar komen ze vandaan?
 - Dragen deze herinneringen bij aan de betekenis van het Waddengebied voor u?
- Voelt u zich verbonden met het Waddengebied?

Gevolgen werelderfgoedstatus

- Wat vindt u ervan dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?
 - Denkt u dat de Werelderfgoedstatus goed of slecht is voor het Waddengebied?
- Wat merkt u ervan dat het Waddengebied een Werelderfgoedstatus heeft?

- Wat voor gevolgen heeft de Werelderfgoedstatus voor uzelf?
 Wat merkt u van de Werelderfgoedstatus in uw dagelijks leven?
- Wat voor gevolgen heeft de Werelderfgoedstatus voor het eiland? (bijv. meer toerisme/commercialisatie/beschadiging/management en behoud)
 Kent u mensen waar de Werelderfgoedstatus veel gevolgen voor heeft?
 Zo ja, wat zijn die gevolgen?
- Wat voor gevolgen zou de Werelderfgoedstatus kunnen hebben in de toekomst?

Plaatsidentiteit beïnvloed?

- Zorgt de Werelderfgoedstatus ervoor dat u anders naar het Waddengebied bent gaan kijken?
 Zorgen de gevolgen voor uzelf hier voor?
 Zorgen de gevolgen voor het eiland hier voor?
- Zorgt de Werelderfgoedstatus voor een verandering in uw gevoel van verbondenheid met het eiland?
 Zorgen de gevolgen voor uzelf hier voor?
 Zorgen de gevolgen voor het eiland hier voor?
- Is het Waddengebied voor u veranderd sinds het de status van Werelderfgoed heeft gekregen?

Afsluitende vragen

- Om af te sluiten, bent u tevreden met de UNESCO Werelderfgoedstatus?
- Heeft de Werelderfgoedstatus veel voor u veranderd?
- En nog eens de vraag: Waar denkt u aan als ik het woord ‘Waddengebied’ zeg?
- Heeft u verder nog iets toe te voegen?

Ik wil u hartelijk bedanken voor uw tijd en uw medewerking.

7.2. Transcript 1

Datum: vrijdag 12 april 2013

Tijd: 13:15

Locatie: thuis bij de respondent, in het dorp Buren

Aanwezig: Jitse de Boer (interviewer), Dirk Brouwer (respondent)

Respondent: Dirk Brouwer

Leeftijd: 64 jaar

Beroep: pension/lokale politiek

(Introductie door mijzelf)

Nou, eerst even wat dingen over uzelf. Wat is uw naam?

Dirk Brouwer.

Oké, en wilt u uw leeftijd ook vertellen?

Ja, 64.

En uw beroep, of opleiding, of bent u al...

Opleiding? Mijn opleiding was lagere school en ambachtsschool. Daar heb ik timmeren geleerd.

En woonde u toen ook al op Ameland?

Ik heb altijd op Ameland gewoond. Geboren en getogen.

En die opleiding, was die ook op Ameland te vinden?

Nee, dat was in Wolvega. Ik heb drie jaar op de ambachtsschool gezeten.

Dus daarvoor moest u wel van het eiland af?

Ja. Maar ja, dat moeten alle kinderen die van het eiland studeren willen, die moeten van het eiland af.

Dat is een probleem, daar zijn we mee grootgebracht.

Dat is iedereen wel gewend.

Ja, dat is heel normaal.

En wat bent u daarna gaan doen?

Toen heb ik 10 jaar in het timmeren bij (naam) gewerkt, toen heb ik een ongeluk gehad, heb ik in een cirkelzaagmachine gezeten met de hand, en toen moest ik voor militaire dienst waar ik geen zin in had.

En toen ben ik later buschauffeur geworden. En ik heb 39 jaar achter het stuur gezeten.

En ook al die jaren hier op Ameland?

8 jaar aan de vaste wal en de rest hier. Eerst 8 jaar aan de wal en de rest, vanaf 1982, ja kwam ik hier.

Tot 2 jaar terug en toen ben ik gestopt. Ik had er geen zin meer in.

Ja, dat kan dan hé.

Ja, toen had ik genoeg gewerkt, had ik 45 jaar gewerkt. Ik ben op mijn vijftiende jaar begonnen bij de timmerman. Ja, op mijn veertiende kwam ik van school af, en toen ben ik bij de timmerman begonnen.

Ja, dan heeft u vrij lang gewerkt inderdaad.

45 jaar. En niet een dag werkloos geweest.

En wat doet u nu momenteel nog?

Op het moment? Ja, eh... wat ik doe. Eigenlijk te veel. Ik ben voorzitter van het dorpsbelang Buren, ik zit in het bestuur van het dorpsbelang. Ik zit bij de gemeenteraad. En ik doe heel veel meubels maken. Meubels maken, bij de kinderen zijn. En straks met de caravan gaan we er op uit.

In de zomer.

Ja, in de zomer. Ja ja ja, alleen in het voorseizoen hoor. In het hoogseizoen moet je hier op Ameland wezen, het is hier allemaal drukte, en met festiviteiten. Wat wij als dorpsbelang een hele hoop organiseren, dus daar moeten wij bij wezen. Helpen, opbouwen, afbreken. Dus druk genoeg. Ik werk nog wel 60 uur in de week.

In het hoogseizoen.

Ja, nu ook!

Oh oke, daar zit wel veel tijd in dan.

In begin 's morgens om half 10, dan 's avonds vergadering en dan ben ik 's avonds 10 uur, half 11 weer thuis. Ja... je gaat niet stilzitten.

Ja, zo heb ik u dus ook gevonden. Om respondenten te zoeken zocht ik dingen, organisaties om te mailen zodat ik direct een aantal mensen kon bereiken. Dus vandaar dat ik bij u uitgekomen ben.

Eh, ja hoe lang woont u al op Ameland, dat hebben we denk ik al gehad hé.

64 jaar.

Waar denkt u aan als ik het woord Waddengebied zeg? Kunt u in 5 steekwoorden aangeven waar u dan aan denkt? Wat voor u er dan uitspringt?

Paradijs. Om hier te leven en te werken is het hier een paradijs. Het is het mooiste stukje Nederland. Vrijheid, bescherming, inbraken kennen we niet, autodiefstallen kennen we niet. Rare criminaliteit kennen we niet. Je loopt naar buiten en je staat midden in de natuur. Nou ja dat komt ook... wij zijn grootgebracht met vissen, konijnen stropen, en... ja vissen en stropen en dat soort dingen. In de herfst aten we eerst garnalen, toen die er waren, en dan mossels, en dan in de winter konijn. En dan had je een boerderij, mijn vader had een boerderij, dus dan had je ook nog varkens, die slachte je dan, en daar leefden wij van. Daar zijn wij mee opgegroeid, we zijn opgegroeid op het strand. Strandjutton, hutten bouwen in het bos, de jeugd... ik heb hier de mooiste tijd van mijn leven gehad. Het is hier een paradijs om te wonen. Maar dat is op alle eiland zo hoor.

Dus dat zijn een beetje de belangrijkste dingen als u aan het waddengebied denkt, de vrijheid, de...

De vrijheid, de natuur, en de geborgenheid. Je voelt je hier gewoon geborgen. Het is helemaal niet gevaarlijk hier, de deuren staan altijd open. De portemonnee kun je altijd op tafel laten liggen hoor, er is niemand die er aan komt.

Kunt u ook in vijf steekwoorden aangeven waar u aan denkt als ik het woord erfgoed zeg? Wat weet u daar van?

Daar weet ik heel veel van, vanuit de politiek. Dat zegt ons allemaal niks. Nee.

Hoe bedoelt u dat?

Het heeft voor ons geen meerwaarde. Het is wel een verdienste, dat het gebied zo is zoals het is, maar de eilanders, als je de eilanders vraagt werelderfgoed, de meesten weten niet eens wat het betekent denk ik, en de meesten weten denk ik ook niet eens dat we daar in zitten. Die vinden het wel goed.

Voor hun is zo'n woord niet nodig, dat verandert voor hen niks.

Voor de eilanders niet nee. Nee, Het is wel een verdienste. Zo het is, en zoals wij het met elkaar proberen netjes te houden, afgezien van de natuurliefhebbers die er van allen aan afbreken willen... maar dat is wat anders. Die breken meer af dan (...).

(Uitleg opbouw interview)

Als eerste, wat betekent het Waddengebied precies voor u?

Mijn thuis. Ja. Een heel prettige leefomgeving waar je heel onbezonnen kan leven. Wel hard werken, maar dat moet je overal. En je kan hier ook wel geld verdienen, door het toerisme. Dus het onderhoud is hier wel verzekerd. Werkloosheid kennen wij, hebben wij eigenlijk nooit gekend.

Ook nu niet, met de crisis?

Nee, ook niet. Toerisme hé.

Dat loopt wel door.

Ja, maar ja, gewoon alles. Geborgen voelen, ik voel me hier heerlijk op het eiland. Als ik van de vaste wal kom en ik kom over de zeedijk heen, dan zeg ik: 'He he, heerlijk, ik ben weer thuis.'

U heeft nooit de behoefte gehad om ergens anders te wonen?

Ik heb gewoond, dat is helemaal niks, dat is een ramp. Ik moest voor mijn werk. Goh, dat was een ramp om daar te wezen. Dat was helemaal niks.

Wat vond u daar niks?

Niks, nou je bent veel anoniemer daar vanzelf. En, ja ik weet het niet. Het is ieder voor zichzelf daar. Ieder is voor zich zelf, dat is hier niet, iedereen is met elkaar en voor elkaar en, ik weet het niet, de hele leefomgeving. Iedereen past op elkaar, denkt om elkaar, helpt elkaar.

Op het vasteland zijn ze veel individualistischer.

Ja, en egoïstischer. Als ik in de stad kom en iemand tegen kom, zeg ik altijd: ‘Hoi! Goeiemiddag!’ En dan kijken ze je aan, alsof ze het in Keulen horen donderen (?).

Dat klopt wel ja, dat gebeurt niet vaak meer in de stad.

Nee. En je moet helemaal niet tegen een jong meisje gaan praten, dan wordt je nog aangesproken ook! ‘Hallo!’ zeg ik dan wel eens. En dan kijken ze je aan, je krijgt ook wel eens commentaar. Ik denk sodemieter toch op, als ik hier die meiden, als ze uit school komen, ‘Hee mooie meid!’ roep je dan. Nou, dat vinden ze prachtig toch! ‘Hoi, ome Dirk!’ is het dan. Ja. De kinderen op school ook. ‘God, wat wordt je al groot jong, je mag haast ook wel een biertje, denk je niet?’ ‘Oh, nog niet hé, nog niet.’ Nee, maar ik bedoel, ons kent ons hier.

En is dat dan in het dorp zelf, of op het hele eiland?

Op het hele eiland, ja.

Ook helemaal aan de andere kant, in Ballum en...

Ja, alleen ja, zie we hebben hier twee stromen, we hebben de westkant en de oostkant.

Daar zit wel een scheiding in.

Ja, absoluut. Vroeger door het geloof, en nu door de politiek. Maar dat is gewoon zo. Op de westkant is het heel anders dan hier op de oostkant. Maar ze hebben wel dezelfde mentaliteit, dezelfde insteek. Dat is allemaal precies hetzelfde. Ja, zij zijn daar geboren. Voor hun is Ballum helemaal alles, en wij zijn in Buren geboren en voor ons, voor mij is Buren alles. En voor een Nessemmer is Nes alles. Maar wel dezelfde insteek. Alleen Nes, dat is, ja daar komt een hoop horecapersoneel van de wal af. Nes is Nes niet meer.

Niet echt Ameland meer.

Nee, want een hele hoop mensen in Nes ken ik niet eens, weet ik niet eens wie het is. En voor jaren terug kon ik alle eilanders, alle 3500 inwoners. Ik kende ze allemaal. Iemand die hier geboren is en getogen, die ken ik. Die ken ik allemaal wel, maar iemand die hier voor de horeca komt, ja die ken ik niet. Voor de rest van die inwoners, ken ik ze allemaal. Schooljeugd. Kwam ook door het werk vanzelf hé, door de bus.

Ja natuurlijk ja. En ook nu nog, door de politiek?

Ja, daar heb je ook mee te maken. En het dorpsbelang, op de kermis en op ons feest is het allemaal jeugd om je heen, dus.

Dan doet iedereen mee.

Ja, de Buremer kermis is de mooiste kermis van Nederland. De feesttent zit twee avonden tot aan de nok toe vol. Omdat het zo gezellig en leuk is. Maar dat is de eenvoud die we hebben. Eenvoud siert de mens, hé.

En wat betekent het Waddengebied voor u in het dagelijks leven?

Ja, mijn alles. Het is mijn leven. Ik wil hier niet weg. Nee, het is het paradijs, het is hier zo mooi om te

wonen en te werken en te leven. Ik kan geen mooiere plaats bedenken. Wij komen overal aan de wal met de caravan, maar het is nergens zo mooi als op Ameland.

Ook qua uiterlijk, hoe het er uit ziet, de natuur?

Ja, nou zie, dat... Als je er zo veel jaar woont is dat een gewoonte voor je. Als ik morgen of vandaag naar het Oerd fiets, een avond... want je fietst hier het dorp uit en je zit op het fietspad door de duinen en je ziet geen mens, dan vind je het prachtig. Maar, ik bedoel, wij zien dat elke dag. Maar als ik ergens in Drenthe kom of in Limburg en ik zie een heuvellandschap, dat vind ik ook prachtig. Dat vind ik ook prachtig, voor even. Maar een gezellige kroeg in Maastricht is ook leuk voor even. Maar als het er op aan komt ben ik liever hier.

Na een tijdje wilt u dan toch weer terug.

Ja. Wat je nog nooit gezien hebt, een hele hoop dingen, dat is wel leuk en dat is mooi. Maar ja, de omgeving ken ik als mijn broekzak. En toch is het elke keer weer mooi. De stormen. Als je mooi ziet hoe de oostenwind op het strand, het strand heeft bewerkt met stuifduinen, zeggen we dan, dat is geweldig. Ja, maar ik bedoel, dat is elke dag weer anders. Dat is geweldig.

Ja, de natuur heeft nog echt invloed op het eiland hier.

Ja, absoluut. Dat is de dynamiek hé. Dynamisch kustbeheer hebben we hier ook nog, dat is de dynamiek van zo'n eiland hé. Gaat altijd een beetje heen en weer. Daar slaat er wat af, daar groeit er wat bij, daar groeit de natuur, daar stuift er weer wat zand tegen aan. Dat is het, dat is... ja. Ik vind het allemaal wel mooi maar Ameland is het mooiste.

U heeft natuurlijk uw hele leven op Ameland gewoond, maar heeft u ook echt bijzondere herinneringen aan het Waddengebied?

Phoe... ..

Die er ook echt voor zorgen dat u het hier zo mooi vindt?

Ik denk dat dat bij de jeugd ligt, hé. We hebben hier een prachtige jeugd gehad. Prachtig, we zaten op het strand en in de bossen, vissen. Alles mocht. Zeehonden doodslaan, mocht toen nog. Daar kregen we geld voor. Toen waren het er te veel, nu ook, nu zijn er ook veel te veel, en toen waren er veel te veel, en sloegen we ze dood. Daar kreeg je geld voor. Werden uitgekookt, en de traan, voor de levertraan. En het vlees. Maar ja, hé... Nee, ik heb een prachtig mooie jeugd gehad. Prachtig.

En dat heeft ook wel een beetje geholpen dat u het nog zo mooi vindt hier op Ameland.

Ja, absoluut. Ik ben hier in Buren geboren en getogen. Dit land was van mijn vader. Daar woont mijn broer, daar woont mijn zuster (wijst), en het land daar verderop woont mijn dochter, die woont hier. En dit land was van mijn vader, daar liepen de schapen, daar liepen de koeien, daar hadden we een groentetuin en hier zijn we grootgebracht. In de winter waren we hier aan het schaatsen. Ja, nee, dat is.. prachtige jeugd gehad. Prachtig. Heel wat op gescheld op ons gehad, en op onze donder gehad, want we waren geen lieverdjes hoor. We waren ook kwajongens hoor. Af en toe haal je ook

boevenstreken uit hoor, ha!

Zoals iedereen.

Ja natuurlijk! En dan kreeg je een schop onder je hol of een slag tegen je kop aan, nou dat wist je toch? En tegenwoordig mag je niet meer slaan, nou wij wel, wij hebben wel aardig wat op onze flicker gehad. Maar dat hindert ook niks. Daar zijn we niet minder van geworden.

Ja, en dat ging vroeger ook anders natuurlijk.

Ja. Nou als mijn kinderen of kleinkinderen niet luisteren dan knijp ik ze ook. Slaan niet, maar ik knijp ze wel. Ja hoor, daar heb ik helemaal geen moeite mee.

Maar deze herinneringen, die dragen bij....

Ja, dat is de jeugd. De jeugd, omdat je, ik heb hier een prachtige jeugd gehad.

Maar dat draagt wel bij aan de betekenis van het Waddengebied voor u.

Ja, het Waddengebied is mijn alles, dat is mijn hart. Het Waddengebied is mijn alles.

Voelt u zich verbonden met het eiland?

Ja, verschrikkelijk. En vandaar dat ik ook in het bestuur zit. Want voor het eiland, en de bewoners, vooral voor het dorpsbelang waar ik voorzitter van ben van het dorpsbelang voor de bewoners, maar ook omdat ik in de politiek zit zeg ik al 20 jaar, om wat te doen, voor de eilandbewoners wat doen, en te proberen te houden zoals het is. Je kan niet iedereen tevreden houden maar wel proberen dat we hier met elkaar lekker leven en een prettig leven hebben. Op een mooie nette manier, ja..

Dus puur uit liefde voor het eiland doet u dat?

Ja, ja. Want je wordt er niet een cent beter van hoor. Nou, voor de politiek krijg je wel een paar centen. Maar van het geld dat ik daarvoor krijg kan ik geen benzine kopen. Dan moet je weer naar het gemeentehuis, allerlei vergaderingen. Twee dagen ben ik naar de wal geweest, dat ik mijn auto ook bij me had helemaal. Ja, het kost altijd geld, dus daar blijft niks van over. Want die raadsleden in de grote steden die hebben (?). Wij krijgen niks. Wij hebben het vaak nog moeilijker en meer werk dan die grote steden en die grote fracties. Dat hindert niks, je hebt hier voor gekozen.

En als ik u vraag: voelt u zich een Amelander, een Burenaar, hoe zeg je dat...

Een Buremer!

...een Fries, of een Nederlander...

Nee, geen Fries! Nee, geen Fries. Wij voelen ons niet Fries. Het hele eiland niet.

Maar als ik u de vraag stel: Wat voelt u zich, dan zegt u?

Een Amelander, of een Buremer.

Dat is voor u veel belangrijker dan dat u een Nederlander bent.

Oooh, ja, veel belangrijker. Veel belangrijker, dat zegt me niks. Ik ben een Amelander. Ik ben hier geboren, als je hier geboren bent mag je je een Amelander noemen, als je hier woont en je komt van de vaste wal dan mag je je eilander noemen. Er zijn ook heel veel die zeggen: 'Ja, ik ben nu ook Amelander.' Nee, ik zeg: 'Dat ben je niet en dat wordt je ook niet.' Dat kun je nooit worden. Dan moet

je hier geboren zijn, dan ben je een Amelander. Voor de rest niks.

Dan gaan we nu verder met de Werelderfgoedstatus. Heeft u, leeft dat ook bij u in het dorpsbelang en in de politiek? Zijn jullie daar ook mee bezig geweest?

Ja, wij hebben het daar in het dorpsbelang wel over gehad en in de politiek hebben we het ook enorm veel, hebben we het eerst afgewezen hé. Wij wouden het niet. En onze politieke partij Ameland '82 waar ik voor zit hebben we eerst ook de boot afgehouden. Toen wou een gedeelte, de minderheid van de raad wou toen eerst wel, maar wij waren de grootste partij dus wij zeiden: 'Daar doen wij niet aan mee.' Later is het verzoek weer gekomen en toen zeiden we: 'Nou, laten we het maar doen.' Maar waarom, stel je die vraag ook of moet ik dat direct vertellen?

Oh, vertelt u het maar hoor.

Waarom wouden wij eerst niet? Dat is heel makkelijk. Want, we hebben hier met heel veel natuurorganisaties te maken. De Waddenzeevereniging, en de provincie, en de vogelbescherming, en de raad van natuurbescherming, Natura 2000. Komt allemaal op ons af. En dat maakt het zo ver dat de mensen op Ameland op een gegeven moment voelen dat de mensen waren gekooid, en de vogels waren vrij. Want wij werden behoorlijk aan banden gelegd. We zijn de laatste jaren enorm aan banden gelegd door al die natuurbewegingen. Toen kwam het Werelderfgoed er nog bij, toen zei ik: 'Ja, nu komt het Werelderfgoed er nog bij, en dan wordt er straks gezegd dan willen wij ergens wat ontwikkelen, buiten het dorp, of aan de dijk, of aan het strand, dan moet je dat via een bestemmingsplan regelen, nou dan komen er allerlei instanties... de Waddenzeevereniging zegt dan direct van... de flora en fauna staat direct... en Natura 2000 zegt: 'Ja, dat kan niet en dat moet niet'. Ik zei: 'Als we dat Werelderfgoed er bij krijgen dan zegt ie ook nog een keer van 'Ja, dat moet niet.' Ik zeg: 'We moeten hier wel leven en werken op dit eiland. Dus vandaar dat we hem eerst hebben afgehouden.

Omdat jullie vreesden dat de bewoners...

Omdat het weer een bescherming was en weer een middel was om de bevolking te pressen om zo weinig mogelijk aan het eiland te veranderen. Nou ben ik daar wel voor, om er zo weinig mogelijk aan te veranderen, maar ik zeg nogmaals: we moeten hier leven, en we moeten hier werken. Oftewel, werken en leven. En onze vrije tijd hebben we hier ook nog. Bijvoorbeeld het strandrijden, er zijn heel veel, er zijn ook nog strandrijders. Maar ja, we werken hier wel. Iemand die 's avonds of in het weekend eens op het strand wil rijden, ja. Waarom niet? Daarom hebben we dat doen afgehouden. Nou, later kwam dus, nou komt het, en toen later heb ik dus tegen de raad gezegd: 'Nou, we gaan ervoor. We proberen die status te krijgen, is ook gelukt. Toen kwam de NAM, die boort hier gas onder het eiland weg, en de NAM wil nog boren hier tussen Ameland en de vaste wal in, daar zit ook nog wat gas. En toen stond er direct al een bord op de dijk, van: 'Niet boren in Werelderfgoed'. Zie? Daar had je het direct al. Ze gebruiken... De Werelderfgoedorganisatie UNESCO deed dat zelf niet. Nee,

een andere groepering, een milieugroepering, die die naam daar misbruikt, van Werelderfgoed, om tegen die gasboring te demonstreren. We moeten daar ook voorzichtig mee om gaan, dat weet ik wel. Maar ja, daar waren we eerst bang dat we niet mee doen wouden. Maar ja, nu zitten we er in en voor de status, voor het gebied an sich, heeft het dus echt wel verdient, die status. Echt wel.

Bijzonder genoeg.

Ja, absoluut. Absoluut is het een bijzonder gebied. Heel bijzonder. Als je ziet wat hier aan vogels en aan beesten en aan alles leeft, dat is geweldig. Je ziet wat in de zomer, in het voorjaar, en straks op het wad, met eb wat er op het wad zit aan vogels en de zeehonden die daar liggen. Dat zijn er te veel, maar dat is een ander verhaal. Maar, dat is gewoon geweldig.

Ja. Dus wat vindt u nu van de Werelderfgoedstatus? Bent u er blij mee, achteraf dat jullie het gedaan hebben?

Nou, blij is een groot woord. Blij is een groot woord. Ik ben er niet tegen, ik vind het keurig dat het er is, ik heb er ook heel veel vrede mee, maar er zijn groeperingen die er misbruik van maken. Door hun gelijk te krijgen van, ja, neem nou maar het landbouwbeleid hier op het eiland. We zijn een klein eilandje. We hebben wat boeren, maar die boeren willen ook uitbreiden. Nou is er een boer, die wil uitbreiden van 80 naar 180 koeien. Heeft een andere boerderij er bij gekocht. Als je ziet wat die man hemel en aarde moet bewegen om een stal hier te realiseren, omdat ie tegen een Natura 2000 gebied aan zit. Moet ie een speciale betonvloer moet erin, voor het doorlaten van het vocht. Kost hem 100.000 euro extra. Nou dat soort dingen, waar zijn we in godsnaam... Nee, maar dat, hé. Dat stuit mij tegen de borst, zo'n ondernemer die wil hier wat, wij moeten de boeren hier houden. Het eiland is opgegroeid uit boeren en strandjutters. Maar die boeren die hier nog zijn, nog maar 11, die moeten we hier houden. We moeten die koeien in de wei, we moeten die schapen in de wei houden.

Akkerlandschap. Dus dan kom je wel weer bij die natuurbeweging, want daar zitten ook weer vogeltjes op die koestront. Waar koeien lopen, waar schapen lopen zitten vogels. Als je die koeien er weg haalt, dan gaan de vogels ook weg. En de koeien, de vogels zitten op die resten van de koeien, de uitwerpselen enzovoort enzovoort. Dat is gewoon zo. En er zitten wurmpjes zitten daar in, en dat is het ecosysteem. Dus die koeien moeten wij hier houden, die schapen moeten wij hier houden. We moeten niet alleen maar heide en bos en beschermd gebied...

Landbouw zou ook beschermd moeten worden.

Nou ja, beschermd... Er is haast niet een vierkante meter grond meer op Ameland die niet aangetast is ook door natuurbewegingen, zo Onze Lieve Heer dat bedacht heeft, zoals de natuur dat bedacht heeft. Dat is toch zo, het strand, de duinen, die zijn ontstaan door wind, en zand en water. Nou, en dan beginnen natuurbewegingen die krijgen daar beheersplannen over en die beginnen er direct in om te scheppen, te graven. Het moet verschalen, want er moet heide groeien... ja, als de natuur dat niet wilt dat daar geen heide groeien wil dan moet je dan moet je dat aanlaten. Dat is toch de natuur. Maar, nee die status van Werelderfgoed dat, een hele hoop eilanders zegt dat niet zo veel. We zijn wel trots op

het gebied...

Ja, dat leeft wel? Dat jullie trots op de status zelf zijn?

Jawel, alleen met die angst, het moet niet tegen ons gebruikt worden. Die angst hebben we wel.

Tuurlijk vinden ze het leuk dat we hier erkend worden als een Werelderfgoed, als iets apart, want het is apart.

Ja precies, het is vrij uniek, zo'n status.

Ja, natuurlijk is dat uniek. Maar dat hebben we, dat hebben alle eilanders verdiend. En dat moeten we ook koesteren. Maar een hele hoop die beseffen dat niet. Och, het zal wel goed wezen. We zijn een aardig nuchter volk, hoor. Heel nuchter. Och, het komt wel goed. Ik maak me niet zo druk.

Wat merkt u in uw eigen dagelijks leven van de Werelderfgoed status?

Helemaal niks. Helemaal niks, nee.

Het is ook niet zo dat er nu bijvoorbeeld meer toeristen komen naar het eiland?

Nee, echt niet.

Denkt u niet dat toeristen denken: Werelderfgoedstatus, het moet bijzonder zijn, dus we gaan naar Ameland?

Nou, naar Ameland, naar het Waddengebied.

Ja, maar Ameland is daar deel van natuurlijk.

Ja natuurlijk. Maar dat zie ik niet zitten. Er zullen mensen zijn, die willen dat een keer zien. Dus ja... hier komen al heel veel toeristen. Om dat te meten... laat ik het anders zeggen, om dat te meten is heel moeilijk. Heel moeilijk om dat we daar nou, om die status meer mensen krijgen. Je krijgt wel meer bekendheid, dus er zullen mensen zijn, bijvoorbeeld er zijn mensen die reizen die gebieden heel veel af en... ja, Japanners en Amerikanen en alles... ja die zullen vast hier wel een keer komen, maar ik geloof niet dat wij dat, ja dat wij er echt meer mensen door krijgen, nee. De meeste mensen komen hier voor ons mooie strand, zomerdag.

U zelf merkt er niet veel van, maar heeft u ook het gevoel dat het eiland zelf er iets van merkt?

Ik heb hier bijvoorbeeld dingen staan als meer toerisme, of commercialisering van het landschap, of beschadiging van het landschap door meer toerisme.

Nee. Nee, zoals ik net al zei, wij krijgen hier met jaar en dag al veel toerisme, en dan hebben wij fietspaden voor en daar hebben wij van alles voor, voorzieningen voor. Hé, en mooie natuurgebieden waar ze vrij kunnen wandelen en doen, en dat beschadigt daardoor, dat daar een paar meer mensen, nee. Het wordt hier wat dat betreft allemaal in goede banen geleid. Er zullen best mensen zijn doe komen alleen voor die status, die willen dat beleven, nou ja die willen naar het Oerd toe, want als je op de Oerdduinen staat, dan kijk je over de hele weide wereld heen. Ja, dat is een belevenis, daar zullen mensen voor komen, maar dat die mensen doordat ze komen meer schade aan brengen, nee, nee echt niet.

Maar kent u ook mensen voor wie het wel echt veel gevolgen heeft?

Nee. Nee.

Dat is duidelijk dan. Denkt u ook dat de status in de toekomst nog veel gevolgen zou kunnen hebben? Dat bijvoorbeeld de status nog bekender wordt, dat het toch nog invloed heeft.

Ja, dat zou ik dus niet weten. Ik zou ook niet zeggen dat het niet zo is.

Is moeilijk te voorspellen natuurlijk.

Ik voorspel het eigenlijk niet. De status zit er wel op, waar we trots op zijn, maar daar blijft het dan denk ik ook bij.

Ja, want de status is er nu ook al een tijdje natuurlijk, 4 jaar.

Ja, dat bedoel ik. Ja, die hebben we en dat houden we en daar zijn we ook wel trots op, maar verder... Ik zie daar geen extra mensen op af komen.

Nog even terug naar 2009, toen de Werelderfgoedstatus kwam, weet u of dat ook leefde onder de bevolking, van ‘Gaan we ‘m krijgen, gaan we ‘m niet krijgen...’

Nee. Nee. De politiek beslist wel, zeggen ze.

Er waren geen lobbygroepen ofzo?

Nee, nee.

Het ging allemaal via de politiek.

Ja, het is een beetje via de dorpsbelangen gegaan en richting de politiek en de politiek heeft erover beslist. Maar niet dat wij heel veel tegenstanders of voorstanders of lobbyisten... nee. We moesten zelf onze informatie bij de bevolking weghalen, en dat doen wij door middel van politiek ademen hé, zo noemde je dat. ‘Oh ja, zeggen ze, het zal wel goed wezen. Als het maar niet weer zo’n natuurgroep is die tegen ons is.’ En dat waren een handjevol mensen die daar naar gevraagd hebben. Ik geloof dat 80, 85% van het eiland niet eens weet dat ze, of het beseft, of het idee erover heeft.

Staat het ook ergens aangegeven, met bordjes in natuurgebieden ofzo dat het Werelderfgoed is?

Nou, we zijn met nieuwe borden met de gemeente bezig en daar komt het dus wel op te staan ja. Ja, dat klopt. Daar komt het op hé, en dan kan je ook via een barcode, zo’n hoe heet het...

Een app ofzo.

Ja, zoiets. Vraag me daar niet teveel over.

Ja, dan scan je dat en dan krijg je informatie.

Ja, maar daar wordt wel, natuurlijk maakt de VVV daar reclame mee, met Werelderfgoed. Dat zou ook heel slordig wezen als ze dat niet deden.

Ja als je het kunt gebruiken moet je het ook doen.

Ja natuurlijk. Nee, dat wordt wel gebruikt hoor. Maar dat leeft niet zo.

Ja, even kijken. Dan komen we nu een beetje bij de samenvattende vragen. Heeft de

Werelderfgoedstatus ervoor gezorgd dat u anders naar het gebied bent gaan kijken?

Nee. Nee.

Heeft dat ook te maken met het feit dat u al zo lang op het eiland woont?

Ja. Het is een gewoonte hé. Het is een vanzelfsprekendheid. De status voor ons.. neuh. Het verandert niks aan hoe je het bekijkt.

Hoe u zich verbonden voelt met het eiland, is dat verandert?

Nee, nee hoor, echt niet. Heeft er helemaal geen invloed op gehad, nee. Dat ik hier nog zo mooi woon dat heb ik al verteld, dat is de geborgenheid, de veiligheid, en alles. En ja, iedereen kent, ons kent ons hier in het dorp. Ja, dat is in kleinere dorpjes ook wel zo maar op Ameland is dat, dat is hier gewoon. Zo voelt het.

Dus samenvattend: is het Waddengebied voor u verandert sinds het de status van Werelderfgoed heeft gekregen?

Ja, het verandert elke dag, door de natuur.

Maar ook door de Werelderfgoedstatus?

Nee. Nee, want voor de Werelderfgoedstatus moet het blijven zoals het was. Dus we mogen er niks aan doen. We moeten het zo bewaren. En dat proberen we ook zo te bewaren.

Maar dat was ook al zo voor de status.

Ja, maar wat ik zeg... het had ook niet zo gehoeven voor mij, zo'n must.

Denkt u dat er mensen zijn die het wel zo voelen, die nu echt veel trotser op het eiland zijn geworden?

Nou, dat denk ik, er zijn vast mensen die dat zo voelen. Dat geloof ik wel.

Maar dat is bij u niet zo.

Nee.

Om af te sluiten, bent u tevreden met de Werelderfgoedstatus?

Ja natuurlijk, ja tuurlijk. Het is een verdienste.

Het verandert niks, maar het is wel een verdienste.

Ja, het is een verdienste. Voor datgene wat je altijd, ik zit nou 20 jaar in de politiek, we proberen al 20 jaar het eiland te houden zoals het is. Alle ups en downs, de weersveranderingen, de invloed van de natuur, invloed van gaswinning, invloed van dit, ja je probeert het te houden zoals het is. Want we zijn er wel trots op, op het eiland. Maar dat gaat om het eiland zelf, hoe we het eiland zelf beleven, daar zijn we trots op.

En dat waren jullie ook gebleven zonder die status.

Daar kun je wel op rekenen. Ik wil hier nooit weer weg. Zelfs mijn kinderen willen hier niet weg.

Daar zijn ze nu al achter?

Ooh, al jaren. Al jaren zijn ze er achter. Onze oudste dochter is nu getrouwd met iemand uit Zeeland. Ze zegt: 'ik vind je heel lief, maar je moet er niet op rekenen dat ik ooit naar de wal ga te wonen. Krijg

je werk aan de wal, ik ga er niet heen.

Het eiland gaat voor de liefde.

Ja, ja hoor. Die andere jongens, de andere meisjes, ik heb nog een dochter hier, die willen vast niet van het eiland af.

Dat is best bijzonder, dat het zo diep zit.

Ja, zo diep zit het. Bij heel veel. Ja hoor. Ik heb 8 jaar aan de wal gewoond, door mijn werk. En toen mijn vrouw, die, we zijn nu 40 jaar getrouwd, de eerste jaren van onze liefde woonden we in Dokkum, en toen wou ze daar blijven, want toen was ik chauffeur aan de wal. En in de zomer was ik hier gedetacheerd. Hier kon ik niet een vaste betrekking krijgen maar daar wel, en zodoende ben ik later overgeplaatst naar Ameland want dat was hetzelfde bedrijf. Toen konden wij na 8 jaar terugkomen, vast, hier op het eiland, en mijn vrouw wou eigenlijk wel aan de wal blijven wonen. ‘Nou,’ zei ik, ‘dan doe je dat maar. Maar ik doe het niet.’ Ik zei: ‘Ik ga naar Ameland terug. Ik krijg misschien een keer een vrije dag en dan kom ik misschien, en ik stuur wel wat geld over of je stuurt mij maar wat geld, maar ik ga naar Ameland terug. Dus dan moet je hier maar in Dokkum blijven.’ Toen zei de oudste dochter toen ze klein was: ‘Maar ik ga ook naar Ameland toe!’ Ze zei het toen al. Ik zei: ‘Nou meid, dan moet je het maar zeggen’. Die andere twee die konden nog niks, de één was 4, de vierde kwam later, die werkt wel aan de wal trouwens, is binnenschipper. Kapitein op de binnenvaart.

Die werkt daar maar woont hier nog.

Die woont hier ja. Als hij vrij is, is ie met z'n vriendin, hij woont in Nes. Heeft er een huis. Hij had niet in Nes wonen moeten, maar dat is wat anders. Had in Buren gemoeten.

Is er ook een beetje rivaliteit tussen Nes en Buren ofzo?

Ja, natuurlijk, Buren is het mooiste dorp hé. Daar ben ik geboren en getogen.

Dat zegt iemand uit Nes over Nes natuurlijk.

Ja, dat is logisch. De beste Nessemers die komen uit Buren. Want er wonen heel veel Buremers in Nes want daar was nieuwbouw en hier niet. Dus die gingen allemaal naar Nes toe om te wonen dus toen zei ik: ‘Ja, de beste Nessemers komen allemaal uit Buren!’

Ja, dat zeggen we bij ons ook, de mooiste plek in Groningen is de bus naar Friesland.

Ja, haha. De laatste bus naar Friesland, ja.

Eh, ja ik volgens mij wel antwoord op al mijn vragen. Heeft u verder nog iets toe te voegen over het onderwerp?

Nou, nee, ik vind het wel leuk dat er eens een keer iemand zich daar dus een keer in verdiept en hoe dat op papier komt, want je zult toch wel nog meer bevragen, hoop ik?

Ja.

En dus, ik ben heel nieuwsgierig naar de uitslag, en over de beleving van de mensen, hoe zij de status eigenlijk beleven. Ik heb het idee van niet zoveel, maar dat zal...

(Uitleg over vergelijkbare onderzoeken over invloed van Werelderfgoedstatus)

Dus u bent geïnteresseerd als ik het eenmaal af heb...

Ja, natuurlijk ben ik daar geïnteresseerd in. Je kan het altijd weer een keer gebruiken in de politiek, of waar dan ook. Nee, maar dan weet je ook eens, hoe leven ze er. Ik heb wel een idee, maar mijn idee hoeft niet altijd te kloppen. Er zijn meer mensen die ideeën hebben.

Nou, dan wil ik u hartelijk bedanken, voor uw meewerking.

Graag gedaan, geen probleem. Ik had toch een vrije dag.

Komt goed uit dan.

Ik heb elke dag vrij. Ik ben toen opgehouden te werken en dat bevalt me best.

7.3. Transcript 2

Datum: vrijdag 19 april 2013

Tijd: 13:30

Locatie: Kantine VVV Ameland (werkplaats van de respondent)

Aanwezig: Jitse de Boer (interviewer), Jan Kooiker (respondent)

Respondent: Jan Kooiker

Leeftijd: 59 jaar

Beroep: Informatiemedewerker bij VVV Ameland

(Introductie door mijzelf)

Wat is uw naam precies?

Jan Kooiker.

Wat is uw leeftijd?

Ik ben 59.

En uw beroep?

Ik ben dus informatiemedewerker bij de VVV, een beetje allround want er komen dus ook niet alleen eh, het toeristische gedeelte, maar ik heb ook de laatste jaren het Post NL bemand, dat is hier nu weggegaan, maar we houden nog wel de ING bank over, dat komt dan ook en we hebben dus ook een bibliotheek erbij.

Oke, en doet u dat al lang?

Ja, ja. Nou ja, goed, mijn leeftijd verraadt het al. Dus eh, ik ben hier nu al, nou ja ik weet het niet precies, maar in ieder geval 35 jaar in dienst. En ook na mijn studie, na mijn schooljaren ben ik bij de VVV aan het werk gegaan, het is mij altijd goed bevallen, en, ja goed, tot nu toe hier zo gebleven en dat zal hopelijk ook nog wel zo blijven tot mijn pensioen.

En wat heeft u gestudeerd, voordat u hier begon?

Gewoon een middelbare opleiding. In die tijd was dat dus de MAVO en daarna de HAVO. Dus eh, we hebben geen specifiek toeristische opleiding gehad hier voor de VVV op Ameland, maar het is wel, ja het is een iets ander publiek wat hier komt als normale toeristen die dus ergens in een stad naar een VVV gaan, want dan is het vaak zo dat ze iets willen weten van het buitenliggend gebied en hier is het bijna alle informatie over het eiland zelf, dat de mensen dus willen weten wat er allemaal te doen is, wat kunnen ze zien, wat zijn de leuke plekjes en dat soort dingen. Ja, goed, ik ken het eiland natuurlijk

op m'n duimpje door onze baan, wij hoeven niet direct te weten wanneer een bepaald museum ergens in Nederland geopend is en dergelijke, en wat daar de entreekosten zijn, dat is natuurlijk wel per naslagwerk na te zoeken, maar die vragen komen hier bijna niet voor, want het meeste inkomend toerisme is gewoon mensen die hier gewoon hun vakantie willen vieren.

Hoe lang woont u al op Ameland?

59 jaar.

Uw hele leven.

Ja, ja.

Nooit weggeweest?

Eh, nee, ja goed eh, de studie heb ik dus wel op het vasteland gevolgd, maar voor de rest ben ik niet van het eiland afgeweest om, ja.

Woonde u toen ook op het vasteland, toen u die studie deed?

Eh, ja, die periode was het nog kosthuis. Dus toen mocht ik niet op kamers, ik zat bij mensen op de kost. En dat ging dan eh, maandagochtend weg en vrijdagavond terug.

En beviel het u op het vasteland, of dacht u, ik wil zo snel mogelijk weer terug.

Nee, nee nee. Eh, beviel het op het vasteland, kijk je bent hier opgegroeid, je mag hier graag wezen natuurlijk maar het leven loopt zoals het is. Kijk als je dus hier geen werk had gevonden, dus aan het vasteland wel werk had, dan had je daar ook wel ingeburgerd. Maar ja, goed, hoe langer je hier op het eiland bent gaan wonen zeg maar, ik heb m'n eigen huis gebouwd en dergelijke, ja dan kom je wel op een situatie dat je niet meer weggaat. Nou dat is, ik heb er ook geen spijt van dat ik niet weggegaan ben.

U heeft nooit echt de gedachte gehad om weg te gaan.

Nee, nee, maar het is ook niet zo dat ik niet per se van het eiland afwilde, er zijn natuurlijk wel eilanders die per se teruggaan, die op het vasteland hebben gewerkt en gewoon weer terug naar het eiland willen. En anderen weer niet dus we zijn ook niet allemaal gelijk.

Het is voor iedereen anders.

Het is voor iedereen anders, maar eh, je hebt hier in feite alles en, het is hier lekker rustig...

U mist hier niks?

Nee. Maar dat komt ook misschien omdat je hier opgegroeid bent. Kijk, als je wat, kijk ik ben nu wat op leeftijd en je gaat niet zo gauw meer naar een popconcert of zoiets, maar als je dat dus wel gaat doen dan moet je natuurlijk wel overnachting zoeken aan het vasteland want dan ga je gewoon niet meer terug. Dus je zit altijd wel met die boot, dat heeft zijn voordelen, maar dat heeft ook zijn nadelen. Maar eh... ik vind het zo prima.

(Wat uitleg) Kunt u in 5 steekwoorden aangeven waar u aan denkt als ik Waddengebied zeg?

Wat u daar mee associeert?

Eh, nou het Waddengebied in zijn geheel zijn natuurlijk de vijf Nederlandse eilanden en dan het was

wat tussen het eiland en het vasteland in ligt. Ik zie dus eigenlijk het noorden van Friesland en Groningen niet zozeer als Waddengebied, maar dat komt ook omdat je daar minder bij betrokken bent natuurlijk. Hun ervaren dat misschien wel, maar ja, goed, daar leef je en woon je niet en daar kom je ook niet zo vaak, dus bij ons is het Waddengebied gewoon het wad, het stuk tussen het eiland en het vasteland, dat is echt het wad. Maar natuurlijk hoort ook het eiland en het strandgedeelte daarbij.

Kunt u een aangeven waar u aan denkt als ik het woord erfgoed zeg? Wat u daar mee associeert?

Het erfgoed, dat is een bijzonder iets. Waar ik dan aan denk, van eh, er zijn maar een paar gebieden, steden, gebouwen die die status hebben. Ik heb nou het idee dat het de laatste jaren steeds meer wordt, waardoor het unieke er misschien een beetje vanaf gaat. Vroeger waren het geloof ik de Zeven Wereldwonderen en nog iets dat het Werelderfgoed heeft, maar tegenwoordig kan je die status al heel gauw krijgen.

Nu doelt u op de Werelderfgoedstatus.

Ja, ja.

Maar je hebt ook nog een heleboel andere statussen natuurlijk.

Maar wat was dan de bedoeling van de vraag?

Ja, de vraag was over erfgoed in het algemeen, wat u daar onder verstaat.

Oh, erfgoed in het algemeen. Eh, dat weet ik niet zo zeer, zo gauw om daar iets op te bedenken. Ja, erfgoed is iets wat je dus aan de volgende generatie doorgeeft natuurlijk. Ja, goed, het is dus, de wereld verandert wel, ik bedoel maar mijn ouders leefden in een ander tijdperk of een ander gebied als ik dus leef, en de jeugd leeft zometeen weer in een andere tijd, dat groeit wel mee.

Ja. Erfgoed is ook anders voor verschillende generaties?

Erfgoed is ook anders voor verschillende generaties ja. Ik ben nog eh, ik mijn jeugdijaren hadden we ook nog geen televisie, ik ben nog van dat tijdperk, toen dat boerenleven nog niet met grote tractoren maar met paard en wagen gebeurde. Mijn vader was een van de grootste boeren in het dorp, want hij had wel 12 koeien. Ja, kijk dat is nu niet meer voorstelbaar, maar zo verandert natuurlijk de wereld om je heen en dat is ook niet tegen te houden, en ja, je kan ook niet meer zo leven als in de Middeleeuwen. Dus ja, bij sommige dingen blijft het erfgoed wel bewaard. Een molentje in het dorp, of hier in het eiland vind je van die oude commandeurshuisjes die je dan als monumentjes wilt bewaren.

En waar woonde u precies, waar bent u opgegroeid?

Ik woon in Buren. Ja goed, Buren, dat is een klein dorpje hier, maar ik ben eigenlijk op Ameland opgegroeid, en dan eigenlijk aan de oostkant van het eiland, ik bedoel maar van, het beperkt zich niet tot een dorpje natuurlijk, je moet dat gewoon als eiland zien.

Dus u voelt u meer een eilander dan een Buremer?

Ja, ja.

En woont u daar nog steeds, in Buren?

Ja.

Uw hele leven eigenlijk?

Ja.

Maar wel in andere huizen.

Ja, nou ja goed eh... Mijn vader had een boerderij in Buren en die is daar mee gestopt, dus er lag nogal wat land in het centrum van het dorp, en je hebt dan als kinderen, broers en zussen de gelegenheid om daar een huis op te bouwen en ja, als je dat dan voor een niet al te dure prijs kan krijgen, dan ga je niet ergens anders een kapitaal voor een stuk bouwgrond betalen. Dat heeft daar ook een beetje mee te maken, niet zozeer dat ik zeg van ik wil per se in Buren blijven wonen, maar...

U had het in Nes ofzo ook prima gevonden.

Ik had het in Nes ook prima gevonden.

Dus het is puur praktisch.

Ja, ja. Ja goed, het is zo klein, het ligt allemaal zo dicht bij elkaar, Nes en Buren dat is eigenlijk één. Het ligt anderhalve kilometer uit elkaar, dus op zich is Nes een gezelliger dorp dan Buren natuurlijk, met zijn kroegjes en restaurantjes en winkeltjes natuurlijk, maar ja wat stelt die anderhalve kilometer voor?

Nes en Buren horen dus een beetje bij elkaar, maar zit er ook een verschil tussen de westelijke en oostelijke kant van het eiland?

Ja. Ja. Nou vooral vroeger hé, het groet steeds meer naar elkaar toe. Vroeger was dat een klein beetje anders, toen was de westhelft over het algemeen protestants en Nes en Buren katholiek, maar ja dat geloof dat zegt niks meer, dat doet een mens niks meer. Nee, maar je ging ook niet zo gemakkelijk van Nes naar Hollum, want dat deed je alleen maar als je daar een boodschap had. Ja goed, iedereen rijdt nu in een auto, maar dat was toentertijd, dan praten we over 60 jaar terug, niet zo.

Toen was die grote Verbindingsweg...

Ja die was er wel, maar je ging daar alleen even naar toe als je er ook echt iets moest. En ja, aan de westkant spreken ze bijvoorbeeld een anders dialect dan aan de oostkant, en er is ook wel een klein beetje rivaliteit en dat uitte zich vroeger natuurlijk ook in de voetbalwedstrijden tussen de voetbalclubs van die kant en deze kant, maar nu is het zo, de mensen van Hollum die spelen ook bij Geel-Wit.

En Geel-Wit is van Nes.

Van Nes, ja. Maar de jeugd ontmoet zich ook in de discotheken natuurlijk, daar komen ze ook bij elkaar van het hele eiland. Vroeger was dat dus zo van, ja dan praten we dus inderdaad over die jaren '50, '60, de katholieken gingen naar het (naam) en daar mochten geen van het andere geloof naar binnen toe, want dan was de pastoor bang dat ze met een protestant aan de haal gingen. Nou ja, dat speelt tegenwoordig helemaal niet meer. Dus dat was vroeger wel zo maar nu is het eigenlijk één eiland.

(Uitleg plaatsidentiteit)

Kunt u aangeven wat Ameland voor u betekent?

Wat Ameland voor me betekent. Nou, het is een stukje vrijheid, zeg maar, waar je dus echt in vrijheid bent opgegroeid. En, ja, het is er heel prettig wonen omdat je dus verschillende natuurwaarden, landschapstypes heel dicht bij elkaar hebt. Je hebt het strand, je hebt het bos, je hebt de weilanden, je hebt de polder, je hebt het wad. En dat ligt allemaal op een heel klein stukje grond, van 25 kilometer lang en 3 kilometer breed. Dus je hebt hier eigenlijk wat dat betreft heel erg veel. Ik wil niet zeggen van alles, want grote winkelcentrums en dat soort dingen heb je dus hier niet. Ja, en het is een toeristeneiland en dat betekent ook dat je een rustige periode als de winter wisselt zich weer af met een lekker drukke periode in de zomer wanneer er weer van alles te doen is.

En dat merkt u ook bij de VVV natuurlijk.

Ja, alhoewel men, er wordt vaak gedacht dat het hier alleen maar druk is in de zomer wanneer de mensen komen, maar je hebt ook de voorbereiding op het seizoen. Januari, februari gaan mensen boeken en dat soort dingen, dus het is niet zo dat wij het alleen maar in de zomer druk hebben. Het is alleen wel zo, kijk als je een rustige winter gehad hebt dan vind je het weer fijn dat de toeristen weer komen, dat je eens wat andere gezichten ziet en dat er weer wat meer te beleven is op het eiland. Maar dat wil niet zeggen dat er in de winter niets te doen is, want we hebben een (?) met allerlei culturele evenementen, nou ja goed, er is in de winter ook wel genoeg te doen, laat ik het zo zeggen.

Wat betekent het Waddengebied precies voor u in het dagelijks leven? Behalve uw werk, natuurlijk.

Wat het Waddengebied in het dagelijks leven... Ja, wat Ameland in het dagelijks leven voor me betekent... Het is gewoon een plekje waar je graag mag wezen. En het is er wat ik net zei, het is er rustig en het is er veilig. Niet dat dat nou het belangrijkste is, maar ja, je kunt 's avonds gewoon de deur openlaten en dat soort dingen. Als je dan wel naar de televisie kijkt, dan denk je wel eens, ja het is hier toch wel fijn leven. Dat je over dat soort dingen niet hoeft na te denken.

Dus dat zijn ook een beetje de dingen die u waardeert aan Ameland.

Ja, ja.

Nog meer, behalve de veiligheid en de vrijheid?

Nou, nou ja goed, het is gewoon een fijne plek om te wezen. Ik weet niet wat voor voorbeelden ik moet noemen waar dat dan precies uit blijkt.

Nou, u moet niks hoor.

(Gelach). Ik vind het verder wat moeilijk te beantwoorden. Ik mag hier gewoon graag wezen en, nou ja goed, dat is het dus eigenlijk.

Wat vindt u van het Waddengebied qua uiterlijk? Ook als u het vergelijkt met andere plekken op de wereld, is het bijzonder voor u?

Ja nou ja, het Waddengebied is natuurlijk uniek, maar eh, je kan het moeilijk met andere plekken in de Wereld vergelijken en daarom is het misschien ook wel uniek. En ja, het betekent niet dat het het mooiste plekje is wat er is natuurlijk, maar het is gewoon een heel uniek gebied. Ik bedoel maar, alleen al de ervaringen dat je dus met eb op het wad kan lopen en dat 6 uur later het water weer een meter boven je hoofd staat. Ik kan me nog wel een verhaaltje herinneren, dat is misschien wel leuk, dat waren Duitse gasten en die kwamen hier dus op het eiland, die kwamen dus uit het midden van Duitsland weg. Dus toen waren die ouders met de kinderen naar het wad gegaan met eb, een beetje op het wad gelopen en dergelijke, en toen zijn ze 6 uur later met de kinderen weer precies naar dezelfde plek toe gegaan en toen zeiden die kinderen: ‘Maar waar komt dat water nu opeens vandaan?’ Dat is toch wel heel bijzonder, voor mensen die dat dan niet meemaken. Voor ons is dat heel erg gewoon, maar op een gegeven moment is het droog, en 6 uur later staat er 3, 4 meter water. En dat eb en vloed, dat merk je hier echt in zo’n Waddengebied omdat het van droog valt naar hoog water zeg maar, als je dus op de Noordzee bent en het is eb of het is vloed, ja, dan is het strand 50 meter breder, dat is het enigste wat je ziet.

Heeft u ook bijzondere herinneringen aan Ameland die bijdragen aan hoe u het hier waardeert?
Eh...

In de jeugd bijvoorbeeld?

Nou ja, de jeugd, we zijn opgegroeid met vissen, strandjuten en stropen, zeg maar. Ja. Maar dat is ook het stukje vrijheid dat je had. Als er nu een stuk hout op het strand ligt dan laat ik het gewoon liggen, want ja, wat moet je er mee. Maar vroeger was dat wel anders. En ja, het was bij ons thuis zo, je was de man als je met vis thuis kwam, of met hout of met konijnen. En in de jeugd hebben we heel veel op het wad gevestigd en ja, je kwam elke dag met een emmer vis thuis. En dat was, nou ja goed, we waren een katholiek gezin en we waren met 9 mensen thuis. Dus dan was het wel, het was niet zo dat je niet te eten had, maar het was wel lekker dat je dan een keer een emmer vis van het was afhaalde. En ze waren ook nog lekker, ik vond ze net zo lekker als in de winkel, en nu nog wel. Alleen ik ga nu liever naar de viswinkel want dan ligt het gelijk gebakken op je bord, en anders moet je ze nog helemaal schoonmaken en bakken, maar een (?) is heel erg lekker.

Het gaat nu wat makkelijker allemaal.

Ja, het is de noodzaak ook niet meer. Maar goed, als je voor 9 mensen vis haalt bij de viswinkel, dan betaal je ook flink. Een lekkerbekje kost 4 euro geloof ik.

Uw mooiste herinneringen hier, draagt dat ook bij dat u het hier zo mooi vindt en dat u hier nog steeds woont?

Ja. Maar ik heb ook geen ervaring hoor, hoe het ergens anders is. Kijk, ik bedoel maar van, als je 25 jaar lang ergens op het vasteland gewerkt of gewoond hebt had je het daar misschien ook leuk gevonden. Maar die ervaring heb ik gewoon niet. Maar ik vind het prima hier, en wat ik net ook al zei, je hebt hier van alles en in de zomer worden er allerlei festiviteiten georganiseerd en in de winter is het

lekker rustig. Je kan fietsen, je kan naar het strand, je kan overal naartoe, dus eh...

Voelt u zich verbonden met het Waddengebied?

Ja.

Voelt u zich een echte Amelander, om het zo maar te zeggen?

Ja, nou ja goed, dat kan eigenlijk ook niet anders, als je hier je hele leven gewoond en gewerkt hebt. Dus, je voelt je echt een eilander, en dat is bij de meeste eilanders toch wel zo hoor. Ik bedoel maar van, de jeugd die op de wal studeert die zoekt elkaar ook vaak op als Amelander zijnde, die trekken veel met elkaar op. En dat uit zich vaak ook in het dialect dat je spreekt. Kijk, op school spreken ze geen dialect, spreken ze gewoon Nederlands, maar onder elkaar dan wel weer.

Maar dat heeft er vast ook mee te maken, ja u woont er al heel lang, hoe langer je er woont, hoe verbondener.

Ik denk dat iedereen dat heeft. Iemand die zijn hele leven in de Jordaan gewoond heeft die zal daar z'n verhaal over hebben. Ik denk dat dat eigenlijk gewoon zo is ja. Maar ja, een eiland, dat is dan toch weer iets anders hé, want het is eigenlijk een vast omgebakend gebied. Dit is het gewoon. Ik bedoel maar van, verder gaat het niet, het heeft vaste grenzen. Je kan er natuurlijk wel af, maar je moet steeds met die boot mee. Dus het is, het eilander zijn, ik denk dat dat toch wel iets anders is als op het vasteland, want daar valt een dorp niet op, daar rij je gewoon ergens anders naar toe.

Ja, dan ben je inderdaad veel sneller in een andere omgeving.

Nee maar het heeft hier een afgebakende grens. Het loopt tot hier en niet verder.

En zorgt dat er ook voor dat je echt als Amelander zijnde een eigen identiteit krijgt?

Nou ja, dat weet ik zo niet. Ik denk wel dat het een klein beetje zo is, maar het is niet zo dat een eilander een heel ander persoon is dan iemand die hier niet woont. In zijn denken en doen. Dat denk ik niet nee.

Wat vindt u er van dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?

Dat vind ik op zich positief. Het Waddengebied wordt er mee positief op de kaart gebracht, zeg maar. En ik denk ook dat men daardoor ook nieuwsgierig wordt, een beetje van ja: wat houdt die Werelderfgoedstatus in, waarom hebben we het gekregen, laten we even kijken hoe het is. Dus ik denk dat het alleen maar een positief iets is. Het heeft ook een bepaald keurmerk zeg maar, van ja, het heeft het niet voor niets gekregen dus daar zal het wel leuk of goed zijn. En daar zal wel iets bijzonders te zien zijn. Ik denk dat, ja, ik kan er alleen maar positief over zijn.

U weet geen negatieve punten van de Werelderfgoedstatus die u heeft ervaren?

Nee, dat heb ik in elk geval niet ervaren. Ik weet niet of dat nog komt, maar ik heb niks negatiefs daarover ervaren. Ik zou ook niet weten wat voor negatiefs er uit voort kan komen.

Dus het is alleen maar positief tot nu toe.

Ik denk niet dat het beperkingen oplegt aan het leven en wonen in het Waddengebied.

Ook niet omdat er nu meer regelgeving is bijvoorbeeld?

Voor zover ik weet heeft de Werelderfgoedstatus geen regelgeving, schrijft geen regelgeving voor. Dat is meer Natura 2000 bijvoorbeeld, maar ja goed, je mag het gebied niet verkwanselen, maar ja, dat wil ik ook niet. Nee, dat was ik niet van plan om te doen en op zich ben ik ook wel voor een bepaalde bescherming, als het maar effectief is en niet nutteloos. Want dat heb je met Natura 2000 nog wel 'ns een keer, dat je denkt van nou, wat voor zin hebben die regels? Het is vaak een, ja hoe moet ik dat zeggen, ja je wilt vaak een, kijk, we doen iets, en dat heeft helemaal geen effect. Want hoe veel de visserijstand, landvisserij, wat wij dus altijd van ouds gedaan hebben, dat je je eigen een paar visjes vangt, ja waarom, (?) mogen we dat nu wel doen, maar waarom zouden we dat niet mogen doen? Wat levert het op?

Want dat mag nu niet meer?

Nou het mag wel, maar daarvoor heeft de wethouder heel veel gesprekken met Den Haag moeten voeren om dat er weer door te krijgen. En dan denk je van ja, als je dan voor de televisie zo'n viskottertje ziet, die als bijvangst meer overboord gooit dan wij het hele jaar door vangen, dan denk je van ja, wat levert het op? Ik bedoel maar, van die paar visjes die je daar vangt. Er was van de week zo'n programma op de televisie, ik weet niet meer hoe dat heet, dat ging over zo'n vissersboot dat anderhalve ton aan vis ving in één trekje. Nou ja, dan zitten ze bij ons, ja hier staat een netje en jullie vangen de zee leeg schijnbaar. Kijk, als je het effect er van ziet en je weet ook dat het echt bedreigend is, dan zie je er anders tegen aan dan dat je denk van: oh ja, ze verbieden iets en, ja.

Maar zulk soort nutteloze regelgeving ziet u niet bij de UNESCO Werelderfgoedstatus.

Volgens schrijft de UNESCO helemaal geen regelgeving voor. Het is alleen, voor zover ik het begrepen heb, van als het inderdaad zo is dat het Waddengebied verkwanseld wordt, dan kan je dat wel verliezen.

Daar zijn wel gevallen van geweest inderdaad.

Ja, maar dat kan ook iets wezen dat je zelf niet in de hand hebt. Ik bedoel maar van, ja, hier varen ook olietankers voor langs, als zo'n ding hier strandt en hij slaat lek en de hele Waddenzee is vol met olie... Ja, ik denk niet dat je dan die status behoudt. Maar goed, dat zijn ook dingen die je te allen tijde moet zien te voorkomen natuurlijk.

Wat merken jullie hier op Ameland er van dat de Werelderfgoedstatus er nu is?

Nou, het leven wordt er niet anders op. Je merkt er eigenlijk heel erg weinig van. Je kan het dus gebruiken in je reclame-uitingen en dergelijke, maar ik weet niet wat voor effect dat heeft gehad, dat er dan ook meer mensen komen. Ik heb nog niet het gevoel dat ze daardoor echt in de rij staan, maar ja, dat moet je dan deskundig onderzoeken.

Daar zijn geen cijfers over, tot nu toe?

Bij mij niet bekend nee, nee. Maar cijfers is ook altijd heel erg moeilijk om die te achterhalen, want dan moet je de mensen één op één bevragen van eh...

Ja, dan moet je precies weten waarom de mensen komen natuurlijk.

Ja, en je hebt hier heel veel herhalend bezoek, mensen die misschien wel 10, 20, 30 jaar op Ameland komen dus die vallen erbuiten want die kennen het eiland al. Het gaat dan om de nieuwe gasten die juist komen omdat je die status hebt gekregen. En die moet je er dan wel tussen uit pikken. En daar moet je onderzoek voor doen, en dat kost weer geld, en ja goed, weegt dat op tegen de kennis die daar uitkomt?

Merkt u dat ook bij de VVV, dat er speciaal toeristen komen om alleen maar het Werelderfgoed te zien?

Nou, het is niet onderzocht, dus dat weet ik dus niet. Er zijn de afgelopen jaren wel meer toeristen geweest, er zijn het afgelopen jaar wel wat meer toeristen geweest als het jaar ervoor, en in de economische tijd waarin we nu leven, de economisch slechte tijd, is dat al heel wat en moet je blij zijn dat je hetzelfde aantal haalt, dus er zit wel groei in. Maar waardoor die groei is ontstaan, dat is niet uitgezocht. Er wordt ook wel gezegd, de mensen zoeken een vakantiebestemming dichterbij huis omdat het buitenland duurder wordt, maar ja goed, er zijn ook mensen die net het binnenland wel konden betalen maar nu helemaal niet meer gaan. Dus dat heft elkaar ook wel een beetje op. Ik heb geen cijfers, ik kan niet zeggen van er zijn zoveel mensen meer geweest... Maar het is natuurlijk altijd positief, er zit voor het toerisme gewoon geen negatieve kant aan.

Want jullie gebruiken dat natuurlijk ook in jullie reclame, als VVV.

Ja, ja. Ja zeker, ja. Maar of ze nou daardoor komen en als je die status niet gekregen had, dan waren ze niet gekomen, ja dat kan ik niet beantwoorden, dat weet ik niet. Ik kan er alleen maar naar raden.

U heeft niet het gevoel dat, want het is nu 4 jaar geloof ik, dat er echt meer toeristen zijn gekomen?

Nou, er zit nog steeds wel groei in het toerisme, wat ik net ook al zeg: je zit dus in een economisch slechte tijd dus, het gaat overal achteruit en hier gaat het nog steeds wel vooruit, dus daar mag je wel heel erg tevreden over wezen, maar of dat nou alleen daardoor komt of dat dat ergens anders door komt, dat kan ik niet bevestigen.

Toen 4 jaar geleden de Werelderfgoedstatus kwam, waren als jullie als toeristenbranche ook echt daar mee bezig, van: misschien kunnen wij daar wat mee, dat die status er is? Waren jullie echt voor die status, of leefde dat niet echt, was het meer een politiek gebeuren?

Nou even kijken, dat is eigenlijk een vraag voor onze directeur. Maar kijk, in het toerisme zelf kun je daar nooit afwijzend tegenover staan. Want het is gewoon goed voor het toerisme en als je dus het toerisme op het eiland wilt behartigen, dan moet je daar gewoon achter staan. Kijk, er zijn nogal wat eilander geweest die er in eerste instantie wat sceptisch tegenover stonden, dat ze dachten van: ja, zo meteen mogen we helemaal niks meer. Maar dat is denk ik ook een stukje onwetendheid geweest. Want er blijkt niks uit, wat ik net ook al zei, regelgeving doen ze niet, je moet er gewoon voor zorgen dat het unieke stukje gebied dat we hier hebben, dat dat goed bewaard blijft en het is niet zo dat ze

zeggen: je mag dit niet meer en je mag dat niet meer en je mag dat niet meer.

Ja, dat was ook een andere vraag van mij, weet u ook hoe de eilandbewoners tegenover het Werelderfgoed staan of stonden?

Ja, nou ja, er waren dus wel een aantal sceptici, van: zo meteen mogen we niet meer vissen, mogen we dit niet meer en mogen we dat niet meer, maar ik denk dat dat ook een beetje onwetendheid was zoals ik net al zei. Maar goed, ook niet iedereen verdiept zich daar in. Je hoort dus, ja: ‘Werelderfgoed’ en het is hetzelfde als Natura 2000, en er zijn heel veel organisaties die zich met de Wadden bezighouden. En ja, ik denk dat ze daar ook een klein beetje bang voor zijn geweest. Dat herinner je toch wel, de Waddenzee heeft vroeger toch wat, nou ja, goed, bestemmingsplannen tegenhouden en dat soort dingen. En ja, denk denken ze: dit zal wel weer net zoiets zijn terwijl dat volgens mij helemaal niet zo is. Je hebt er zelf studie naar gedaan, of dat inderdaad wel of niet zo is, maar volgens mij is dat niet zo.

Merkt u verder nog gevolgen van de Werelderfgoedstatus op het eiland, dingen die buiten het toerisme vallen?

Nee.

Dus de status is er nu, maar verder merkt u niks.

Nee. Het wonen op het eiland, het leven op het eiland is er helemaal niet door veranderd. En je merkt het gewoon niet dat het er is. Alleen dat je hier en daar een bord ziet, dat het zich kenbaar maakt dat je die status hebt gekregen, maar voor de rest niet.

Kent u ook mensen die er wel veel gevolgen door hebben ondervonden?

In negatieve of positieve zin?

Dat is mij om het even.

Nee, nee. Nou ja goed, in positieve zin natuurlijk wel, gewoon het recreatie bedrijven, alhoewel ik net zei, het is niet na te gaan wat het temeer heeft gebracht, maar het kan niet zo zijn dat het hun minder heeft gebracht, het heeft altijd meer gebracht al is het maar een klein beetje. Dat heb je dan maar weer. Maar iets negatiefs kan ik niet opnoemen nee. Volgens mij is dat ook niet... Ik zou het niet weten. Ik zou het niet bedenken kunnen.

Dat is duidelijk in ieder geval. Dus gevolgen van de Werelderfgoedstatus: weinig. U ondervindt er weinig van.

Ja. In ieder geval negatief helemaal niks, en positief, nou ja goed, in je dagelijks leven merk je het gewoon niet, maar het heeft volgens mij wel, op het toerisme moet het wel positieve gevolgen hebben. Het heeft wel, dat je in positieve zin zegt van, het is weinig, maar ja, alle beetje helpen. Dus ik denk dat eh...

En wat voorspelt u voor de toekomst? Denkt u dat het nog wel voor gevolgen gaat zorgen?

Werelderfgoed?

Ja, de gevolgen er van op het eiland.

Nee, ik denk niet dat je daar heel veel van gaat merken.

Ja, want het is er nu ook al 4 jaar.

Ja. Er wordt je gewoon helemaal niks voorgeschreven. En het is ook niet zo dat ik in de politiek iets hoor van: je moet dit niet doen want dan verliezen we onze status. Dat hoor je dus ook niet. Dus ik weet ook niet wat er moet gebeuren om zo'n status wel te verliezen.

Dan moet er denk ik wel heel wat gebeuren ja.

Zorgt de Werelderfgoedstatus die er nu is er ook voor dat u anders naar het Waddengebied bent gaan kijken?

Ik persoonlijk niet, nee.

Zo'n extra status heeft niet echt invloed op uw beeld er van.

Nee, nou ja goed, het is wel een stukje waardering. Het is precies hetzelfde als je ergens een prijs voor krijgt. Het is een stukje waardering dat je het altijd wel goed gedaan hebt. Maar het is niet zo dat ik er anders naar kijk, nee.

Zijn jullie er als Amelanders ook trots op? Leeft dat?

Nou... ja...

Of is het meer van: het zal wel.

Je bent wel trots op je eiland in ieder geval.

Maar op je eiland of omdat het nu de Werelderfgoedstatus heeft?

Nou je bent sowieso trots op je eiland, maar ik denk niet dat de mensen er heel veel door veranderd zijn. Het wordt in het dagelijks leven ook amper opgenoemd.

Dus het leeft niet echt onder de bewoners.

Nou, alleen als je het kan gebruiken hé. Reclame-uitingen en dat soort dingen, maar het is niet zo dat er op een verjaardag over het Werelderfgoed gesproken wordt. Van: hebben we daar wat aan of hebben we er niks aan? Het is niet een onderwerp van gesprek, nee.

Maar u vindt het wel mooi dat het een stukje waardering is.

Het is een stukje waardering ja, en het laat buiten Nederland en ook in Nederland zelf, buiten het eiland, ook zien dat je een uniek stukje natuurgebied hier hebt. Waar een ander misschien in eerste instantie niet aan gedacht heeft, van: 'Goh, dat is er ook.'

Ja, want vindt u ook dat het Waddengebied de status echt verdient? Dat het bijzonder genoeg is?

Ja. Dat vind ik wel ja. Kijk, ik weet niet of je zo weet wat Nederland nog meer heeft aan Werelderfgoed, volgens mij die molentjes daar in Waterland...

Schokland staat erop. En de Amsterdamse verdedigingslinie.

Ja. Kijk, als je het daar mee gaat vergelijken, dan vind ik dat wij er terecht wel positief uitspringen.

Ja. En het Waddengebied is natuurlijk ook veel groter dan de meeste dingen die op de Werelderfgoedlijst staan.

Ja, maar het is niet alleen Ameland natuurlijk, het loopt tot aan Denemarken toe. Wat ik net al zei, het wad is natuurlijk een uniek stukje gebied. Je hebt op de hele wereld maar een paar van die stukjes, want ja, wat, ik heb me er nooit in verdiept, maar wat biedt Schokland dan?

Ja, dat was vroeger een eiland...

Dat was vroeger ook een eiland, maar nu niet meer. Nee, ik denk dat als wij die dam naar het vasteland hadden... In de zestiger jaren was er ook sprake van inpoldering tussen Ameland en het Friese vasteland.

Serieuus? Ik wist wel dat er een weg zou, dat er daar plannen voor waren.

Nee, het zou aan de oostkant een dam en aan de westkant een dam worden, en dan zouden ze dat hele stuk inpolderen, dat ging dan ook nog over bouwland waar ze het nu weer over hebben, maar ik denk dat als dat gebeurd was dat we dan de status juist niet hadden gekregen. Dus Schokland was vroeger een eiland en nu hebben ze het aan het vasteland vastgemaakt en krijgen ze ineens die status (lacht).

Ja, als je het zo bekijkt. Heeft de Werelderfgoedstatus gezorgd voor een verandering in uw waardering voor het eiland?

Nee. Nee. Als we het niet gekregen hadden, dan had ik het even goed gewaardeerd, het eiland. Het is niet zo dat eh... Kijk, het is een ander geval natuurlijk, wel of niet gekregen, als je had aangemeld om die status te verkrijgen en ze hadden het ergens op afgewezen. Dan denk je: ja. Dan was er ook ergens een reden om het, om zo'n status niet te verkrijgen, zeg maar. Dan hangt het er ook vanaf wat die reden dan geweest was. Kijk, het is een ander geval als je graag die status wilt verkrijgen en ze zeggen: 'Ja, jullie voldoen er niet aan dus jullie krijgen het niet want jullie voldoen er niet aan.', of dat je gewoon alles bij langs hebt laten gaan en die poging niet gewaagd had.

Is het Waddengebied voor u veranderd, sinds het de status van Werelderfgoed heeft gekregen, even samenvattend.

Nee, dat is, wat ik al zei, je merkt het gewoon niet. Nee.

Dat is duidelijk in ieder geval. En persoonlijk heeft het Waddengebied ook niks voor u veranderd, zoals u al zei.

In het Waddengebied is zelf helemaal niks veranderd, het is gewoon het gebied zoals het altijd is geweest en nog is. Het heeft alleen daar een waardering voor gekregen en dat in de Werelderfgoedstatus. Zo zie ik het eigenlijk.

Ja, het is dus alleen een extra label van waardering dat er aan is geplakt en meer gevolgen heeft het niet.

Nee, nee. Zo zie ik het in ieder geval.

Nou, om af te sluiten nog een keer: Bent u tevreden met de UNESCO Werelderfgoedstatus?

Ja.

En heeft dat vooral te maken met uw werk? Of is dat ook persoonlijk?

Het is ook persoonlijk en het is niet alleen met mijn werk, maar het eiland zelf heeft een, ja hoe noem

je dat, een mono-economie? Of is dat wat anders?

Ik weet het niet precies, maar ik snap wat u bedoelt.

Alles is van het toerisme afhankelijk. Dus ja, als er geen toerisme was dan was er geen werk op het eiland, dan liep het eiland leeg, dan ging de jeugd aan de wal wonen, het vergrijsst hier en dan was er helemaal niks meer. Dus ja, je moet wel die toeristenstroom op gang houden natuurlijk, en om hier een goede kwaliteit van leven te hebben. Dus daar draagt dit natuurlijk wel aan bij, dat je kan zeggen van: we hebben hier een heel uniek gebied waar het heel goed toeven is.

Dus in dat opzicht is het goed voor het hele eiland.

Is het goed voor het hele eiland, ja. Ja.

Ja, volgens mij heb ik op al mijn vragen antwoord. Heeft u verder nog iets toe te voegen over het onderwerp?

Nee, ik denk dat ik er wel genoeg over gezegd heb, want ik denk dat je anders in herhaling gaat vallen.

Ja, oké. Dan wil ik u bedanken voor uw medewerking.

7.4. Transcript 3

Datum: maandag 13 mei 2013

Tijd: 13:00

Locatie: thuis bij de respondent, in het dorp Hollum

Aanwezig: Jitse de Boer (interviewer), Sytske van der Meulen (respondent)

Respondent: Sytske van der Meulen

Leeftijd: 49 jaar

Beroep: Geen

(Introductie door mijzelf)

Wat is uw naam?

Sytske van der Meulen – Veenstra

En wilt u ook uw leeftijd noemen?

49.

En wat is uw beroep/opleiding?

Mijn opleiding is restaurantkok, horecakov en dieetkok. Daar doe ik nu niets meer mee, ik ben nu gewoon thuis.

Waar heeft u die opleiding gedaan?

In Leeuwarden en Groningen. De horecaopleiding in Leeuwarden en de dieetopleiding in Groningen. Dat is al een hele poos geleden. Ik denk dat dat wel, dat dat wel 30 jaar geleden is.

En bent u daar nog verder in gegaan?

Nee. Ik heb verder niks meer geleerd. Wel gewerkt, maar niet meer studies of cursussen.

En waar heeft u gewerkt?

In de Amelanders Kaap. Dat was...

Het hotel hier in de buurt?

Ja. Dat is hier als je om de hoek komt.

Ja, ik kwam van de andere kant, dus ik heb het niet gezien.

Oké, oké. Maar het is buiten Hollum, het behoort tot de Fletcher-groep. En in het ziekenhuis in Sneek heb ik gewerkt. Ja, dat waren eigenlijk de laatste plaatsen.

En gestopt omdat...

In principe eerst gestopt omdat de kinderen kwamen, toen heb ik nog wel een tijdje gewerkt in de horeca, maar onze jongste zoon heeft PDD-NOS en die heeft zo veel verzorging nodig dat ik er voor

heb gekozen om thuis te blijven. Omdat de horeca gewoon altijd 's avonds werken is... (?)

Waar bent u geboren?

In Drachten.

En hoe lang heeft u daar gewoond?

Eehhh... Ik heb daar tot mijn 6^e gewoond. En toen zijn we verhuisd naar Lemmer. Mijn vader werkte bij het postkantoor en die werd zo nu en dan overgeplaatst. En daarna hebben wij 10 jaar in Bolsward gewoond. En daarna even in Grou gewoond en toen naar Ameland. Het grootste gedeelte van mijn leven woon ik nu op Ameland.

En hoe lang is dat nu?

23 jaar.

En heeft u altijd hier in Hollum gewoond?

Ja.

In dit huis?

Ja. De eerste anderhalf jaar hebben we dan op de Amelanders Kaap gewoond omdat we nog geen huis hadden. Maar in dit huis hebben we verder altijd gewoond, ja.

En waarom hebben jullie er voor gekozen om naar Ameland te verhuizen?

Mijn man had altijd seizoenswerk, die is ook kok. En die zat in de WW. En toen kreeg hij de gelegenheid om hier, toen de Amelanders Kaap gebouwd werd, om vast werk te krijgen. In eerste instantie hebben we dat aangenomen voor een jaar, van: we zien wel. Maar dat beviel zo goed, dat we daarna hebben besloten om te gaan verhuizen. En ja, eigenlijk nog met een beetje in het achterhoofd van: nou ja, ach. In vijf jaar gaan we wel weer terug. Maar ja, dan worden de kinderen geboren en dan blijf je eigenlijk hangen. De kinderen gaan naar school, en we hadden het zelf eigenlijk heel goed naar ons zin. Ja, dat is nu 23 jaar geleden, dus het bevalt goed hier.

Waar denkt u precies aan als ik het woord 'Waddengebied' zeg. Kunt u in vijf steekwoorden aangeven waar u dan aan denkt?

Ja, puur het Wad, het stuk van het wad. Vrijheid. Vogels. Het moeten er 5 zijn hé?

Ja, een beetje als richtlijn.

Ja, maar dat is eigenlijk... Het stukje vrijheid. En de prachtige natuur.

Dat zijn de belangrijkste dingen als u Ameland zou omschrijven. Of het Waddengebied.

Ja, puur het Waddengebied, dan denk ik daar aan. Ameland, dat is, dat betreft meer. Maar echt het Waddengebied, dan vind ik dit kenmerkend, ja.

Kunt u ook aangeven in ongeveer vijf steekwoorden waar u aan denkt als ik het woord 'erfgoed' zeg? Wat voor beeld u daar van heeft?

Bescherming. Zuinig, je moet er zuinig op zijn. En ik denk toch ook dat eh, dat er meerdere landen zich bekommeren om het Waddengebied. Dat is eigenlijk wel het belangrijkste.

En Werelderfgoed, wat weet u daar van?

Ik moet bekennen, echt heel weinig. Dat is eigenlijk, je ziet het zo nu en dan voorbij komen, maar verder moet ik eerlijk bekennen dat ik er erg weinig van weet.

(Uitleg plaatsidentiteit)

Kunt u omschrijven wat het Waddengebied/Ameland precies voor u betekent?

En dan bedoel je echt Ameland in zijn geheel? En niet Hollum?

Ja, Ameland in zijn geheel.

Eh, nou ja m'n, eigenlijk wel een groot gedeelte van mijn leven. Het is hier een heel beschermde wereld, heel veilig. En dat voelt ook zo. Het is zo, maar het voelt ook zo. Het is een heerlijk rustige plek om te wonen en om te recreëren, om te genieten, om te ontspannen. Het betekent ook, vooral als je wat ouder wordt en de kinderen wat ouder worden, dat het bepaalde problemen met zich meebrengt, te weten over opleidingen voor de kinderen, dingen als dat je 's avonds naar het ziekenhuis moet, familiebezoek. Dat is wel de keerzijde. Dat merk je vind ik wel naarmate je wat ouder wordt en de ouders ook ouder worden, de kinderen ook opleidingen gaan doen verder weg. Dat is wel heel, dat vind ik toch ook wel een heel belangrijk deel dat wel meespeelt. Aan de ene kant is het prachtig, ik geniet er ook elke dag nog van. Als ik met de hond ga, dan kan ik kiezen van: waar ga ik heen? Ga ik de duinen in, het strand op, het bos in? Dat is allemaal binnen handbereik. Dat is gewoon heerlijk. Maar die keerzijde weegt ook wel zwaar.

Je blijft toch afhankelijk van de boot.

Ja. Ja, vind ik wel. Ik denk wel dat er... hé wij zeggen altijd: we blijven import, ook al wonen we hier al 23 jaar. De echte Amelanders zullen misschien zeggen: we zijn helemaal niet afhankelijk van de boot, we kunnen alles hier vinden. Je ziet ook bij de echte geboren en getogen Amelanders dat de jeugd wel naar de wal naar school gaat, maar dan toch weer terug komt om hier werk te vinden. Dat bekijken wij anders. Wij hebben toch zoiets van: goh, je moet je grenzen toch verleggen en je kennis verbreden, en dan moet je niet hier zijn. Dus dat is wel wat ik voel als ik aan Ameland denk.

Wat vind u van het Waddengebied qua uiterlijk?

Ik vind het heel mooi, maar ik mis nog wel een beetje, kijk Terschelling hoort ook een beetje bij het Waddengebied natuurlijk, maar ik wis wel een beetje het beschutte van bossen. Die hebben we hier wel, maar het is wel klein. Het heeft wel, ieder jaargetijde heeft zijn charme, maar in de winter mis ik wel een beetje beschutting.

Koude wind natuurlijk.

Ja, het waait altijd en dan vind ik het hier best wel kaal. Maar verder is het hier gewoon een heel mooi gebied.

Wat zijn dan precies de dingen die u er zo mooi aan vindt?

Je mag 'je' zeggen hoor.

O, ja. Ben ik zo gewend.

Ehm, de luchten. De zee is nooit een dag gelijk. En toch ook de duinen. De duinen vind ik zelf super mooi. Dat is ook, elke keer als je er weer komt zijn ze weer anders. De kleuren, het uitzicht. Ja, de natuur in zijn algemeenheid vind ik gewoon heel mooi.

Ook echt mooi vergeleken met de rest van Nederland?

Anders. Maar wel echt mooi, door het weidse. Je hebt altijd contact met de lucht. En dat is wel bijzonder vind ik. Ja, dat is gewoon heel mooi. En ze zijn hier ook heel mooi. De luchten boven de Wadden zijn anders dan boven de rest van Nederland.

Ja?

Ja, dat vind ik wel. Toch het spelen van de wind, ja dat vind ik wel heel bijzonder.

Heeft u ook bepaalde gevoelens die het Waddengebied bij u oproept?

Gevoelens, ja dat is wel een moeilijke vraag. Een lastige. Ja, toch wel een bepaalde vorm van ontspanning. Dat is niet zozeer een gevoel misschien. Ik kan me wel heel erg ontspannen als ik naar het strand ga, of naar de duinen. Ja, echt die rust, dat is wel iets wat bij mij tenminste heel bepalend is.

Wat betekent het Waddengebied voor u in het dagelijks leven?

Ja, dan moet je er over na gaan denken hé, dat is iets wat je normaal niet zo vaak doet. Nou, toch wel iets waar ik wel heel zuinig op ben. Ja, daar ben ik me wel heel erg van bewust. Nou, het is een invulling toch op bepaalde manier van je dagelijks leven. Ik ga bijvoorbeeld elke morgen een uur lopen. Dat is voor mij heel belangrijk, maar het is ook heel belangrijk om dat hier te doen. Ja, het is dus echt een onderdeel van mijn dagelijks leven. Ik denk dat dat voor ons in ieder geval wel het belangrijkste is, om nou te zeggen van: sociale contacten, of dagelijkse boodschappen kan ik niet echt zeggen dat dat nou heel bepalend is, dat ik dat hier anders vind.

Dat was op het vasteland hetzelfde geweest.

Ja. Dat denk ik wel. Dat is niet hier anders, behalve dan dat het hier een kleine gemeenschap is, je kent iedereen. Dat heeft ook wel weer zijn keerzijde natuurlijk. Als je een keer geen zin in mensen hebt, moet je niet in de zomer of overdag het dorp ingaan, of het bos ingaan, want je komt eigenlijk overal dezelfde mensen tegen. Dat is wel weer de andere kant.

Dus dat heeft ook weer een keerzijde.

Dat heeft absoluut een keerzijde. Meestal niet, maar soms wel.

Heeft u bepaalde, ook speciale, herinneringen aan het Waddengebied? Die belangrijk voor u zijn?

Nou ja, toch wel het verleden, ook met je tante Lemmy. Wij gingen vroeger altijd met de tent en in de caravan op vakantie naar Ameland.

Toen jullie nog op het vasteland woonden.

Ja, ja. Dus op die manier, in de caravan, en we zijn nog één of twee keer met de tent geweest. Ja, dat

was altijd grote lol, maar ook het strand. Dat was gewoon heel belangrijk voor ons. Lekker zitten, en ja, ik denk wel dat dat de herinnering is. Gewoon het eiland op zich. Het strand is wel gewoon heel belangrijk.

Dus als u denkt aan vroeger, aan Ameland, dan...

Ja, dat denk ik wel. Het kleine, het beschutte, de natuur. Ja. Echt feesten was voor ons niet zo. Dat heb je nu wel, je hebt nu allerlei soorten, in alle dorpen door de zomer heen, dan weet je van gekkigheid niet waar je naar toe moet soms. Dat had je vroeger helemaal niet. Dus dat waren onze herinneringen ook niet.

Vooraf samen.

Vooraf samen een hoop lol. En het kamperen op zich, de onnozelheid van jongs af denk ik. Ja, dat is wel echt de herinnering.

En die herinneringen, dragen die ook bij aan de betekenis van het Waddengebied voor u?

Ja, ja. De herinnering is eigenlijk doorgedaan, zo kun je het zeggen. Het was vroeger al belangrijk, tenminste voor mij persoonlijk, en dat is het nu nog. Echt die rust en de ruimte van het Waddengebied, dat is voor mij persoonlijk echt het belangrijkste van het Waddengebied. Wat ook elke dag een hele grote rol speelt.

En dat jullie het hier vroeger zo leuk hadden op Ameland toen jullie er nog niet woonden, heeft dat er ook aan bijgedragen dat jullie hier naar toe zijn verhuisd?

Ja dat denk ik wel, want wij kenden natuurlijk het eiland, of tenminste ik. En toen de gelegenheid zich voordeed om te verhuizen was dat voor mij een minder grote stap. Ik kende Ameland, en wist hoe het was, wist hoe het leven was. Dat heeft de stap voor mij in ieder geval minder groot gemaakt. En voor mijn man, die is wat makkelijker en het maakt hem niet zo heel veel uit waar hij terecht komt. Hij zal het wel anders benoemen, maar ik denk dat het er toch wel toe bijgedragen heeft.

Die herinneringen waren belangrijk dus.

Ja, ja. En dat zie je denk ook veel bij de mensen die later hier zijn komen wonen. Het zijn eigenlijk allemaal mensen die vroeger altijd naar Ameland toe zijn geweest op vakantie. Dat zie je heel veel. Die toch daar, of na de pensionering, of als de kinderen groot zijn, dat dat toch wel belangrijk voor hen geweest is om naar Ameland te verhuizen.

Voelt u zich verbonden met het Waddengebied?

Ja, ik denk dat je dat zo wel kunt zeggen, ja. Ik voel me er verbonden mee, maar ik voel me er ook wel verantwoordelijk voor. Om er zuinig op te zijn, en er zuinig mee om te gaan.

En voelt u zich ook een echte Amelander, of nog een echte Fries, of een Nederlander?

Ja, nou, ik denk dat als je echt heel erg naar jezelf gaat kijken, naar je gedachten, dat ik toch nog wel een Fries ben. Ja, toch wel. Als je dingen beredeneren gaat, over dingen na gaat denken, of beslissingen gaat nemen, dan blijft dat toch wel bovenaan staan.

En daarna komt het Amelander zijn? Of het Hollumer zijn misschien nog? Speelt dat ook nog

mee?

Jawel, maar wel voor een klein gedeelte. Het hangt een beetje af van wat je onder beredeneren of beslissingen noemt, maar zijn er dingen echt voor jezelf zeg maar, dan denk ik dat het Fries een grote rol speelt. Zijn er dingen met betrekking tot de kinderen, dan moet je toch wel verder na gaan denken van: goh, wat zou voor hun belangrijk zijn. Zij zijn in principe, ze zijn hier dan wel niet geboren, het zijn toch wel Amelander kinderen. Ze zijn hier wel opgegroeid, en ja, dan denk je toch een beetje anders, ook voor hun. Dat maakt wel een beetje verschil.

Wat vind u er van dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?

Dat vind ik heel mooi. Ik ben daar heel blij mee. Het is denk ik toch iets waar je heel goed mee om moet gaan. Het is natuurlijk een heel kwetsbaar gebied ook. Dus ja, zou je daar niet goed mee om gaan, ook met het oog op toerisme, dan zou het misschien de verkeerde kant op kunnen gaan. En het is heel belangrijk dat daar goed controle op wordt uitgevoerd. Dus het is natuurlijk, in de winter wonen er 3000 mensen op Ameland, maar in de zomer zitten er 30.000. Dus dat, niet iedereen gaat op een verantwoordelijke manier met het Waddengebied om. Ik denk dat dat belangrijk is.

En het Werelderfgoed kan daarbij helpen, denkt u?

Dat denk ik wel. Ja. Er is meer een soort van controle op, en bescherming. Ja, in mijn ogen kan het wel bijdragen dat het Waddengebied in elk geval beter beschermd wordt.

Dus u denkt dat de Werelderfgoedstatus goed is voor het Waddengebied.

Ja.

En zitten er ook mindere kanten aan?

Nou ja, wat ik net al zei: ik weet er te weinig van om dat te kunnen beantwoorden. Die zullen er ongetwijfeld zijn, maar ik vind het moeilijk om dat te zeggen.

Wat merkt u er van, of wat heeft u er van gemerkt, dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?

Nou, heel weinig nog. Het is niet echt zo bekend, er wordt ook niet veel over gesproken. Het is niet iets wat je beslist hier zo erg merkt aan dingen. Ik denk dat als je iemand op straat hier zo zou vragen, dat niemand echt door heeft: wij horen daarbij. Nog niet.

Maar het is er al vier jaar.

Ja. Maar het is, ja, je kunt je afvragen: is dat een goed teken? Ik weet het niet. Nee, dat weet ik niet. Er is daarover hier gewoon vrij weinig bekend.

Maar toen er 4 jaar geleden werd gepraat over of het Waddengebied de Werelderfgoedstatus zou krijgen of niet, leefde dat toen op Ameland?

Nee. Heel weinig. Ik geloof ook dat het een beetje, desinteresse zou ik niet willen zeggen, maar... Ik geloof niet dat het echt bij de Amelander bevolking leeft. Dat mensen zich daar mee bezig houden dat dat wel eens heel belangrijk voor hun zou kunnen zijn. Dat geloof ik niet. Het is meer denk ik, met de

Waddenvereniging, Staatsbosbeheer misschien, dat soort groepen die zich daar meer mee bezig houden, maar de plaatselijke bevolking...

Er werd niet echt over gepraat, alleen de organisaties hielden zich er mee bezig?

Ja.

Werd er dan wel naar de mening van de Amelanders gevraagd?

Nee, nee. Dat is eigenlijk op geen enkele manier aan de orde geweest. Dus daarom denk ik ook dat het gewoon niet echt leeft. Of tenminste, niet echt leeft, maar niet dat de mensen daar heel erg mee bezig zijn. En ik denk ook wel, ik weet niet of dat echt iets Amelands is, maar Amelanders zijn heel erg op zichzelf. Laat ons maar zitten en wij redden ons wel, een beetje dat gevoel, dat is hier wel heel sterk. Ik weet dat de Waddenvereniging bijvoorbeeld, daar moeten ze niet zo heel veel van hebben. Nee.

Al die verenigingen en al die statussen, dat doet de gemiddelde Amelander niet zoveel?

Nou, ik denk meer dat het zoiets is van: waar bemoeien jullie je mee? Dat dat meer het gevoel is, van: wij redden ons wel.

En denkt u daar zelf ook zo over?

Nee. Nee, ik vind het zelf wel een prima zaak. Wat ik zeg, ik denk, maar dat geldt denk ik sowieso voor heel Nederland maar misschien ook voor heel de wereld, je moet overal heel zuinig op zijn en ja, het biologische, dat vind ik wel heel belangrijk.

Heeft u nog gevolgen van de Werelderfgoedstatus in uw eigen dagelijks leven gemerkt?

Nee. Nee. Het is triest, maar ik zou het je niet kunnen zeggen.

Nou ja, dat is ook belangrijk om te weten.

Ja, nou ja, het is echt, er is hier niks veranderd.

In Hollum niet?

Nee, maar op heel Ameland niet. Tenminste, zo ervaar ik het.

En heeft het ook gevolgen gehad voor het toerisme bijvoorbeeld? Dat er bijvoorbeeld meer mensen op af zouden komen omdat het nu als status Werelderfgoed heeft?

Ik denk niet dat dat meespeelt. Nee, wij hebben hier heel erg de indruk dat het toerisme heel erg... Er komt steeds meer, maar ook steeds luxer. Dat het daar heel erg mee te maken heeft. Mensen willen wel naar een eiland, maar wel met de luxe die het biedt, en dat dat ook heel belangrijk is voor hen, en dat het ze niet zoveel kan schelen dat het bij het Werelderfgoed hoort. Nee, dat kan ik me haast niet voorstellen dat daar mensen op af komen.

Ja, ik vraag het wel, want er zijn wel gevallen bekend dat het toerisme explosief is gestegen.

Maar hier dus niet echt.

Nee.

Want uw man werkt in een hotel toch?

Ja, die werkt in de Amelander Kaap.

En van hem weet u ook niet of daar een verandering in is gekomen.

Nee, nee. Dat is eigenlijk, maar goed dat heeft hier niks mee te maken in principe, de crisis dat ze merken. Hé, dat het wel minder wordt. Maar ook hierbij niet van, goh er zijn meer mensen, meer toeristen die specifiek voor het Waddengebied komen. Niet anders dan anders. Nee.

Ja, ik had het ook al aan de VVV gevraagd, maar zij hadden ook geen cijfers er over.

Oké. Oh dat is wel slecht eigenlijk. Tenminste, of slecht, maar eh... Ja, net wat ik zeg, ik denk niet dat dat hier zo leeft. Dat mensen zich daar zo mee bezig houden.

Maar kent u ook mensen voor wie het toevallig wel gevolgen heeft gehad?

Nee. Nee, in mijn persoonlijke kring niet. Nee.

Merkt u ook dat het eiland nu beter gemanaged of behouden wordt? Dat daar meer aan wordt gedaan?

Ja... Ik moet zeggen dat was altijd al qua natuur en vogelwacht en de Waddenvereniging, dat soort dingen dat was hier altijd al heel goed. Dat was op zich prima. Ik denk dat dat niet veel verschil maakt, dat het er nu bij hoort. Nee, dat kan ik niet zeggen.

Wat voor gevolgen zou de Werelderfgoedstatus nog kunnen hebben in de toekomst? Zou het nog wel voor veranderingen kunnen zorgen?

Dat hangt denk ik heel erg af van de verenigingen zelf. Ja. Ook hoe ze er op inspelen ten opzichte van het toerisme zou je ook kunnen stellen dat ze toerisme op een andere manier kunnen aantrekken.

Ja, er wordt wel mee geadverteerd natuurlijk. Dat zei de VVV ook, dat gebruiken ze wel in hun campagnes.

Dat wordt inderdaad wel eens genoemd. Maar wat ik zei, ik heb niet het idee dat... Het zou op zich heel mooi zijn dat daar wat meer mee gedaan werd. Geen idee, de toekomst zal het leren. Het is in ieder geval niet iets wat hier heel erg leeft.

Maar weet u ook of de gemiddelde Amelander ook trots is op de Werelderfgoedstatus?

Dat dan weer wel. Ja, dat denk ik wel. Het is niet iets waar ze zich dagelijks mee bezig houden, misschien wel helemaal niet, maar goed, dat het de status heeft, dat is dan toch weer leuk.

En hoe staat u daar tegenover?

Ja, ik vind dat wel... trots is een groot woord, maar zoals ik net al zei, ik vind het wel fijn dat het er bij hoort. Het geeft toch een stukje meer verantwoordelijkheid bij de bewoners. Je kan het natuurlijk simpel verprutsen binnen een aantal jaren en ik denk dat als je bij zoiets hoort, dat je toch wat meer je verantwoordelijk voelt.

Dus dat is een beetje het belangrijkste.

Zo zie ik het inderdaad. Ja.

Heeft de Werelderfgoedstatus er voor gezorgd dat u anders naar het Waddengebied bent gaan kijken?

Nee, voor mij persoonlijk niet. Nee, mijn beeld is hetzelfde gebleven, ik ga er hetzelfde mee om. En ik

denk ook niet dat dat gaat veranderen.

En bent u ook trotser op het Waddengebied geworden?

Nee. Nee, ik was al trots.

Zo'n extra status heeft daar geen invloed op.

Nee, voor mij persoonlijk niet. Ja, ik denk dat het voor de verantwoording voor anderen, dat het daarom belangrijk is. Maar voor mijzelf persoonlijk maakt het geen verschil, nee.

En is er ook verandering in uw gevoel van verbondenheid gekomen met het eiland?

Nee. Ik kan wel wat verzinnen, maar het is gewoon niet zo. Ik voel me er op dezelfde manier mee verbonden, en op dezelfde manier voor verantwoordelijk en ik ben er op dezelfde manier trots op en wijs mee. En daar maakt dat niet een verschil in, nee.

Een samenvattende vraag: is het Waddengebied voor u veranderd sinds het de status van Werelderfgoed heeft gekregen?

Nee, voor mij persoonlijk niet.

Bent u tevreden met de UNESCO Werelderfgoedstatus?

Voor wat ik er van af weet: ja. Ik vind het gewoon lastig... (schopt hond weg uit kamer). Nou ben ik de vraag kwijt.

Of u tevreden bent met de Werelderfgoedstatus

Ja, nou ja, ik weet er gewoon te weinig van om daar eigenlijk een goed antwoord op te kunnen geven.

Maar u was wel blij dat het nu weer extra behouden wordt.

Ja, dat wel.

Dus in die zin is het positief.

Ja.

Oké. Ja, dat waren de belangrijkste vragen wel. Heeft u verder nog iets toe te voegen over dit onderwerp?

Nou, ik denk dat je al heel erg inhoudelijk, al heel veel hebt gehad, dus ik zou er zelf niet meer iets aan toe willen voegen. Inhoudelijk niet.

Dan zijn we er doorheen denk ik.

7.5. Transcript 4

Datum: maandag 20 mei 2013

Tijd: 12:45

Locatie: in de schuur/kroeg in de tuin van de respondent, in het dorp Hollum

Aanwezig: Jitse de Boer (interviewer), Harmen Wijnberg (respondent)

Respondent: Harmen Wijnberg

Leeftijd: 56 jaar

Beroep: Ambtenaar sociale zaken en eigen bedrijf in waddenexcursies

(Introductie voor mijzelf)

Wat is uw naam?

Harmen. Harmen Wijnberg.

En wilt u uw leeftijd ook vertellen?

57. Nee, 56.

En wat is je opleiding?

Ik heb meao, ja mavo, meao, mbo opleiding en daarna heb ik nog sociaal rechten gedaan in Groningen, bij sociale zaken bij de gemeente. Een jaar lang sociaal rechten gedaan, (...?).

Is dat HBO of universiteit?

Nee, nee, nee. Het is net geen HBO, maar hoger dan MBO. Het hangt er een beetje tussenin.

Oja, dat bestaat nu niet meer zeker?

Nee. Nee.

Heao was dat?

Nee, het was gewoon één dag in de week, zeg maar. Het was meer een cursus dan een... Ik heb het wel eens gevraagd maar het is te hoog voor HBO, en te laag voor MBO eigenlijk.

Oké, op die manier. En wat voor werk heeft u daarna gedaan?

Ik heb 5 jaar in Drachten gewerkt.

Oké. Waar?

Bij de Grontmij.

Welke?

De Grontmij.

Die naam zegt me wel wat ja.

Die zit tegenover het Cresthotel. Dat was vroeger het Cresthotel tenminste. Met dat puntdak.

Oh, dat is nu Van der Valk.

Ja. Daar zit het tegenover. Daar zit de Grontmij. Ja, dat zit er nog volgens mij.

Ik denk het ook ja.

Eerst heb ik 5 jaar aan de wal op school gezeten, zoals wij dat noemen. Toen kon ik geen werk krijgen, administratief werk niet. Wel een half jaar in de horeca ofzo, en dan een halfjaar bij W(?), maar dat wou ik niet, dus toen heb ik eerst 5 jaar in Drachten gewerkt, en steeds hier solliciteren want ik wou weer terug naar Ameland. En na 5 jaar lukte dat, bij de gemeente. Heb ik eerst nog een tijdje op de typekamer gezeten, ge(?) op bevolking, en toen bleek dat ik, toen bleek één van de dames van de typekamer, toen had je nog een typekamer, die bleek daarheen te willen. Ja, toen kon ik kiezen of delen: of niet naar Ameland, of eerst dan maar typen. Ja, dat was dan wel niks voor me, maar goed dat heb ik wel eerst gedaan. En toen na een jaar, toen ben ik direct naar de bestuursacademie gegaan, de bestuurschool, en heb ik 3 jaar op gezeten, bestuursrecht, algemeen recht, economisch recht. En vervolgens ben ik na 2 jaar, 3 jaar denk ik, ging de ambtenaar sociale zaken weg, en dat ben ik toen gaan doen. En ik werk nou 28 jaar bij de gemeente. 29.

Vrij veel.

Ja. Nee, nee, eh... Ja, 28 jaar.

En u doet dus die excursies en zo ernaast?

Ja. Ik heb een eigen bedrijfje in het voeren van wadexcursies. Ik eh, als jongen van 5 jaar ging ik met mijn vader veel het wad op en zo. Vanaf mijn vijfde moet ik zeggen. En vanaf mijn 12^e zwierf ik daar alleen rond. Nettenset, mosselschalen, you name it. Haken in de grond zetten. 300 haken zetten. Wormen er aan doen, en dan kan je wachten tot hoog water geweest is en dan kan je kijken wat er gebeten had, zeg maar. We hadden het vroeger niet zo heel breed thuis. We waren met z'n 5en, ik ben de jongste. En dat was wel eh, nou niet echt ruim zeg maar. En mijn vader was veel aan het stropen, vissen, putten, jagen. Jagen niet, meer stropen. En, ja, gewoon voor de pot zeg maar, niet voor de handel ofzo, maar gewoon om het zelf wat ruimer te hebben. Mijn moeder wachtte 's morgens, als we 's morgens naar de netten gingen of naar de botwant, wachtte ze tot ze... ging ze eerst altijd naar de slager toe, maar dan wachtte ze tot wij thuiskwamen afhankelijk van wat wij hadden, bepaalde zij haar boodschappen.

En lukte dat vaak? Kwamen jullie vaak met wat thuis?

Ja. Ja, je zette driehonderd haken. Mijn vader begon te graven, met zeepieren. Vlak in de buurt zette ik dan de lijn uit. Driehonderd haken. Om de 15 haken een prik, dus met 20... prik om het extra stevig vast te zetten. Kijk, hier hangt het nog, zo'n boekwand. En dan zette je driehonderd haken, had mijn vader honderd zeepieren gestoken en dan had ik het uitgezet. Dan deed ik die honderd er eerst aan, (...?...), en dan deed ik die er ook aan, en de laatste honderd deden we met z'n beiden. De volgende dag gingen we er heen, kijken wat voor vis we gevangen hadden. Haalde ik de vis eraf, begon hij weer te steken en gingen we weer van voor af aan, kon je vier tijen in een weekend doen. Als het een beetje

gunstig was vijf. Zo ben ik dus een beetje opgegroeid op het wad. En die verhalen en de dingen die ik meegemaakt heb, die vertel ik aan de mensen, en de kastlijnen met opgezette vogelkoppen, opgezette haaien heb ik bij me, een heleboel dingen heb ik bij me in de tas, en onderweg zeepiëren opgraven en onderweg kokkels eten, oesters eten, voor wie dat wil.

Leuk.

En wat ik wel eens gedaan heb is kokkels, mossels en oesters ophalen, en dan deed ik er vis van mezelf bij, wat ik zelf gevangen heb, doe ik die in de vriezer, en dan maak je met z'n allen paella met die groep zeg maar. Van wat ze zelf gezocht hebben. Dat is dus mijn eigen bedrijfje, heb ik wel officieel gemaakt, want het nam zulke vormen aan dat ik geen tijd meer had om te werken bij wijze van spreken. Ja.

Waar bent u geboren?

Hier, in Hollum.

Zelfde huis?

Nee, nee. Vlakbij de kerktoren, daar staat mijn ouderlijk huis. En daar woont mijn moeder nog. Toen we hier terugkwamen op Ameland hebben we eerst anderhalf jaar in een gemeentewoning gezeten. Huurwoning. En toen hebben we een woning laten bouwen, kregen we een hoop subsidie op destijds.

Was dat ook in Hollum?

Ja, dat is hier, waar ik nu woon zeg maar.

Oh, dat nu dit, ja. Dus op Ameland hebt u altijd hier in Hollum gewoond.

Ja.

En tussendoor nog even weggeweest.

Ja, ik ben 5 jaar in Leeuwarden heb ik op school gezeten. Diploma's halen. Toen heb ik 5 jaar in Drachten gewerkt. En toen steeds solliciteren. En toen anderhalf jaar in een gemeentelijke huurwoning. En sinds 28 jaar hier, in deze woning. En hierachter staan ook twee woningen, die zijn van mijn zoons. Die heb ik vier jaar terug laten bouwen. Hebben ze een appartement boven, en zelf wonen ze beneden. De rente en de aflossing kunnen ze van de huur betalen, de huurinkomsten. Dus ja, we leven als God in Frankrijk.

Geen plannen om hier weg te gaan in de rest van uw leven?

Nee, ze hebben allebei een goede baan hier.

En jij ook, wil jij ook hier blijven?

Ja, ik heb zo m'n best gedaan om terug te komen...

Kun je in ongeveer 5 steekwoorden aangeven waar je aan denkt als ik het woord Waddengebied zeg?

Natuur, eb en vloed, één van de mooiste gebieden van Nederland, vogels, en planten, dingen die je kunt eten komt bij mij op. Ja, vroeger vingen we heel veel bot, nou, als ik nu een bot vang vind ik het nog steeds heerlijk. Ik ben eigenlijk groot geworden van vis en vogels.

Kun je ook in 5 steekwoorden aangeven waar je aan denkt als ik het woord erfgoed zeg?

Erfgoed, werelderfgoed?

Weet u daar veel van?

Ik weet dat eh... Oh ik moet 5 woorden hebben he?

Nou dat is meer een richtlijn.

Ik ben een beetje bang voor ongeregeldeheden. Kijk, ze zeggen van: Werelderfgoed, dat zorgt er voor dat er niks aan het gebied verandert. Ik ben bang dat er beperkingen op worden gelegd. Kijk, dat doet UNESCO niet, maar als je bijvoorbeeld zegt: 'Het Waddengebied is zo'n uniek gebied, daar mag eigenlijk geen mens meer komen, anders gaan jullie van de lijst af.' Kijk, in die zin hebben ze natuurlijk wel invloed. Een goed voorbeeld is denk ik, ik las Scheveningen volgens mij vorige week, Scheveningen of Zandvoort. Die strook kust, daar willen ze voor de kust, 8 kilometer of 5 kilometer voor de kust, daar willen ze windmolens neerzetten. Daar zijn nou allemaal procedures over, maar nee, nu willen ze het op de Werelderfgoedlijst zetten zodat die windmolens er niet mogen komen. En toen bekend werd, er waren afspraken met de NAM, dat ze de eerste 10 jaar niet in de Waddenzee zouden mogen boren, dat wilden ze destijds wel. Vervolgens was die 10 jaar zomaar om natuurlijk, en toen mochten ze boren in principe. En toen zei, en toen speelde ook heel erg dat verhaal Werelderfgoed, en toen zei de Waddenzeevereniging: 'Oh, dan mogen ze niet meer boren in de Waddenzee.' Nou, dat heeft er in feite helemaal niks mee te maken. Maar die gebruiken het als argument om het verbod te handhaven. Ik zeg niet dat er geboord moet worden hoor, begrijp me goed, maar ik bedoel, het wordt als excuus gebruikt om meerdere dingen te verbieden. Dan ben ik bang, daar worden de eilanders de dupe van.

(Uitleg plaatsidentiteit)

Kunt u aangeven wat het Waddengebied precies voor u betekent?

Het betekent 50% van m'n leven eigenlijk. Ik heb daar een heleboel herinneringen liggen. En eh... je ziet het veranderen. Je ziet het niet achteruit gaan. Bijvoorbeeld, vroeger vingen we veel schaar, 45 jaar terug. Schar houdt van schoon water. Nu is het water heel lang vervuild geweest, nu wordt het weer steeds schoner. Of steeds schoner, het is al behoorlijk schoon. En nu zie je ook bepaalde vissen weer terugkomen. Je ziet zalm terugkomen, je ziet (?) terugkomen, je ziet schaar terugkomen. Dat zijn allemaal vissen die van schoon water houden. Ik kan het niet wetenschappelijk onderbouwen, maar Lenie 't Hart heeft het er nog steeds over van: het is hartstikke vervuild en daarom zijn er zoveel zieke zeehondjes. Maar uit de praktijk blijkt dat het niet zo is. Het wad verandert steeds, maar het wordt door mensen die daar gebruik van kunnen maken vaak anders uitgelegd. Dat weet je zelf ook wel, dan laten ze er een onderzoek op los, en degene die betaald, die bepaald. Met andere woorden, dan komt er uit wat ze willen vaak. Ik heb liever dat ik het uit de praktijk zelf kan bedenken, zelf kan zien.

En het Waddengebied betekent gewoon heel veel voor me. Ik verdien er ook mijn brood, is ook belangrijk, maar... Ik vind het mooi om mensen te vertellen over het Wad en... Ja, ik ben bang dat, er zijn nu al 40 organisaties in Nederland die iets te vertellen hebben, of die iets willen vertellen over het wad.

40?

Ja, 40. John Jorritsma, van de commissaris van de koningin. Ja, hij is wel eens bij me geweest hier in de schuur. Hij zei ook: 'Er zijn 40 organisaties, laten we er 1 of 2 van maken, en dan wil ik daar wel hoofd van zijn.' Kijk, dan kun je beter coördineren. Want als je iets wilt bewerkstelligen is er altijd wel een die er bezwaar tegen heeft, die wat anders wil. Dan moet je met 40 organisaties overleggen bij wijze van spreken. Dat is geen doen. Daarom is het ook zo'n lappendeken van regels geworden, en dat is niet goed.

Wat vind je van het Waddengebied qua uiterlijk, hoe het er uit ziet?

Ja, mooi. Wijds, vergezichten. Je kunt bijvoorbeeld aan een boei zien of het water op komt of niet. Gaat ie naar links, komt het op. Gaat ie naar rechts, zakt het water. Je kunt hiervandaan de Achmeatoren in Leeuwarden zien, dat is 40 kilometer verder.

Die heb ik ook gezien, ja.

Ja, de wijdsheid daarvan, dat. En ja, het verandert steeds. Als het vloed geweest is en het is weer eb en je gaat met mensen het wad op, misschien niet dat er dingen verandert zijn, maar je weet nooit wat je tegenkomt, je weet nooit wat je vindt.

Dus dat is wel heel bijzonder?

Ja, ik ga ook altijd 's winters, dan mogen we van 15 september tot 1 mei, mogen we op het strand rijden met de jeep. In het seizoen niet, maar dat is ook logisch. Maar elke winter als we gewoon op het strand mogen komen dan laat ik 's ochtends de honden uit over het strand heen, en dan is het altijd bijzonder wat je vindt en wat je ziet. En soms vind je ook helemaal niets hoor, wekenlang. Maar soms, ja, stukjes barnsteen en... Ik heb afgelopen jaar 10 bruinvissen gevonden, 10 dode bruinvissen. Ik heb een goede relatie met iemand van Rijkswaterstaat, die ze eventueel op zoekt voor onderzoek, en als ze niks mankeren dan laat ik ze rustig liggen, en de keer dat ze wat mankeren dan bel ik hem op. Daar, die twee zeehondjes, heb je ze gezien (wijst naar de muur)?

Ja, die heb ik gezien.

Die bovenste is een gewone zeehond en de onderste is een grijze zeehond.

Die waren ook aangespoeld?

Ja, die bovenste heb ik gevonden op het Wad. Die leefde nog. Die heb ik meegenomen, kijk door heb ik een tekening van (wijst).

Oja.

Toen ik bij de auto kwam, was ie dood. Het was een huiler, en die heeft te lang in de zon gelegen, die was uitgedroogd.

Zijn er ook bepaalde gevoelens die het Waddengebied bij u oproept?

Eh... Ja, dat is eigenlijk hetzelfde wat ik net vertelde. Natuurschoon, wijsheid. Ik zie het ook een beetje als een winkel waar je kunt snoepen, waar je uit kunt eten. We halen kokkels op, we gaan garnalen vissen, we halen oesters op, we halen mossels op. Gewoon een, ja ik zie het als een winkel waar je zo wat kunt ophalen, zonder te plunderen uiteraard. Maar gewoon voor eigen gebruik. Ja, dat doen we hier van oudsher en dat spreekt me erg aan. Eten uit de natuur, op het wad kun je in principe in leven blijven. Je moet zoet water hebben, maar verder kun je er eten wat je wilt. En vangen wat je wilt.

Dat is wel mooi.

Ja.

Dus dat is een beetje wat het Waddengebied voor u betekent in het dagelijks leven?

Ja, ja. Nou ja... Je moet het niet opschrijven als ik zie het alleen maar als een eetkamer, maar ook voor eigen gebruik.

Ja, mede dit...

Medegebruik, cultuurhistorisch medegebruik, dat is een begrip ook niet alleen op de eilanden denk ik, maar dat is dat je de natuur, wie daar vroeger gebruik van kon maken mag daar nog steeds gebruik van maken. En dat is ook een beetje wat mij steekt in die 40 organisaties en het plaatsen op de Werelderfgoedlijst. Want dat moet niet inhouden dat er beperkingen komen.

Het eiland moet wel van de eilanders zelf blijven.

Ja, precies. Dat is goed geformuleerd denk ik. De Waddenzeevereniging die heeft 40 jaar lang, bemoeiden ze zich met een brandspuithuisje, dat wilden ze in Ballum wilden ze dat weer opbouwen. Nou, daar bemoeiden ze zich zelf mee, daar gingen ze bezwaar tegen aantekenen. En toen tegen boerderijen bezwaar maken, en tegen uitbreidingen, nou ja, you name it.

Maar de Waddenvereniging, bestaat dat wel uit mensen, die wel op de Waddeneilanden wonen?

Nee, nee. Ik denk dat er enkele tientallen leden zijn, maar dat is een heel goed bewaard geheim. Dat willen ze niet zeggen. Het zijn meestal mensen uit het westen.

Dat is best wel een beetje vreemd eigenlijk.

Ja. Juist omdat ze zich zo tegen de eilanders gekeerd hebben, met dingen als vergunningen van de gemeente waar ze niks mee te maken hebben. Ze zijn er voor het wad, en dat overdrijven ze al vind ik. Ik denk dat er gewoon een heleboel milieuactivisten inzitten. Maar nou moet ik eerlijk zeggen, anderhalf jaar terug is Arjan, Arjan Benninkhuizen, is hier geweest, dat is de nieuwe directeur van de Waddenvereniging, die woont op Terschelling. En die heeft via het Natuurmuseum hebben ze een vijftal echte eilanders uitgenodigd, en die willen in conclaaf gaan met de eilanders, die willen de discussie opzoeken zeg maar, en die ziet wat er allemaal verkeerd gegaan is. En daar hebben we een heel goed gesprek mee gehad en sinds een aantal jaren, sinds een vijf of tiental jaren, bemoeien ze zich steeds minder met de Waddeneilanden op zich, en dat is op zich ook een goede ontwikkeling, en daar

hebben we heel goed contact gehad, heel goed gesprek gehad zeg maar. Dus ik hoop dat er een beetje een andere wind gaat waaien, maar ik weet niet in hoeverre hij vanuit zijn eigen organisatie weer een mes in de rug krijgt. Maar hij heeft goede bedoelingen er mee, daar ben ik van overtuigd.

Heb je ook bepaalde belangrijke herinneringen aan het Waddengebied?

Ja, met mijn vader, altijd vissendag. Dat is voor mij het begin van de ontdekking van het Waddengebied zeg maar. Mijn vader wist er ook een heleboel van. Maar niet wetenschappelijk onderbouwd hoor, hij had alleen maar lagere school. Maar gewoon...

Gewoon uit ervaring.

Uit ervaring. Wat hij vroeger en toen, toen ik 10, 12 jaar was, en ja dat zie ik nu ook weer, toen ik 10, 12 jaar was en nu ik 56 ben, dan zie je ook weer veranderingen net als met die vervuiling wat ik net tegen je zei. Heleboel mensen willen alleen maar geloven dat het vuiler wordt, en daardoor moet er meer geld komen voor zeehondjes en dergelijke, maar je moet mensen niet voor de gek houden want uit mijn ervaring en uit de praktijk blijkt, uit mijn beleving, dat je steeds vissen ziet en vangt die schoner water nodig hebben. Dan kan het niet zo zijn dat het vuiler is.

Ja, dat lijkt mij ook.

Daar kan in mijn beleving geen onderzoek tegen op. Dus, nee ik denk dat het de laatste 20, 25 jaar behoorlijk verschoond is.

Die herinneringen, dragen die ook bij aan de betekenis van het Waddengebied voor jou?

Ja. Ja, beslist. Ik zou niet anders weten. Ik zou niet anders willen, ik zou niet anders kunnen. Als ik in een rolstoel terecht zou komen zou ik niet meer het wad op kunnen, nou dan zou ik wat verzinnen om er een motortje op te maken of een scooter ofzo, dan kun je wel op het wad komen (lacht).

Dat lijkt me lastig.

Ja, mij ook. Maar nee, ik zou niet zonder het Waddengebied kunnen.

Dus die herinneringen dragen wel echt bij aan hoe mooi u het Waddengebied vindt.

Ja. Net wat ik ook zeg, het is dynamisch. Het verandert. Als het van vloed naar eb geworden is en je gaat het wad op. Nou ja, je weet nooit wat er is blijven liggen, wat je tegen komt. Vaak herken je het wel, het meeste blijft natuurlijk gelijk, maar het kan altijd natuurlijk iets aanspoelen. Ook toen ik met de groep weg was, er was tot twee keer toe een zeehondje gevonden met een groep kinderen. Nou dan vergeten ze de hele excursie natuurlijk en dan moet het zeehondje gered worden. Mijn vrouw heeft ook één groot gebracht, of groot gebracht... Die was 6,8 kilo, dat is een heel kleintje. En die ik daar vastheb was 13 kilo, en die was mooi zwaar toen ik onder aan de dijk was, dat kan ik je vertellen. Die heb ik zo de hele tijd gedragen. En die, die was maar 6,7, die lag vlak onder de dijk eigenlijk. Toen heb ik mijn vrouw gebeld, die heeft 'm opgehaald. Ze heeft 'm de hele tijd warm gehouden en toen heb ik 'm bij die meneer gebracht van Rijkswaterstaat. En die heeft het gered. Maar goed, het is ook niet zo dat ik een hekel heb aan zeehonden ofzo, ik red ze ook als het mogelijk is, maar ze moeten het ook niet overdrijven. Het hoort er natuurlijk wel een beetje bij, zeehonden, maar je moet de kerk wel

een beetje in het midden laten.

Je moet de natuur z'n werk laten doen.

Ja. En alleen Lenie 't Hart, die doet dan bijvoorbeeld EcoMare op Texel en op de Deense Waddeneilanden zit er een, in Duitsland zit er een. En die zeggen gewoon: als ze te ziek zijn krijgen ze een spuitje. Het hoort er gewoon bij. Maar kijk, het gebeurt ook, ja dat hoor je nooit, maar het gebeurt ook regelmatig dat je weer dezelfde terugvindt. Die is gewoon weer ziek. Maar goed, ik ben niet tegen Lenie 't Hart hoor, verre van dat, maar je moet de kerk wel een beetje in het midden laten.

Voel je je verbonden met het Waddengebied?

Ja, dat heb ik net ook al een beetje verteld.

En voel je je een echte... Als ik vraag ben je een Nederlander, een inwoner van Ameland of een Hollumer, wat is dan het belangrijkste?

Amelander. Dat zit er misschien ook een beetje in van vroeger. Dat zeiden wij altijd, en ik geloof er ook wel een beetje in. Van 1425 tot 1775, 250 jaar ongeveer, is Ameland een onafhankelijke staat geweest. Ja, echt. In die tijd hebben we ook twee Engelse oorlogen gehad. Toen zijn een paar eilanders, hooggeplaatsten, koopmannen, die zijn naar Engeland gegaan en die hebben daar gesproken en gezegd van: 'Denk erom, wij zijn een onafhankelijke staat, wij horen niet bij Nederland. Toen zijn alle Waddeneilanden geplunderd, behalve Ameland. Dus toen zijn we ook als aparte staat erkend. De familie Van Cammingha hé, dat waren de heren van Ameland. En die hadden hier een kasteel en die hadden een eigen rechtspraak en een eigen bestuur. En die regeerden Ameland. En we zeiden: 'Die onafhankelijkheid die moeten we maar weer terughebben' (lacht). Maar dat zit er nog steeds een beetje in, die onafhankelijkheid. En niet alleen bij de Amelanders hoor, bij de andere eilanden ook. Kijk, zoals Vlieland, daar wonen nog maar twee oorspronkelijke families, Schiermonnikoog heeft ook nog geen duizend inwoners, Terschelling, dat kun je vergelijken met Ameland, en Texel heeft 14000 inwoners, dat is alweer veel te groot. Daar praten ze ook wel een beetje Amsterdams, zeg maar, westers.

Het is een beetje verwesterd zeg maar.

Ja, vind ik wel.

Het ligt ook dicht bij de wal natuurlijk.

Ja, en het is groot. Als je daar van de boot af rijdt kom je direct voor stoplichten. Dat is mij eigenlijk net even te groot, maar ik denk dat je Ameland en Terschelling wel een beetje kunt vergelijken.

Dus u voelt zich een echte Amelander, en het Hollumer zijn, speelt dat ook nog mee?

Nee. Kijk vroeger was er wel wat haat en nijd, of haat en nijd, een beetje gekissebis tussen oost en west. Maar ja, toen kwam de mavo er, en toen ontdekte je dat daar ook gewoon mensen woonden. En andersom. Dus nee, ik voel me Amelander. Maar goed, aan de andere kant is het ook zo dat als ik ergens op de vaste wal kom en ik zeg: 'Ik kom uit Hollum.' Dan zeggen ze: 'Hollum? Hoezo?' We zijn Amelanders met elkaar.

Wat vind je er van dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?

Op zich is dat heel mooi en we verdienen de status ook zeker. Alleen, wat ik net al zei, ik ben er een beetje bang voor dat er op een gegeven moment toch wijzigingen, beperkingen voor de eilanders van gaan komen. Dat je bijvoorbeeld geen mossels meer mag zoeken of geen oesters meer mag zoeken, dat je op bepaalde plekken niet meer mag komen, want ja, het is zo'n uniek gebied. Het heeft immers Werelderfgoedstatus, het is zo'n uniek gebied. Dan mag je dit niet meer en dan mag je dat niet meer. Daar ben ik een beetje bang voor. Ook toen de Waddenvereniging het niet kon winnen, wat ik net zei, met die olieboringen, zeiden ze: 'Ja, nu is het Werelderfgoed, nu mag je niet meer boren.' Ze proberen het juist weer op de Werelderfgoedlijst te krijgen om, eh... Ze hameren er steeds op, het wordt nu UNESCO Werelderfgoed, en er verandert helemaal niks, wat ons betreft. Nou, dat wordt steeds gezegd en dat is ook zo, maar indirect kunnen ze natuurlijk wel invloed uitoefenen. En toen versprak de Waddenvereniging zich gewoon, ze zeiden: 'Oh, nu mag er niet geboord worden, hebben we toch een stok om tegen te slaan.' Nou, zo hebben ze misschien ook wel een stok om tegen te slaan als je met een bootje vaart, van: 'Oh daar mag je niet komen, en daar mag je niet komen, daar ligt een zeehond, daar zijn mosselpercelen, daar mag je niet bij in de buurt komen.' Ja, net wat die 40 organisaties betreft, iedereen heeft wel iets er over te vertellen denk ik. En dan wordt het een beetje onbeheersbaar. En niet om Werelderfgoed hoor, maar gewoon om het geheel, zeg maar. Ik bedoel, Werelderfgoed is prima, maar het moet geen beperkingen inhouden, wat betreft zijn we in het verleden al te vaak een oor aangenaaid denk ik.

Ja?

Ja. Bijvoorbeeld, je hebt hier een heleboel verboden, waar je niet mag komen. Nou, in vogeltjestijd, voorheen was dat, of in de vogeltjestijd, in de broedtijd. Voorheen was dat 19 april tot 1 augustus ofzo. Nou is het 15 maart tot 15 augustus. En ook steeds meer gebieden die verboden worden. Op het eiland zelf en ook op het wad zelf. En dan leggen ze er direct gele tonnen om heen, om bijvoorbeeld zeehonden, op een bepaald plaatje liggen elke keer 5, 6 zeehonden. Nou dan mag je daar niet in de buurt komen, komt er een gele ton bij. Dat betekent dat je er niet in de buurt mag varen, niet in de buurt van de gele ton mag komen. Nou, 2 weken later zijn die zeehonden weg, maar de tonnen blijven liggen. Dus dat soort dingen. Hetzelfde met Natura 2000. Er zijn beheerplannen gemaakt in 2005 en daar staan een heleboel dingen in die je daar mag en die je daar niet mag. Maar als je de natuur niet met wil beïnvloeden, mag je die dingen ook na Natura 2000 nog blijven doen. Maar stel je voor, ze kunnen daar ook doelstellingen opnoemen. Stel je voor: bij de Engelsmanduin, in de duinen daar, gaan we een, daar is onze doelstelling: daar willen we de blauwe kiekendief terughebben, want die broedt er al een paar jaar niet meer. Nou dan doe je dat om die doelstelling te bereiken, van nou dan moeten we dat misschien verbieden, want dan komt ie misschien terug. Zo bedoel ik dat. Indirect kunnen daar toch wel discussies over komen. Strandpaalvisserij, precies hetzelfde. Strandpaalvisserij, dat is een

cultuurhistorisch medegebruik en van alle kanten hebben ze geprobeerd dat te verbieden. Nou, nu mogen we nog maar met 50 meter vissen, en voorheen onbepert op het Noordzeestrand. Dus, er zijn allemaal regeltjes en toestanden waarmee ze de Amelanders proberen van cultuurhistorisch medegebruik af te helpen.

Heb je ook al echte gevolgen van het Werelderfgoed specifiek gemerkt hier op Ameland.

Nee, kan ik niet zeggen. Nee. Behalve discussies daarover. Ik sta aan de kant van: zolang wij niet beknopt worden in onze mogelijkheden, dan vind ik het prima. Maar de praktijk heeft vaak anders uitgewezen. Dus ik ben een beetje wantrouwig.

Maar de Werelderfgoedstatus is er nu al vier jaar.

Ja. Maar ik kan niet zeggen dat er nu, op dit moment, significant iets gewijzigd is. Dat ik merk.

Dus je merkt niet in je dagelijks leven dat die status er is?

Nee, op dit moment niet. Nee. Ik ben bij de Duitse kust geweest, op vakantie, een week. Noord-Duitsland. En daar hadden ze allemaal borden erover staan.

Dat is ook bij het Werelderfgoedgebied?

Ja. Duitse Waddeneilanden. Duitse wad, zeg maar. We zaten helemaal in het noorden, tegen de kust aan. En daar hadden ze allemaal grote borden staan, met Werelderfgoedstatus, en Werelderfgoedgebied. Nou ja, daar proberen ze toeristen mee te lokken. Ik weet niet of dat lukt.

Nee?

Nou... Ik heb hier nog niemand ontmoet die zegt: 'Ik kom hier omdat de Werelderfgoedstatus er is.' Niemand.

Ook niet hier met uw excursies.

Nee. Echt niet. Het zal misschien op den duur, zal dat wel... Maar ken jij mensen die zeggen: 'Nou, ik ga daar heen, want dat gebied is Werelderfgoed.'

Persoonlijk niet nee. Er zullen vast mensen zijn, maar...

Ja, dat zal, dat zal. Maar kijk, daar wordt dan mee geschermd, het moet een boost geven aan de recreatie, maar... Ik zie het nog niet.

Dus u merkt niet echt dat er meer toeristen zijn op het eiland.

Kijk, je moet het zo zien: soms, gedurende 10 weken, 8 á 10 weken, zit alles vol. Zeker als het mooi weer is. Dan hebben we een heleboel last-minutes. Maar dan zitten er, op 3500 inwoners, 30 tot 35 duizend, hoe noem je dat, toeristen. Nou, ja, meer kunnen er niet bij, Werelderfgoed of niet. Dan zou je dat in het voor- of najaar moeten meten. 's Zomers hebben we door Werelderfgoed de extra toeristen niet nodig want meer kunnen er niet op. Dan zouden ze in het voor- of najaar moeten komen. Dat kan heel goed, maar ik heb nog niemand ontmoet die zegt: 'Ik kom hier omdat...' Dat merk ik ook niet, heb ik nog niet gemerkt met mijn Waddenexcursies.

En de extra regeltjes door het Werelderfgoed, daar bent u wel bang voor, maar dat heeft u nog niet gemerkt.

Nee. Behalve dan dat de Waddenvereniging zich versprak, doordat het aan de orde kwam, zeg maar, vijf jaar terug. En nee, ik zie dat niet... Er is niks veranderd tot nu toe, maar het kan gebruikt worden om.

Dus dat zou het antwoord zijn op mijn vraag: Wat zouden de gevolgen kunnen zijn in de toekomst?

Ja. Ja. Gewoon oneigenlijk gebruik zeg maar. Of misbruik, hoe noem je dat. Dat het gewoon... kijk UNESCO zal niet zeggen: 'Jullie moeten dat en dat veranderen.' Maar bijvoorbeeld, je mag nu 10 kilo oester meenemen, je mag 10 kilo kokkels meenemen of 10 kilo mosselen, per dag. Voorheen was dat onbeperkt. Maar door regeltjes en toestanden is dat nu beperkt tot 10 kilo. Dat is nog zat, daar gaat het niet om. Maar stel je voor dat straks iemand zegt: 'Nou, er is een hoop ziekte onder de kokkels, we doen nog maar 5 kilo, of je mag helemaal niet meer op het wad komen want het verstoort de vogels te veel. Nou, dan zegt UNESCO: 'Daar bemoeien wij ons niet mee, maar als jullie de status willen behouden, dan moet je dat en dit doen.' Ja, we bemoeien ons er niet mee, maar... Ik heb het in het verleden te vaak mis zien gaan.

Zijn jullie als Amelanders ook trots op die Werelderfgoedstatus?

Nee. Ik niet.

Nee? Het zegt u niks?

Nee.

En waarom niet?

A) Ik merk het niet. En als we nou die status hebben of niet, het wad blijft voor mij hetzelfde. Kijk, ik zou me voor kunnen stellen als iemand van buiten zegt: ik ga daar apart heen omdat, nouja. En iemand die voorheen altijd al op het wad kwam, die zal nu niet zeggen: 'Ik vind het prachtig omdat het nou die status heeft.' Dat denk ik niet.

Vindt u het ook terecht dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen? Is het bijzonder genoeg?

Ja, dat zeker. Ja. Dat vind ik wel. Het had van mij niet hoeven, maar terecht is het wel. Ja, het is inderdaad een uniek gebied. Maar dat moet ik ook niet weer te hard zeggen, anders zeggen ze nou, straks mag je niet meer wadlopen!

Zorgt de Werelderfgoedstatus ervoor dat je anders naar het Waddengebied bent gaan kijken, dat je het anders waardeert?

Nee. Het is voor mij hetzelfde gebleven. Of het nou die status heeft of niet, dat maakt voor mij niet uit.

Zo'n extra status verandert niks aan uw beeld van...

Nee. Het is voor mij nog steeds het Waddengebied, een uniek gebied en het wordt niet unieker of anders doordat het nou Werelderfgoed geworden is.

En heeft het ook gevolgen voor uw gevoel van verbondenheid met het eiland?

Nee. Geen enkele. Kijk, bijvoorbeeld de Grand Canyon, die valt ook onder Werelderfgoed volgens mij, ik ben er nog nooit geweest hoor, maar...

Ik wel.

Ja? Nou ja, ik weet uit de verhalen dat het een schitterend gebied is. Maar dat gebied verandert niet omdat het Werelderfgoed wordt. Het gebied blijft hetzelfde. Het krijgt een status, hetzelfde als iemand die hoog in rang is, ik noem maar wat. Die krijgt een bepaalde status daarvoor. Maar die man verandert niet. Tenminste, niet allemaal. Sommigen wel (lacht). Nee, maar ik bedoel: een gebied is zo dynamisch als het zichzelf gedraagt. En of je daar nou een status aan verbindt of niet, dat gebied blijft hetzelfde. En het moet ook hetzelfde blijven.

Ja?

Ja. Het moet niet door Werelderfgoed veranderen, dat er meer regels komen, dat zei ik net. Nee, het is voor mij nog steeds hetzelfde. Ik denk niet van: nou ga ik te wadlopen, ga ik een wadexcursie geven en goh, nou is het werelderfgoed, (...?). Echt niet.

Dat vertel je ook niet aan de mensen.

Heb ik nog niet een keer gedaan. Niet bewust ofzo, ik wil het best vertellen hoor, maar...

Nou, dan is dat wel duidelijk.

Ik wil het best vertellen, maar het voegt niks toe.

De samenvattende vraag: is het Waddengebied voor u verandert sinds het de status van Werelderfgoed heeft gekregen?

Nee. Nee.

Bent u wel tevreden met de UNESCO Werelderfgoedstatus tot nu toe?

Ja, het heeft nog geen veranderingen gebracht. Geen beperkingen gebracht, waar ik bang voor was. Dat zal misschien nog kunnen door mensen die om hun doel te verwezenlijken daar misbruik van maken. Dat zal in de toekomst heel goed kunnen en daar ben ik ook een beetje bang voor.

Volgens mij hebben we alle vragen wel gehad. Heb je verder nog iets toe te voegen over het onderwerp?

Nou, ik wil benadrukken dat ik tot nu toe er niet negatief over ben, maar nogmaals, we zijn met dit soort zaken in het verleden te vaak een oor aan genaaid omdat er later toch iets achter weg kwam waarvan je dacht: hé, dat had ik niet voorzien. Daar ben ik wel wantrouwig om. Als het zo blijft dan vind ik het prima.

Dan wil ik u hartelijk bedanken.

7.6. Transcript 5

Datum: maandag 20 mei 2013

Tijd: 14:00

Locatie: thuis bij de respondent, in het dorp Hollum

Aanwezig: Jitse de Boer (interviewer), Dirk Visser (respondent), Joke Visser (vrouw respondent)

Respondent: Dirk Visser

Leeftijd: 56 jaar

Beroep: Medewerker bij Rijkswaterstaat

(Introductie door mijzelf)

Wat is uw naam?

Dirk Visser.

En wilt u uw leeftijd ook vertellen?

Mijn leeftijd? 63.

Wat was uw opleiding?

Eigenlijk ben ik zo van school af gekomen toen ik 15 jaar was. Ik heb nog mavo 4 gedaan, heb ik niet afgemaakt. En toen ben ik naar de zee toegegaan.

Sorry, naar...?

Op zee. Op een coaster heb ik een tijdje op gevaren. En toen ben ik bij een aannemer in dienst genomen die werkzaamheden verricht voor Rijkswaterstaat. Later in vaste dienst gekomen bij Rijkswaterstaat met wat omzwervingen natuurlijk hier en daar. En dan krijg ik dus bepaalde cursussen voor, en ik was toen kantonier duinwachter. Die functie bestaat niet meer, het is nou toezicht(..?..) inspecteur. Maar met gerikte vakcursussen heb ik eigenlijk de baan bij Rijkswaterstaat kunnen behouden. Tot nu toe. Ik ben nog steeds aan het werk, alleen heb ik nu langdurig verlof genomen. Maar eigenlijk gewoon met de handen begon ik te werken, totdat je je opwerkte. Dat was in die tijd nog mogelijk, nu bijna niet meer. Je moet nu eigenlijk echt al met een diploma van school komen en daar groeide je gewoon in het werk.

En wat doet u precies bij Rijkswaterstaat?

Wat ik vroeger deed bij Rijkswaterstaat dat was echt de kustverdedigingswerken. Dus dat betekende de bestorting nalopen en een ploeg mensen aan het werk zetten, helmbepantelingen aan laten leggen, stuifschermen plaatsen, dat het zand dus van het strand niet naar binnen toe stroomt maar dat het vastgehouden wordt met behulp van takkenschermen. En als die takkenschermen volzaten dan werden

er weer nieuwe overheen gezet. Dus echt stuifschermen, en het zand onder de duinen vasthouden om je te beschermen. Het strand, natuurlijk de verontreiniging wat betreft olie hadden we er toen bij. We hadden de wegen naar het strand, hadden we toentertijd bij Rijkswaterstaat, dus echt de strandwegen, grote parkeerterreinen, alle fietspaden, voetpaden, ruiterroutes, wat je maar kon bedenken zat allemaal in ons beheer. Met een vaste ploeg, een vaste onderhoudsploeg die bij Rijkswaterstaat in dienst was, met een man of 4, 5, en met behulp van een aannemer wat soms een man of 15, 20 bedroeg. Toentertijd was Rijkswaterstaat een van de grootste werkgevers van Ameland. Dus, heel breed, veel in de natuur en veel te maken gehad natuurlijk met duinen, strand en alles wat er bij komt: de beesten die onder de olie zaten, zeehonden die (..?..), een bruinvis, ik heb wel eens een stranding van een walrus meegemaakt.

Walrus? Komen die zo ver?

Ja, ongelooflijk. Het gebeurt eigenlijk een keer in de 150 jaar dat er wel eens een walrus bij onze kust gesignaleerd wordt, en ik heb het twee keer in mijn leven meegemaakt. Dat is wel heel bijzonder, ja. Ja, je weet, dat is natuurlijk vrij breed wat betreft, je wordt benaderd door het NSO, dat was toen het Nederlandse Stookolie onderzoek, want alle vogels die toen besmeurd raakten met olie, om daar eventueel het geslacht, en hoe ver ze onder de olie zaten, daar ben ik toch met dat onderzoek een jaar of 4 mee bezig geweest. Dat is toen een stuk verbeterd, natuurlijk. Toen, doordat ik natuurlijk elke dag wel op het strand kwam, heb ik heel veel met zeehonden te maken gehad. Nu weer heel te maken met bruinvissen omdat we echt een grote populatie aan bruinvissen hebben. Dat komt er allemaal bij, dat zijn eigenlijk de nevenfuncties die ik dan meeneem. Mijn werk op het ogenblik is dus echt de inspectie van de werkzaamheden en van ons areaal, en als er weer werk uitgevoerd moet worden om toezicht te houden op een aannemer, en hem eventueel aan het werk te zetten.

Heel afwisselend dus.

Ja, het is een heel afwisselende baan. Mooie grote natuurgebieden in het beheer, tegenwoordig natuurlijk veel overgedragen naar lagere overheden zoals de gemeente en Staatsbosbeheer. Dus de krenten raken wel een beetje uit de pap. En waar ik heel veel plezier aan had dat waren natuurlijk de (..?..) natuurgebieden, ik heb er nog wel een, dat is een groot moeras hier, maar de echte mooie binnendingebieden die je dus ook naar je eigen inzichten mag maaien, plaggen, wat variatie in mag brengen, dat berust nu allemaal bij Staatsbosbeheer. Dus ik zit nu een beetje in mijn afbouw eigenlijk van mijn werkzame leven, daarom hebben we nu ook zeven maanden verlof genomen.

JV: Wil je ook wat drinken?

Ja, lekker. (...) Hoe lang woont u al op Ameland?

Ik ben een geboren Amelander. We zijn een paar jaar weg geweest, toen kreeg ik een functie aangeboden op Schiermonnikoog bij Rijkswaterstaat, toen heb ik 4 jaar op Schiermonnikoog gewoond. We hebben, omdat ik vroeger gevaren heb, meer voor de lol hé, om je horizon te verbreden.

Niet als werk?

Ja, wel werken natuurlijk, ja. En toen heb ik een tijdje in Duitsland gewerkt, en wij wonen hier weer echt vast, in '79 zijn we weer teruggekomen op Ameland.

Al een hele tijd.

Ja, dat is een hele tijd.

En altijd hier?

Het is niet mijn geboortehuis, maar het is wel mijn ouderlijk huis. Ik ben hier komen wonen in dit huis toen ik 3 jaar oud was. En later heb ik het overgenomen van mijn vader.

Dus toen jullie weer terugkwamen zijn jullie hier naar toe gegaan.

Ja, toen we uit Schiermonnikoog terugkwamen hebben we deze woning gekocht. En toen was het een dubbele woning, het voorste gedeelte was van ons, en in het achterste gedeelte hadden we m'n vader wonen. Later hebben we het doorgebroken, vandaar deze grote kamer.

Kunt u in 5 steekwoorden zeggen waar u aan denkt als ik het woord Waddengebied zeg, wat zijn de kernpunten voor u van het Waddengebied?

Bij mij, als je Waddengebied zegt, dan denk ik natuurlijk in eerste instantie aan de Waddenzee en aan het wad met z'n mosselpercelen, met het vissen wat ik daar deed, met het geulenstelsel, als je tegen mij Waddengebied zegt, dan denk ik ten eerste aan de Waddenzee en het droogvallen van de Waddenzee. Dat is mijn eerste gedachte.

Eb en vloed.

Ja, dat was voor mij altijd wel een heel plezierige bezigheid. Het vissen met m'n vader, het vissen met een hengel, het vissen met netten, het vissen met bokwant. Eigenlijk is het de Waddenzee en de platen, dat was mijn belevingswereld van het hele Waddengebied. Daarbij natuurlijk de duinen, het strand, dan hebben we het dus over het Waddeneiland. En dat is nou het verschil tussen een Amelander en iemand als jullie als we het over het Waddengebied hebben, jullie nemen het eiland erbij. Als ik het over het Waddengebied heb, dan denk ik in eerste instantie natuurlijk aan de droogvallende wateren en de ruimte van het wad. En dan is het eiland, dat ligt dan eigenlijk op de grens tussen het Waddengebied en de Noordzee en dat is voor mij natuurlijk weer een hele andere belevenis.

En waar denkt u aan als ik het woord Ameland zeg?

Dan denk ik zonder meer aan het strand, aan de duinen, aan het bos en de vrijheid en natuurlijk aan m'n jeugd, dat we daar altijd in de duinen speelden, en naar het strand toe gingen om te vissen, garnalen kruien, mosselen halen... dank denk ik daar weer aan.

Kunt u aangeven in een aantal steekwoorden waar u aan denkt als ik het woord erfgoed zeg?

Ja, dan denk ik dus aan het helemaal proberen in stand te houden, of beter gezegd weer naar de oorsprong van de echte Waddenzee te brengen. Wat heel veel gebeurd is, is de verwoesting van de Waddenzee door de kokkelvisserij en de mosselzaadvissers. Als ik dan denk aan het erfgoed, dan vind ik dat we het erfgoed zo moeten herstellen zoals het in 1970 was. Daarom juich ik het natuurlijk toe dat het onder het erfgoed nu valt van UNESCO. Eindelijk gebeurt er nu misschien wat om het weer te

herstellen zoals het Waddengebied eigenlijk hoort te zijn. Er is te veel verwoest door met name de kokkelvisserij, de mechanische kokkelvisserij.

Wat is er precies verwoest?

Eigenlijk hele grote mosselpercelen zijn omgeploegd om het mosselzaad te vangen. De hele structuur van die platen is dusdanig veranderd dat het een grote zandvlakte was, dus er zat geen groot hoogteverschil meer in. Die mossels hielden dus het slib vast, er was rijk leven aan jonge vis bij die mossels in de buurt. Eigenlijk werd het hele Waddengebied omgeploegd, zo moet je het, zo was het ook echt. Alles werd verwijderd, de kokkels werden er uitgehaald, dus het werd over de kop gekeerd. En ja, dan krijg je natuurlijk compleet andere stroomsnelheden, normaal gesproken vormen de mosselpercelen ook de geulen...

JV: Hoe heb je de koffie?

Met suiker.

...die hielden de geulen ook op diepte, en op een gegeven ogenblik was het gewoon één vlak geheel, dus de stroomzuilen liepen niet meer door de geulen heen, nee, de stroomzuilen liepen over het hele Waddengebied heen. Dus alles wat er aan mosselzaad op viel, dat kreeg geen houvast meer. Dus eigenlijk was toen het Waddengebied voor mij niet meer zo zoals ik dat in mijn jeugd heb beleefd. Gelukkig hersteld het zich enigszins, maar dat duurt misschien wel honderd jaar dat het weer zo wordt zoals ik dat in mijn jeugd heb gekend. Minstens.

Dus bij erfgoed denkt u aan het herstellen van wat er vroeger was.

Ja. Ik vind wel dat, omdat de mens zo ingegrepen heeft, dat hij eigenlijk de verplichting heeft om het Waddengebied ook weer te herstellen, zoals het was. Dat gebeurt nu ook, maar in mijn beleving nog te weinig. Ik had hoop natuurlijk op dat Waddenfonds, die zegt dan, dat waren die aardgasbaten eigenlijk hé, die zeiden van: 'Er moet ook gewerkt worden aan de Waddenzee. Wat we verwoest hebben: breng het weer terug. Breng het in z'n geheel weer zo ver mogelijk terug zodat je zegt van: nu praten we echt weer over het Waddengebied zoals het hoort te zijn. In mijn beleving merk je dus wel dat het niet zo is als het hoort te zijn.

(Uitleg plaatsidentiteit)

Kunt u aangeven wat het Waddengebied voor u betekent?

Eigenlijk is het mijn leven. Ik zou me mijn leven niet voor kunnen stellen in de stad. Het leven voor mij is helemaal op het Waddengebied gericht. De ruimte, de rust, het weidse uitzicht, m'n hobby's wat betreft het vissen. Eigenlijk mijn totale beleving van het leven wat ik op aarde heb, dat is helemaal geënt op het Waddengebied. Net wat ik zeg: ik zou me niet voor kunnen stellen dat ik zou kunnen leven in een stad als Amsterdam of op het Friese platteland. Ik moet de zee, het strand en de wadden, zoals ik dat dan zie hé, die moet ik in de buurt hebben. Anders word ik doodongelukkig.

Dus geen plannen om ooit hier weg te gaan?

Nee, ik heb wel gezegd: ‘Al maken ze me burgemeester van Vlieland.’ Dan heb ik natuurlijk nog wel...

Dan blijft u natuurlijk wel...

Dan blijf ik wel in het Waddengebied maar ik heb gezegd: ‘Dat doe ik ook niet meer.’ We zijn nu echt wel helemaal weer verknocht geraakt aan waar we nu wonen. Maar je ziet ook op Schiermonnikoog, waar we ook maar waren, het moest wat te maken hebben met de zee, met de Wadden. Er moest eigenlijk water in de buurt zijn. Dat is nu nog zo als wij op vakantie gaan, dan is het bijna altijd een overnachtingplaats aan het water. Gaan we er ook op uit, meestal gaan we naar Noorwegen, dat vinden we toch het mooist. Dat is dus puur natuur. Daar voel ik me thuis. Daar kan ik me dus echt m’n vakantie hebben. Het is voor ons onmogelijk om, ook voor m’n vrouw, om bij wijze van spreken m’n vakantie door te brengen, ik noem maar, in het Schwarzwald. Helemaal in de bergen zonder dat er water in de buurt is. Dat zou voor ons niet een uitstapje zijn.

Wat vindt u van het Waddengebied qua uiterlijk, hoe het er uit ziet?

Dat heb ik zonet ook al een beetje verteld, maar... Er is natuurlijk het nodige verwoest. En dat heeft te maken met de intensieve visserij wat betreft de mosselzadvisserij. De kokkels, helemaal met de mechanische manier van vissen. Er worden nu weer kokkels met de kokkelhark naar boven gehaald, dus handmatig. Dus dan kun je ook het verschil zien. Het komt weer wat terug zodat het hoort te zijn.

Maar als u het Waddengebied vergelijkt qua hoe het er uit ziet met de rest van Nederland: vindt u het mooi? Vindt u het ergens anders mooier?

Nee.

JV: Nou moet ik wel lachen want die vraag heb je al beantwoord eigenlijk (lacht).

Nee. Er is bij mij maar één ding waar ik me echt thuis kan voelen, waar ik denk van: dit is het, en dat is inderdaad het Waddengebied.

Roept het Waddengebied ook bepaalde gevoelens bij u op?

Ja, zeer zeker. Dat heeft natuurlijk ook te maken met dat je je hele jeugd hier hebt doorgebracht. En als je een hele jeugd hebt gehad, met alle vrijheden wat we allemaal konden doen, dan ben je natuurlijk emotioneel bij het Waddengebied betrokken. Het doet me ook zeer als ik iets zie wat absoluut niet past bij het Waddengebied en wat door economische belangen er toch doorgedrukt wordt.

Zijn daar voorbeelden van?

Onder andere de aardgaswinning, de zoutwinning wat waarschijnlijk straks ook nog onder de Waddenzee plaatsvindt, ik vind het ongepast om in het Werelderfgoed dat soort economische belangen er eigenlijk altijd door te drukken. Dus dat weegt zwaarder dan het Werelderfgoed. Dat bedoel ik er mee. Ik vind het ook ongepast. Als jij iets hebt onder het Werelderfgoed, dan moet je je er ook op aanpassen en het op een goede manier beschermen. En er ook goed mee om gaan, een goed rentmeesterschap, dat je dan ook zegt: ‘Nou, nou het economisch belang maar even aan de kant, het is

hier Werelderfgoed en dan hoort dat ook werkelijk bovenaan te staan.’

Deze vraag heeft u al beantwoord denk ik, maar wat betekent het Waddengebied voor u in het dagelijks leven?

De vrijheid, die ik toch hier ervaar. De rust die toch op alle mogelijke manieren... wel een stuk welvinden. Zo ervaar ik het. Dus een manier van leven dat ik hier kan leiden en dat ik nergens anders zou kunnen leiden. Alleen hier op Ameland, of beter gezegd, in het Waddengebied. Ja, het is een moeilijke vraag natuurlijk.

Het is zeker een moeilijke vraag.

En het is, net wat ik zei, het is gewoon de emotionele binding die je hebt. En dat is niet iets van nu, nee, dat is ook van je jeugd natuurlijk, je draagt alles mee. Je hebt alles verzameld in je leven, van wat het welvinden, of welbevinden op zo'n eiland is. En ja, dat is bijna niet in woorden uit te drukken. Wat ik dan het beste kan zeggen: het gevoel van welbehagen.

En om hier op door te gaan: heeft u bepaalde belangrijke herinneringen aan het Waddengebied?

Ja, dan gaat het natuurlijk eigenlijk terug op m'n jeugd. Met m'n vader en met de burens met een boot de Waddenzee op, en ons eigen, onze maaltijd aan vis zelf verzamelen, aan mosselen, en helemaal in de vijftiger jaren, toen het hier echt geen vetpot was natuurlijk op Ameland, het was een stuk van ons leven, en onze voedselvoorziening. Het was in die tijd eigenlijk ondenkbaar dat je de Wadden niet had om jezelf te voeden. Platvis, mossels, kokkels, een konijntje uit de duinen. Dus dat zijn eigenlijk de herinneringen, dat je ook met een bepaalde trots als je thuiskwam, want dan had je weer een stapeltje vis, dan kon je weer een dag van eten. En ook de gedachte om zelfvoorzienend te wezen op bepaalde punten, dat sprak mij toen al aan. Als je zegt van: nou, een hutje op de hei, dat is leuk, maar dan moet er dus wel vis in de buurt zijn, en konijn zodat ik mezelf op een gegeven ogenblik weer kan redden. Dat gevoel had ik dus in mijn jeugd, de totale vrijheid aan de ene kant, maar ook weten dat je jezelf even kon redden als er geen aanvoer van voedsel was. Met het moestuintje hierachter. Dus ook een stukje zelfvoorzienendheid.

En die herinneringen, dragen die bij aan de betekenis van het Waddengebied voor u?

Ja, ja, zonder meer. Ik zei zonet ook: omdat je altijd terugkruipt naar wat je als jeugd meegemaakt hebt, of dat goed was, dat heeft het Waddengebied er mee te maken. Misschien als ik in Amsterdam was, dat ik aan een bepaald steegje ook hartstikke leuke herinneringen had, maar ik kan me eigenlijk nog niet voorstellen dat die zo ruim waren als de herinneringen die ik aan de Waddenzee, aan de duinen, aan het strand, aan het hele eiland heb. Het was zo breed om hier te leven, je had met zo veel dingen te doen, zoveel facetten.. Ja, ik vind het verrekte moeilijk om dit goed te benadrukken.

Het is prima hoor (lacht).

Ja, ik zou me eigenlijk geen ander leven kunnen voorstellen als wat ik hier heb geleefd.

Voelt u zich verbonden met het Waddengebied?

Ja, zonder meer, voor 100%. Je moet het maar zien als je navelstreng die nooit doorgeknipt is, zo zie

ik mijn binding met het Waddengebied.

En als ik vraag: voelt u zich een Nederlander, een Amelander, of een Hollumer. Wat overheerst er dan?

Ik voel me in eerste instantie een Amelander. Ik tweede instantie een Nederlander. En dan een Europeaan.

En Hollumer?

Ja, die moeten we maar even tussen de Amelander en de Nederlander zetten.

Maar is dat nog belangrijk?

Natuurlijk ben ik hier betrokken bij het dorp. En ik ben een Hollumer. Maar ik spreek liever van een Amelander. Maar dat komt natuurlijk ook omdat ik op het hele eiland werk. Het is niet alleen in Hollum, maar het hele eiland met duinen en strand en waar het ook maar mee te maken heeft, en een stuk van het Waddengebied.

Maar u heeft wel altijd in Hollum gewoon toch?

Ja. Ik ben een Hollumer. Mijn vrouw is...

JV: Maar je hebt toch niet altijd in Hollum gewoond?

Ja, op Ameland zelf.

Ja, op Ameland.

JV: Ja, op Ameland, toen heb je altijd in Hollum gewoond.

Maar mijn vrouw is een Nessumer.

JV: Je bent in je jonge jaren wel weggeweest.

Ja, daar hadden we het al over gehad. Maar als we ergens op Ameland woonden, dan was het Hollum. En Joke heeft dan tot haar 19^e in Nes gezeten. Ook met de nodige vluchten.

JV: Waar mijn werk is is mijn vaderland.

En Fries mag je hier niet zeggen toch?

Ik heb helemaal geen hekel aan Friezen, maar wij voelen ons geen Fries. Dat heeft er allemaal mee te maken gehad met dat wij natuurlijk heel wat jaren een vrijstaat hadden op Ameland. We hadden weinig te maken met Friesland. We spraken de taal ook niet. Wel een Fries dialect zou je kunnen zeggen, kijk eens naar het Harlingers, Sneek, Bolsward, Dokkum, heel veel.

Het Stadsfries.

Eigenlijk het Stadsfries, ja. Maar als jij aan een Amelander vraagt, aan een echte Amelander, of die zich Fries voelt, dan zegt ie nee. Ja, die voelen zich absoluut geen Fries.

Wat vindt u er van dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?

In eerste instantie was ik er wel trots op. In tweede instantie waren we eerst wel eens een beetje bang voor wat beperkingen wat betreft onze vrijheid om te vissen, dus eigenlijk een stukje van onze eigen cultuur dat nu doorgeknipt werd. Maar dat viel allemaal wel mee. Wat mij tegenviel, dat is wat ik net

ook al zei, dat alles maar weer door gaat zoals het ook al ging. Ik had van de Werelderfgoedstatus wat meer verwacht. Dus wat beter beschermen en een gericht aanpak zodat het er eigenlijk hoort uit te zien. Dus meer terug zoals het Waddengebied hoort te zijn. En niet te veel economische concessies daaraan verbinden. Dat had ik er eigenlijk van verwacht, dat valt me een beetje tegen. Maar we waren er wel trots op dat we die status kregen. En daarbij zagen we het wel natuurlijk als toch wel een grote bescherming. De wereld kijkt nu mee met wat er gebeurt. Tenminste, dat is mijn hoop.

Maar leeft het een beetje, de Werelderfgoedstatus hier op het eiland?

Nee, nee, niet dat ze nou, nee ik zie af en toe wel eens een stukje staan van dat het nu meer aangeboden wordt als: kijk eens toerist, jullie komen op een stukje Werelderfgoed. Nu wordt er eigenlijk een beetje mee reclame gemaakt om mensen wat meer hier naar toe te lokken. Maar dat je nou vraagt aan een Amelander of die zich er nou echt van bewust is dat ie in een stukje Werelderfgoed leeft... Nee, nee. Dat nou niet zozeer, we leven gewoon door. Kijk, we hebben al zoveel statussen gehad, Natura 2000, en wat er allemaal wel niet aankwam. Op een gegeven ogenblik kregen we toch echt wel het gevoel van: we worden eigenlijk met een hek erom van de (...?) gedrukt. Maar dat is al helemaal over. We zijn onszelf gebleven en een Amelander is vrij laconiek in kijken naar wat er gebeurt naar deze status. Maar dat je nou zegt dat er hier dingen zijn verandert of dat we er grote gedachten over hebben, nee. Ik denk het niet.

Toen er sprake was dat Ameland de status zou kunnen krijgen, leefde dat ook toen?

Ik was er eigenlijk vooral laconiek in. Het waren mensen die dachten: oh, nou worden we helemaal beknopt in onze vrijheid. Nee, dat gevoel heb ik niet gehad. Als we het krijgen, mooi. Misschien een betere status om het te kunnen behouden. Dat was mijn gedachtegang.

Dus het kon de gemiddelde Amelander niet zoveel schelen eigenlijk.

Ik had niet de indruk, nee. Er zullen een paar mensen zijn geweest die bang waren dat ze nog meer beperkingen zouden krijgen, maar ik had niet de indruk dat (...?). Het leidde hier ook niet tot grote discussies, tenminste, niet dat ik weet. Ik heb het er zelf nog nooit met Harmen over gehad, wil je dat wel geloven?

Is dat zo?

Nee, nee. Eigenlijk nooit, dat we daar...

Dat zegt misschien wel wat.

Ja, ja. En eigenlijk alle mensen waar ik mee vis, of waar ik mee omging. Het heeft eigenlijk nooit geleid tot een discussie.

JV: Die discussies zijn al gevoerd bij Natura 2000.

Ja, dat was wel, dat zei ik zonet ook al hé, die Natura 2000 dat greep echt wel een beetje in wat betreft meer beperkingen, snap je? In dat Werelderfgoed zat dat niet.

Want wat is Natura 2000 precies, wat voor beperkingen waren dat?

Nou, onder andere waar mag je wel vissen, waar mag je nog lopen, waar je mag op een bepaalde

termijn wel of niet komen, dat had allemaal te maken met Natura 2000. Hele gebieden werden aangewezen waar dus je menselijke activiteiten zoals wij dat gewend waren, nou je weet: het is maar heel kleinschalig om een botnetje op je nek te nemen en ergens te gaan vissen waar we anders altijd kwamen. Dat was opeens verboden gebied voor ons. En dat is er sowieso al een klein beetje ingesloten, ook voor Natura 2000. Bepaalde rustgebieden voor zeehonden. Ja, dan werden wij daar toch weer uitgejaagd, zo voelden wij dat. Terwijl we alle begrip hebben natuurlijk dat die zeehonden ook hun rustplaatsen moeten hebben. En dat die ook het recht van leven heeft. En ook de vogels moeten ergens broeden. Maar daar hielden we zelf al rekening mee. En dan wordt het je echt door de strot gedrukt. Dan is het besloten, en ook al blijkt later dat het wel eens wat overdreven is, is het heel moeilijk om het terug te draaien. Daar hebben we meer moeite mee gehad. Dan denk je: hé, nou worden we helemaal beknopt. Dan kreeg je ook zoiets van: vrije vogels, gekooide mensen. Snap je? Dat leefde ook, stond ook op een auto hier. Vrije vogels, gekooide mensen. Dat had natuurlijk ook helemaal, dat begon al bij de Waddenclub, de Waddenvereniging, door dat er dus allemaal regels opgesteld werden voelden de eilanders zich toch wel beknopt op hun eigen stukje grond.

Dan over de Werelderfgoedstatus specifiek: wat merkt u er van dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?

Heel eerlijk: helemaal niks. Helemaal niks. Ik merk er helemaal niks van. Ik had er wel wat meer van verwacht. Het herstel van de oude waarden. Met het Waddenfonds die zich daar wat meer, wat betreft het geld, wat meer aan besteden om die natuur weer (..?..). Of beter gezegd: terug te brengen naar de natuurlijke oorsprong. Nee, ik merk van het Werelderfgoed eigenlijk heel weinig.

JV: Het is ook niet meer dan een status hé. Zij doen zelf niks.

Ja, dat is het. Maar goed, om een status te beschermen zou je zeggen van, met behulp van het Waddenfonds...

JV: Maar dat is aan ons.

Dat is aan ons, ja, maar daar gebeurt dus te weinig mee. Naar mijn beleving dus te weinig.

En merkt u ook wat van de Werelderfgoedstatus voor het eiland zelf, bijvoorbeeld meer toeristen of meer commercialisering?

Nee, nee. Die indruk heb ik niet. Het enige wat ik heb gelezen over het Werelderfgoed dat zit op een plakkaatje op de deur van het Rijkswaterstaatkantoor. En ik kan me niet herinneringen dat ik het ergens ander ben tegengekomen, ja, misschien in het Natuurmuseum.

Dus er wordt ook niet echt mee gepronkt?

Nee, nee, nee, nee, nee, nee. Dat viel me eigenlijk wel mee, want je weet dat als er een mooie oude stad op deze lijst komt, dan wordt er een commercieel slaatje uit geslagen. Nee, ik vind niet dat dat op het Waddengebied gebeurt. Dat is mijn beleving hé. Nee. Nog niet opgevallen.

Dus u merkt er niks van in uw dagelijks leven?

Nee, zelf in mijn dagelijks leven niet, want je zou zeggen: nou, wij beheren bepaalde gebieden. Het

wad dat onder het Werelderfgoed valt. Het beheer daarin is ook niet direct veranderd. Ik kan niet zeggen dat er iets veranderd is.

Dus het is eigenlijk alleen maar puur de status tot nu toe.

Ja. Zo zie ik het wel.

En denkt u dat de Amelanders trots zijn op de status, of leeft dat ook niet?

Nee, ik geloof niet dat ze nou echt denken van: ‘Hé, dat hebben we te pakken.’ Maar dat komt misschien omdat het zo breed is. Stel dat Ameland nou uitgeroepen was tot Werelderfgoed. Ik denk dan wel. Maar nu het zo breed is, dat hele Waddengebied. Het zij zo. Kijk, wij waren ons natuurlijk altijd wel bewust dat we op een uniek stukje van Nederland wonen. Niet alleen het eiland, maar het hele Waddengebied. Dat zat al in ons, dat zit in onze genen. Dus of dat nou een status had of niet, voor ons, de belevingswaarde zal nooit veranderen.

En u zelf, bent u er zelf trots op?

Nee, ik was er vrij laconiek in. Dat ik daar nou trots op ben, dat niet. Ik zou er eerder trots op wezen als er op een goede manier gezegd zou worden van, buiten die status, dat je er ook eens een keer wat kon laten zien van: ‘Mooi, en dit zijn onze plannen er mee, en nu kunnen we jullie ook beloven dat er eigenlijk geen afbreuk meer aan gedaan wordt.’ Dan zou ik er trotser op zijn. Nou, dat zie ik er nog niet direct in.

Dat gebeurt gewoon te weinig.

Ja, als ik dan zie hoe ze er op het ogenblik, hoe makkelijk ze er mee om gaan wat betreft de aardgaswinning. Ja, dan vind ik dat er eigenlijk te weinig mee gebeurt. Dan staan de economische belangen toch weer hoger aangeschreven dan het Werelderfgoed.

Want die aardgaswinning gaat gewoon door.

Als ik kijk wat voor concessies ze allemaal aanvragen, ja, dan beangstigd dat me wel een beetje natuurlijk. En je weet dat er in dat aardbevingsgebied in Groningen, daar moet natuurlijk een compensatie plaatsvinden, of daar een (..?..) moet komen, maar dat moet wat meer verplaatst worden door heel Nederland natuurlijk. Ze zeggen van: ‘Nou maar een beetje voorzichtiger, dan maar wat meer onder de Waddenzee.’

Want ligt er veel gas onder de Waddenzee?

Het is niet zo groot als Slochteren, maar ja, het zijn toch wel stevige aardgasvelden hé. En dat baart me wel zorgen, want de eerste beving die hebben wij hier onder het Amelander wad ook al gehad, van 1,8 op de Schaal van Richter. Na 20 jaar zo’n beetje aardgaswinning, onder de oostpunt van Ameland.

Dat is vrij snel.

Ja. Stond in de krant, ik heb het zelf niet gevoeld, maar onder het Amelander wad een beving van 1,8.

Vindt u het terecht dat het Waddengebied de Werelderfgoedstatus heeft gekregen?

Ja, natuurlijk. Het is een uniek gebied, het verdient het zeer zeker.

En waarom?

Omdat je eigenlijk op deze manier wat betreft het spelen van de natuur met toch de vrije doorstroming, want zie het als een grote delta, je weet al onze rivieren zijn eigenlijk afgedamd, en op elke manier kan het water vrijuit stromen, heen en weer. Als wetland. Die status, zo zie ik dat. Dus dat het echt vrijuit stromen, het instromen van het water, onbelemmerd. En daarom vond ik dat het het verdiende. Zaten er nou een paar grote sluizen tussen Ameland en Terschelling en tussen Terschelling en Vlieland en tussen Schiermonnikoog en Ameland, dan zou ik zeggen: 'Nee, dat verdienen we gewoon niet.' Nu verdienen we het gewoon wel.

Omdat het echt nog puur natuur is.

Niet helemaal zo puur natuur zoals ik het beleefd heb in m'n jeugd, maar toch als we naar Nederland kijken, ja, dan maar wel. Je weet, aangeharkt wordt het toch. Dat heb je met zo'n klein land met zoveel mensen. Dan ontkom je er niet aan. Het is bijna onmogelijk natuurlijk om alle economische activiteiten in het Waddengebied te staken. En kijk nu maar naar het Eemsgebied. Grote centrales. Aanvoer van olie en dergelijke. Het gebied is er eigenlijk te kwetsbaar voor, voor alle bewegingen die daar plaatsvinden.

Het Werelderfgoed is er nu 10 jaar, en u heeft nog geen gevolgen gemerkt. Wat voor gevolgen zou de Werelderfgoedstatus nog kunnen hebben in de toekomst denkt u? Ziet u nog wat gebeuren?

Nee. Nee. Omdat het eigenlijk alleen maar een status is, en er zit geen beleidsplan achter verder. Hé, van: hoe gaan we er mee om? Nee, ik denk niet dat er veel veranderd.

Zo'n beleidsplan, ziet u dat nog komen?

Er zijn zoveel beleidsplannen ontwikkeld natuurlijk over het Waddengebied. Alleen naar mijn gevoel veel te veel versnipperd. Er zijn te veel instanties die zich bezig houden met de Waddenzee. Veel te veel. Ja dat moest à la minute afgelopen worden. Er moest één grote instantie, voor mijn part heette dat Waddenzee en Waddengebied, die dan werkelijk uitmaakten wat goed was voor het gebied. Dit is een groot gebakkelei. De gemeente heeft wat te zeggen, die heeft wat te zeggen, dat heeft wat te zeggen. Er zit geen lijn in. Dan kun je nog zulke mooie beheersplannen schrijven natuurlijk. Maar als iedereen daar zijn eigen invulling aan geeft, dan wordt het nooit wat. Dat vind ik echt het grootste manco van het hele bestuur van het Waddengebied. Er zit geen lijn in, ik vind het maar een rommeltje. Dan kun je het ook niet meer los van elkaar zien, hé, wat ze hier in Nederland doen, wat ze in Duitsland doen en wat ze in Denemarken doen. Als je dan echt over de status van het Waddengebied, dan hoort er ook werkelijk één beheersplan: hoe gaan we daar mee om. En dan kun je wel zeggen van: 'Daar kunnen we dat wel toestaan, en daar absoluut niet.' Daar kun je wel een invulling in geven, maar één instantie die, en dan ook over de grenzen heen, die wat te zeggen heeft over het Waddengebied. En anders wordt het nooit wat.

Zorgt de Werelderfgoedstatus er voor dat u anders naar het Waddengebied bent gaan kijken?

Nee, nee. Ik vind het mooi, dat ze die status hebben, maar ik ben er zeer zeker niet anders naar gaan kijken. Ik keek er al goed naar.

En heeft dat ook te maken met dat het de zoveelste status is die het Waddengebied krijgt?

Ja, ik denk het wel. Ja. Kijk, het stond natuurlijk al, na de oprichting van de Waddenvereniging, echt in de belangstelling. Zo'n vereniging, de Waddenclub, dat ging natuurlijk ook wel een beetje geleidelijk, maar in eerste instantie was dat wel een ploeg mensen die dacht: 'Hé, dit gaat verkeerd.' Eigenlijk was dat de eerste grote vereniging die opkwam om een stuk behoud van het Waddengebied te bewerkstelligen. Met acties die zeiden van: 'Dit is ongepast, dit mag niet doorgaan.' Anders was het Waddengebied er al niet meer geweest. Dan had je grote dammen gehad hier. Hé, die plannen weet je wel.

Ja, er zou een dam komen ofzo, toch?

Niet alleen Ameland hoor. De hele Waddenzee was ingepolderd. De plannen waren gewoon om de eilanden met elkaar vast te binden, en dan onderdeel van één grote zanderige kust, vanaf Den Helder, hup, tot voorbij Schiermonnikoog, Rottumerplaat, en dat was de kust van Nederland geweest. Met de Waddenzee, het Waddenmeer misschien beter. Daar waren we erg blij mee, hé, met de acties om de dammen en het inpolderen van de Waddenzee te voorkomen. Dan moet je wel een hele rare Amelander of eilander geweest zijn als je daar niet volledig achter stond. Maar dan begint zo'n vereniging ook op een ander gebied uit te maken hoe wij ons hier moeten gedragen. En dat was een stap te ver. Dat was voor een Amelander of een Terschellinger wel heel moeilijk te bepraten hé.

Dat een vereniging van buitenaf...

Ja, ja, ja. Ik denk dat dat ook een beetje de fout was van de vereniging, dat ze nooit echt de eilanders zelf er bij betrokken. We kregen het gevoel dat we bestuurd werden door een stelletje Randstedelingen die hun steden zelf niet schoon konden houden maar ons zelf wel zouden vertellen hoe wij in het Waddengebied moesten leven omdat zij daar toevallig hun vakantie doorbrachten. Zo werd dat gevoeld. Ja, zonder meer.

Dat was niet de bedoeling.

Dat was niet de bedoeling. En dan gingen wij van: 'Nou, ruim eerst die stad maar op en zorg dat die starten maar eens schoon zijn, en dat jullie grachten niet zo stinken, omdat je er alles in gooit, en kom dan pas ons te vertellen hoe wij de Waddenzee beter moeten beheren. En je weet: een Amelander met zijn kleinschaligheid, en een Terschellinger, ja, dat waren de verwoesters niet wat mij betreft. Absoluut niet. Dat waren dus echt wel de grote mossel- en kokkel...

En die kwamen van de vaste wal?

Over het algemeen waren het, de mosselzaadvisserij dat was allemaal van de Schelde, dus Yerseke. Mijn uitspraak was toen in die tijd: 'Onder luid gezang van de psalmen en gezangen helpen ze Gods schepping naar de kloten.' Hé, je weet dat dat nogal de gereformeerde hoek is, Zeeland. Er klonk orgelmuziek aan boord, bij wijze van spreken. Maar dat zag ik dus als de grootste verwoesting die ik

heb meegemaakt. ‘Het stinkt naar dood en verderf,’ zei ik dan. Gelukkig is dat gestopt.

Is dat al lang gestopt?

Nee, nog niet zo gek lang. Hoe lang zijn ze uitge(..?..) Joke, wat dacht je, een jaar of 7 terug? De mosselzaadvissersrij gaat nog steeds wel door, maar...

JV: Jawel.

... de kokkelvisserij zo'n 7 jaren, denk je niet? 5, 7 jaar.

JV: Ja, maar ze zijn nu immers weer...

Ja, handmatig.

Maar waarom was dat gestopt dan? Onder invloed van verenigingen ofzo?

Er werden zoveel kokkels opgevist, dat de vogels niks meer te vreten hadden. Werkelijk waar. De (..?..) stierven hier onder (..?..), het was echt verschrikkelijk. Het was één grote verwoesting.

JV: Daarvoor moeten ze dus de grond in hé, ze ploegen.

Ze ploegen alles om. Kijk, en in de Waddenzee daar ligt altijd een, dat noem je dan een detrituslaag. Dat is eigenlijk de reservelaag van alle afgestorven organisme, en dat was de reservelaag voor de vogels. Dus als de zeepeieren en de mossels er een keer af liggen, de detrituslaag, daar konden ze zich nog mee voeden. Dat was helemaal verstoord. En wat ik je al vertelde over die grote mosselpercelen, er waren eilanden, die lagen helemaal vast. Er groeiden zeewieren op, dat ecosysteem zat zo geheid in elkaar. Dan ga je er met grote schepen overheen en je rost alles zo vlak als deze tafel. Dat was gewoon kapot. En je rook het ook. Je rook, alles was ondersteboven gehaald, dus wat voor hun heel kostbaar was, dat was mosselzaad en de kokkels, maar alle andere organismen, dat verrotte, dat ging dood. Het stonk naar dood en verderf. En je voelde je eigenlijk machteloos. Hé, je stond op de dijk, je keek er naar. Dan kwamen die schepen en echt waar, ze hadden elkaar in de kor hé, ze hadden een grote kor achteraan waar ze dan dat zaad mee opvisten, die grote kokkelaars, met de lopende band. Ja, eigenlijk was het gewoon waanzin. Dat kan de natuur zich niet voorhouden. Je moet het ook een kans geven. Als je één visje vangt, moet je er wel voor zorgen dat er wat overblijft om weer wat nazaten de kans te geven. Nee, rücksichtslos. Ongelooflijk. Geen visie.

Nou, een samenvattende vraag: is het Waddengebied voor u veranderd sinds het de status van Werelderfgoed heeft gekregen?

Nee, daar is het nog te kort voor, dacht ik. Nee, naar mijn beleving niet.

Ook geen verandering in de waardering er voor?

Misschien dat... Niet bij de eilanders, dacht ik. Misschien wel wat meer voor mensen uit de stad, of... Ik heb niet de indruk dat de waardering bij de eilanders zelf is veranderd. Nee. Wij wisten het wel. We wisten en we weten dat we toch in een uniek stukje van Nederland wonen.

Jullie waren er al trots op en dat verandert niet.

Inderdaad. Daar heeft die status niks aan veranderd. We waren gewoon trots dat we hier mochten leven. En dan ook op een goede manier.

En dan de laatste vraag. Bent u tevreden met de UNESCO Werelderfgoedstatus?

Eh... Ja, wat heet tevredenheid. Ik heb er vrede mee. Maar er is zo weinig veranderd dat als je nu zegt van: 'Als ik nou er voor kijk en er na...'

U kunt er gewoon nog te weinig over zeggen.

Ja, dan kan ik, ja. We hebben er vrede mee, en we vinden het mooi dat die status er is, maar het was voor ons nou niet dat je zegt van: 'Tjongejonge, we hangen de vlag uit.' Ik heb hier geen vlag zien wapperen.

Dat waren ongeveer al mijn vragen wel. Heeft u zelf nog iets toe te voegen over dit onderwerp?

Nee, ik geloof het niet.

Oké, dan wil ik u hartelijk bedanken voor uw tijd en uw medewerking.

Ja, ik hoop dat je er wat mee kunt.

Ja ja ja, zeker.

Maar goed, het is mijn mening natuurlijk, ik kan niet voor een ander spreken, maar voor mijn gevoel is er niks aan veranderd.